

Skov- og Naturstyrelsen
Miljø- og Energiministeriet

Hørsholm Kommuneatlas

Byer og bygninger 2000

Indholdsfortegnelse

Forord	2
Indledning	3
Landskab og bebyggelse	4
Hovedtræk af Hørsholm Kommunes historie	6
Arkitektoniske kvaliteter i byområderne	12
<i>Byområderne og landskabet side 14, Den grønne kile side 15, De primære trafikforbindelser, Kongevejen side 16, De tre gamle bycentre, Markante bygningsværker side 17, Omkring Den militære Klædefabrik side 18, Arbejderboliger side 19, Rungstedvej – fra havn til jernbane side 20, Stolbergsvej til Gøgevang side 21, Markante bebyggelsesplaner side 22, Parkvej side 23, Slotssøen side 24, Gl. Hovedgade, Hørsholm Hovedgade side 25, Vallerød, Pennehave side 26, Fiskerlejet, Svenstrupvej i Usserød side 27, Lystgårde og landsteder langs kysten side 28, Sophienberg, Kokkedal side 29, Rungstedgårdene side 30, Folehavegård side 31.</i>	
Arkitektoniske kvaliteter på landet	32
<i>Nebbegård, Sjælsølund side 33, Sjælsmark, Kettinge side 34, Grønnegade, Overdam side 35.</i>	
Byggeskik	36
Bygningernes bevaringsværdier	44
<i>Hørsholm by side 45, Usserød side 46, Vallerød side 47, Smidstrup side 48, Rungsted Kyst side 49, Landområdet side 50, Landsbyerne side 51.</i>	
Bevaring og udvikling fremover	52
Litteraturliste	53

Hørsholm Kommuneatlas

Byer og bygninger 2000

Forord

Med Hørsholm Kommuneatlas er der sat fokus på de arkitektoniske og kulturhistoriske værdier i kommunen.

I samarbejde med Hørsholm Kommune har Skov- og Naturstyrelsen registreret og kortlagt bevaringsværdierne i kommunen og dermed skabt et solidt grundlag for den fremtidige planlægning.

Arbejdet med Hørsholm Kommuneatlas har stået på siden 1998 og skulle gerne give borgere, politikere og planlæggere i Hørsholm bedre muligheder for at vurdere, hvilke kvaliteter man bør værne om i fremtiden.

Kommuneatlasset skal ses i sammenhæng med Folketingets prioritering af kulturmiljøet, som i 1997 bl.a. førte til ændring af bygningsfredningsloven. Bag lovændringen ligger en ambition om dels at styrke arbejdet med de bevaringsværdige bygninger og byer, dels at inddrage en bredere del af befolkningen heri.

I forlængelse heraf udarbejdede Skov- og Naturstyrelsen i 1998 en vejledning om bevarende lokalplanlægning.

Vejledningen rummer konkrete eksempler på, hvordan et kommuneatlas kan danne grundlag for forskellige typer af bevarende lokalplaner. Samtidig har kommunerne fået mulighed for at nedsætte bygningsforbedringsudvalg, som via byfornyelsesmidlerne kan yde økonomisk støtte til istandsættelse af bevaringsværdige bygninger. Udpegningen af de bevaringsværdige bygninger i kommune- og lokalplanlægningen kan med fordel ske med udgangspunkt i kommuneatlasset.

Bag Hørsholm Kommuneatlas står en lokalt sammensat følgegruppe, som har fulgt arbejdet og i atlasset kommer med en række anbefalinger. Det er håbet, at anbefalingerne vil fremkalde debat og dermed skabe opmærksomhed om byens og egnens arkitektoniske og landskabelige kvaliteter.

Forhåbentlig vil kommuneatlasset med sine skildringer af fortid og nutid fungere som et nyttigt redskab, når der skal træffes beslutninger for byens og egnens fremtid.

Hans Henrik Christensen

Direktør
Skov- og Naturstyrelsen

Hanne Falkenstein

Borgmester
Hørsholm Kommune

Under udarbejdelsen af kommuneatlasset har der været nedsat en følgegruppe, der har medvirket med rådgivning og vurdering under arbejdsprocessen. Følgegruppen og arbejdsgruppen som har medvirket ved udarbejdelse af Hørsholm Kommuneatlas er fra venstre: Medlem af Kommunalbestyrelsen Morten Ulf Jørgensen, museumsinspektør Hans Jørgen Winther Jensen, arkitekt Jane Mollerup, Hørsholm Kommune, antikvar Allan Tønnesen, Skov- og Naturstyrelsen, arkitekt Erica Heyckendorff, Varmings Tegnesteue, medlem af Kommunalbestyrelsen Anne-Grethe Nissen, afdelingsleder Flemming Nielsen, Hørsholm Kommune, fra Håndværkerforeningen Bent Gottfredsen, fra Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite Bent Olufsen, arkitekt Lise Ørberg, Hørsholm Kommune, observatør for grundejerforeningerne Flemming Hertz og arkitekt Susanne Eriksen, Hørsholm Kommune.

Indledning

Hørsholm bestod oprindeligt af en række spredte bebyggelser i et landskab, der udover de dyrkede områder i høj grad var dækket af skov. Bebyggelserne var landsbyer, men ingen af disse var kirkebyer i middelalderen. Der var heller ingen adelige hovedgårde, idet al jord ejedes af kronen. Det var da også på kongeligt initiativ, at stødet til den senere udvikling blev givet, idet kong Christian VI i 1730 lod opføre sit prægtige lystslot Hirschholm. Det var hensigten, at der skulle opstå en bydannelse, som det bl. a. var sket i Fredensborg, men det gik ikke så hurtigt, som den kongelige byherre havde tænkt sig, og den bymæssige udvikling var beskeden, da midtpunktet – slottet – blev nedrevet efter ca. 75 års eksistens. Dette betød imidlertid ikke, at den lille by sygnede hen eller forsvandt; den udvikledes fortsat, og industrier opstod omkring Usserød Å, ligesom herregårdslignende lystejeendomme skød op i området. I dette århundrede har udbygningen medført, at den østlige del af kommunens område i vidt omfang har fået karakter af et sammenhængende byområde med enkelte grønne kiler og åbne partier, som er med til at give de forskellige bebyggede områder hver deres særpræg.

Bebyggelsesmønstret i kommunen udviser imidlertid store variationer. Her er alt repræsenteret fra de selvgroede, snoede landsbyforløb, regulerede barokke slots- og byanlæg, industrianlæg fra begyndelsen af 1800-årene til vor tid, bondegårde, lystgårde, villaer i alle stilarter, arbejderboligbebyggelser og etagebyggeri.

Hørsholm Kommune er delt i to meget forskellige dele: vest for motorvejen ligger det åbne, dyrkede land med spredt bebyggelse, hovedsagelig bestående af landbrugsejendomme, og øst for motorvejen ligger hele det bymæssige område med Hørsholm by som det dominerende midtpunkt og Rungsted som den magnet ved Øresundskysten, der har tiltrukket lystejeendomme og villaer.

Kortlægning af bevaringsværdierne

Baggrunden for kommuneatlasen er en omfattende registrering af bebyggelsen i Hørsholm Kommune. I 1999 blev der gennemført en kortlægning af alle bygninger opført før 1960. Vurderingen af det enkelte hus er foretaget ud fra en række kriterier som f. eks. arkitektonisk, kulturhistorisk værdi, originalitet og tilstand og efter en skala fra 1-9, som i dette atlas er vist på oversigtlige kort med kun tre kategorier: høj bevaringsværdi, middel bevaringsværdi og lav bevaringsværdi.

Sideløbende med kortlægningen af bebyggelsen er der foretaget analyser af de bymæssige vigtige miljøer. Denne kortlægning og registreringen af de enkelte bygninger er to uafhængige vurderinger, som kan medføre, at bygninger i den ene sammenhæng – den bymæssige – kan være fremhævet for deres byarkitektoniske kvaliteter, men ikke er det som enkeltbygninger. Det omvendte vil også ofte være tilfældet.

Hvordan kan atlasen bruges?

Hørsholm Kommuneatlas indeholder kun et udvalg af de kort og registreringer, der er udarbejdet i forbindelse med kortlægningen, og atlasen viderebringer således kun registreringens hovedresultater. Der redegøres for den bymæssige udvikling gennem tiderne, for de byarkitektoniske hovedtræk og sammenhænge, og for bevaringsværdier, der knytter sig til de registrerede bygninger der har fået tildelt en høj, middel eller lav bevaringsværdi. Den enkelte husejer kan se på oversigtskortene side 45-51, hvorledes de enkelte ejendomme er vurderet.

Landskab og bebyggelse

Bebyggelse og produktiv udnyttelse af landskabet har altid hørt tæt sammen – i Hørsholm, som andre steder. Derfor vil også udnyttelsen af landskabet til jagt, agerbrug, kvægbrug og industriel produktion blive behandlet i det følgende lille afsnit om det hørsholmske landskabs og den hørsholmske bebyggelses historie.

Før det første menneske trådte ind på scenen for mindst 8.500 år siden, havde naturkræfter formet denne scene. De i denne sammenhæng vigtigste var isen, havet og klimaet. Det småkuperede, nærmest urolige landskab, der karakteriserer egnen, er et typisk dødislandskab, der opstod under isens afsmeltning for 14.000 år siden. Store blokke af dødis blev isoleret fra hovedgletcherne, og i forbindelse med dødisens afsmeltning dannedes områdets mange fugtige lavninger afbrudt af små morænebakker. Morænebakkerne består for det meste af ler, som er afsat af isen. Sjælsø-bassinet sydvestligst i kommunen og Usserød Å, der afvander Sjælsø, er udformet af smeltevandet under samme istid.

Isen havde skabt landskabets konturer og vandløb. Og ved dens afsmeltning havde den påvirket landskabet i to retninger, der trak hver sin vej. I og med at isen smeltede, lettedes trykket på jorden, der derfor hævede sig. I den periode skete der en landhævning, og landet bredte sig på bekostning af havet. Således var Sjælland landfast med Skåne.

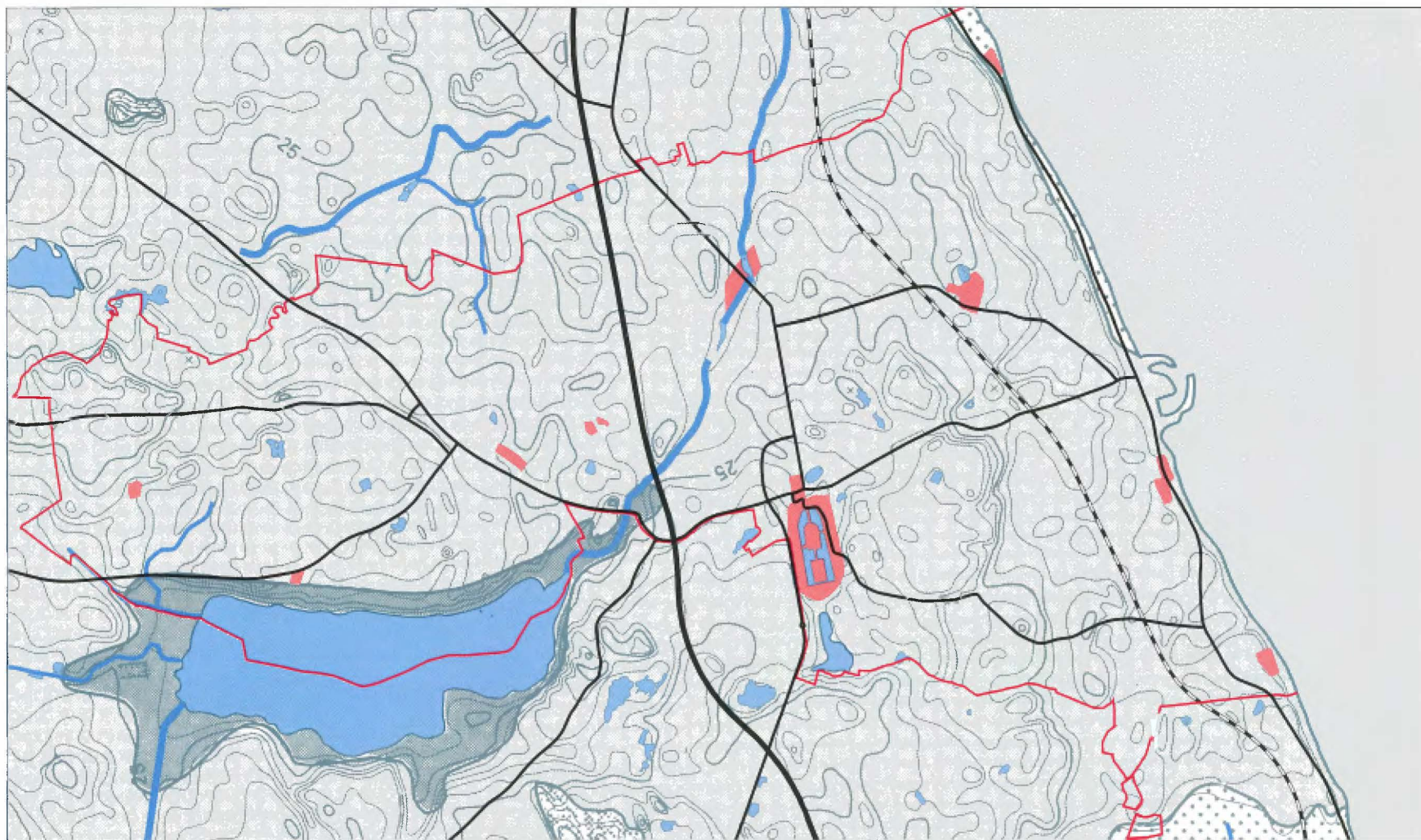
I den følgende periode overhales denne virkning af virkningen af, at smeltevandet fra de amerikanske gletcherer løb ud i havet. Vandstanden steg, havene bredte sig på bekostning af landet, og Øresund blev dannet under denne store havstigning for omkring 8000 år siden, hvor landet omtrent fik sit nuværende kystforløb. I de efterfølgende årtusinder

vekslede forholdet mellem land og hav dog noget. I slutningen af jægerstenalderen, mellem 5500 og 4000 f.Kr., skabte mindre havstigninger nye fjorde langs Øresundskysten, som siden blev tørlagt på grund af den naturlige landhævning.

Samtidig med at de første samfund opstår, bliver landskabet et kulturlandskab, for samfundet påvirker altid landskabet. De vigtigste af disse menneskeskabte faktorer, som også ses i Hørsholm, er befolkningsudviklingen, produktionen, teknologien og den sociale fordeling af ressourcerne.

Stenalderjægerne

De ældste sikre spor af bosættelse i Hørsholms landskab stammer fra tiden omkring 6500 f.Kr. Datidens jægere og fiskere bosatte sig først og fremmest ved fjordene, som dengang skar sig ind i landet. Sydligst i Hørsholm kommune, hvor vi i dag finder Maglemosen, lå i stenalderen en lille fjord, hvor der er fundet talrige bopladser fra tiden mellem 6500 og 4000 f.Kr. Lige nord for kommunen, ved Nivå, fandtes en større stenalderfjord, hvor der er gjort tilsvarende fund af bopladser. Indlandet, som var dækket af tæt urskov, blev dog også udnyttet. Via Usserød Å har jægerne fra stenalderfjorden ved Nivå kunnet sejle til Sjælsø. Langs søens nordbred er der således fundet flere stenalderbopladser.

Geomorfologisk kort, 1:50.000, med nutidig, tillempet kommunegrænse, de vigtigste trafikforbindelser og oprindelige bykerner indtegnet.

 Moræne Marint forland Markant dal Enkelbakke

Det første landbrug

I forbindelse med indførelsen af agerbruget omkring 4000 f.Kr. flyttede bosættelserne fra kystområderne og længere ind i landet. Stenalderbønderne anlagde fortrinsvis deres bopladser på højtliggende, veldrænede jorder, hvor man gradvist ryddede skoven til kommarker. I dag finder vi sporene efter de første bønder i form af grave – dysser og jættestuer – i Folehaveskoven, i Stasevang og på bakkerne omkring Sjølsø.

Senere i bondestenalderen begyndte man igen at udnytte kystegnene, først og fremmest i forbindelse med kreaturgræsning. Denne udvikling forstærkedes i ældre bronzealder frem til ca. 1000 f.Kr. Langs kommunens Øresundskyst findes mange grave og fredede gravhøje fra slutningen af bondestenalderen og ældre bronzealder, bl.a. ved Mikkelborg, Rungsted og Smidstrup.

Jernaldergårde

I den sene bronzealder og gennem hele ældre jernalder, frem til 400 f.Kr., ser bebyggelsen ud til at have bestået af enkeltgårde. Gårdene blev anlagt på toppen af småbakker, og gerne i tillægning til engområder. Engområderne blev udnyttet til græsgange i forbindelse med kvægdrift, som var tidens vigtigste ernæringsgrundlag. Ved Hørsholm er der fundet spor af flere gårde fra århundrederne omkring Kristi fødsel, bl.a. ved Usserød Sygehus, Mariehøj, Ørbækgård og Agiltegård.

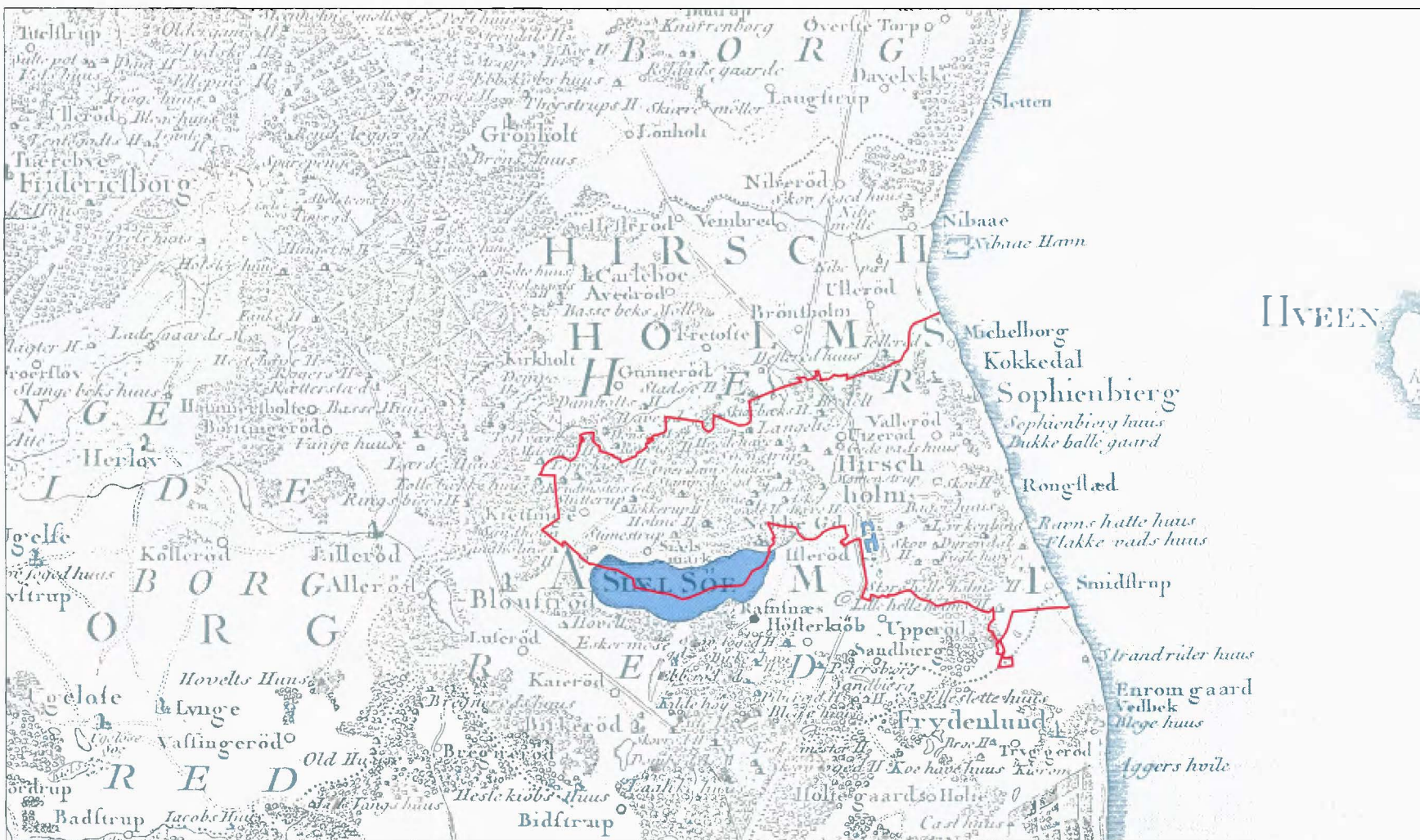
Mens man i mange andre egne af landet ser landsbydannelser i dette tidsrum, sker denne udvikling tilsyneladende ikke i det østligste Nordsjælland. Det hænger formentlig sammen med det småkuperede landskab, som ikke gav plads til større, sammenhængende bebyggelser på steder, hvor der samtidig var adgang til gode græsningsarealer. Områdets stive lerbund har givetvis heller ikke tiltrukket jernalderbønderne.

Vikingetid og tidlig middelalder

Vi har endnu kun et vagt indtryk af bebyggelsen i yngre jernalder og vikingetid. Vikingetidens bebyggelser synes at skulle søges i den sydlige del af Usserød, hvor der er fundet enkelte genstande fra perioden, og ved Kettinge, hvor navneformen “-inge” indikerer bebyggelse fra vikingetid eller endnu tidligere.

Formentlig var der fortsat tale om forholdsvis små og spredte bebyggelser helt frem til tidlig middelalder. Det resulterede i, at store dele af Nordøstsjælland stadig var dækket af oprindelig skov i 1100- og 1200-årene.

Nordøstsjællands mange stednavne med endelsen “-rød” er forbundet med betydningen “rydning” og daterer sig tilbage til tidlig middelalder. Bl.a. Vallerød og Usserød antages derfor at være anlagt som små landsbyer i nye skovrydninger i 1200-årene.

Udsnit af Videnskabernes Selskabs kort 1768 med nutidig kommunegrænse indtegnet. Hørsholm lå i det store, nordøstsjællandske skovområde, hvorigennem Kongevejen fra København gik til Fredensborg Slot og Frederiksborg Slot. Kongevejen deltes i to ved vejgaflen i Rudersdal; den østlige vejføring gik over Hirschholm Slot til Fredensborg. Skovområdet er omtrent ryddet omkring Usserød og Vallerød og med åbne landskabskiler ud til kysten.

Hovedtræk af Hørsholms historie

Allerede i middelalderen blev der bygget en borg, der hvor Hørsholm kirke ligger i dag. Placeringen på den lille ø gjorde den lettere at forsvare. I 1391 blev borgen og det tilhørende gods overdraget til dronning Margrethe, og gennem køb og mageskifter erhvervede kronen i de følgende århundreder størstedelen af Nordøstsjælland.

Derfor fandtes her ingen private herregårde med tilhørende hovedgårdsmarker og fæstegods. Hørsholm slot med dets avlsbygninger, hovedgårdsmarker og fæstegods var ene om at repræsentere denne type bebyggelse og landskabsudnyttelse i Hørsholm.

Slottet og godset eksisterede kun i kraft af hoveri og afgifter fra de mange fæstebondebrug. I 1682 var der i det område, som i 1999 udgøres af Hørsholm Kommune, ca. 50 fæstegårde og ca. 20 huse.

Bøndernes bebyggelse og landskabsudnyttelse antog her på egnen to former – enkeltgårde og landsbyer.

I kommunens nordvestlige område lå og ligger en række enkeltgårde, også kaldet torpegårdene (Agiltegård, Langiltegård, Mortenstrup, Svenstrup, Brelte, Stumpedyse, Sluttrup, Stimestrup, Tokkekøb, Nebbegård). Her har der sandsynligvis ligget gårde siden 11- og 1200-tallet, hvor de blev anlagt i Isterød Storskov (også kaldet Selsore) uden for de eksisterende landsbyer. Og deres landskabsudnyttelse bar præg af skoven. Bønderne holdt sandsynligvis mange husdyr, der kunne udnytte olden og skovgræsning. De mange husdyr gav til gengæld meget gødning, der muliggjorde alsædsbrug, der iøvrigt også fandtes langs Øresundskysten. Kulsvidning har ligeledes til tider været en del af bøndernes eksistensgrundlag. Det samme gælder tørvegravning.

Flertallet af bønderne levede dog i landsbyer. Den ældste findes i kommunens vestlige ende (Kettinge). I den østlige del af kommunen finder vi derimod en række byer, hvis stednavne (Vallerød, Usserød) indikerer, at de er anlagt i skovene samtidig med enkeltgårdene, nemlig i 1100- eller 1200-årene, hvor befolkningstallet voksede hurtigt.

Landsbyernes bondebrug udnyttede og påvirkede landskabet på to forskellige måder. I tiden efter 1500 blev en del af landskabet anvendt til korndyrkning, en anden del til græsning og høhøst. Det dyrkede areal var inddelt i tre vange. Et givet år var den ene besået med byg, den anden med rug og den sidste henlå ubenyttet. Dog er det vigtigt at gøre opmærksom på, at der på de to besåede vange forekom mange ubesåede arealer i form af krat, vandhuller og græsningsarealer. Uden om disse opdyrkede arealer lå overdrev og skov, hvis græs og olden gav føde til relativt store kvægbesætninger og et stort svinehold. I det hele taget var datidens bønder ikke optaget af landbrug alene, de arbejdede på mange forskellige felter, såsom fiskeri, kulsvidning og tørvegravning.

En speciel type bondelandsbyer fandtes langs kysten, hvor bønderne levede af en kombination af fiskeri og alsædsbrug. Det drejede sig om Mikkelsborg, Rungsted og Smidstrup.

Såvel enkeltgårdene som bondebrugene i landsbyerne var altså meget præget af skoven. Den betød meget for bøndernes livsgrundlag. Først og fremmest gav den grundlag for et relativt stort kvæghold, uden at korndyrkningen af den grund må undervurderes; men den betød også noget for bondebebyggelsen. Landsbyerne i de Hørsholmske skove var nemlig mindre end landsbyerne i de skovfattige egne af Sjælland.

Marmillods forslag til nyt vejanlæg 1764, vest opad. Frederik V approberede planen d.8. november 1764. Den på planen foretrukne føring af vejen gik vest om Svenstrupgård og Usserød (A, Chemin d'Hirschholm). Den alternative linieføring (Autre direction proposée relativement au Mémoire) kommer dog nærmest den linieføring, der skulle blive den endelige.

1700-tallet

Godset, der repræsenterede en anden form for bebyggelse og udnyttelse af landskabet end landsbyerne, blev opløst 1759-61. Hovedgårdsjorden blev solgt, og hoveriet blev afløst af en afgift.

Vand var der meget mere af den gang end idag. Der var flere åer og flere søer. Og vandstanden var højere. Desuden var der flere vandhuller såvel på de dyrkede arealer som på de udyrkede. Det skyldtes flere forhold. Området er forholdsvis kuperet. Desuden var klimaet koldere og fugtigere. Endelig er effektiv dræning et fænomen, der hører en senere tid til.

Vandet på de dyrkede arealer var selvsagt til skade, men vandet i søer og åer blev udnyttet. Hørsholm gods forsøgte således at håndhæve sit monopol på fiskeriet i søerne. Undertiden stod godset selv for fiskeriet i søer og damme, og undertiden var det bortforpagtet.

Åerne gav desuden grundlag for bebyggelser, der krævede vandkraft. Der havde således gennem århundreder været en vandmølle ved Usserød Å. I slutningen af 1700-tallet kom dertil det, der senere kom til at hedde Den militære Klædefabrik, ligeledes ved Usserød Å.

De bebyggelser og landskabsudnyttelser, der allerede er nævnt, var tæt knyttet til det i forvejen eksisterende kulturlandskab.

Beslutningen om at tilskynde til en bydannelse lige netop der, hvor Hørsholm by ligger i dag, hang derimod sammen med slottets beliggenhed, der måske igen skyldtes forsvarshensyn, da middelalderborgen blev anlagt. Omvendt har det, at byen i 1700-tallet opstod lige netop her, stor betydning for kommunens fysiske udformning i dag.

Kongehuset ønskede en residensstad i forbindelse med Hirschholm Slot, der blev indviet i 1739. Hofbygmester Nicolai Eigtved fik derfor i 1737 ordre til at udarbejde en byplan for en sådan, der skulle ligge nord for slottet, og 1739 blev denne by, Hirschholm, tilstået købstadsrettigheder. Byen kom aldrig til at leve op til forventningerne; men Eigtveds byplan kan stadig erkendes i det nuværende Hørsholms byplan, idet hovedgaden i dag forløber, som Eigtved planlagde det. På samme måde var det kongehusets (Frederik V's) interesse i en hurtig og bekvem forbindelse til Fredensborg, der var bestemmende for anlægget af Fredensborgvejen (1764-75).

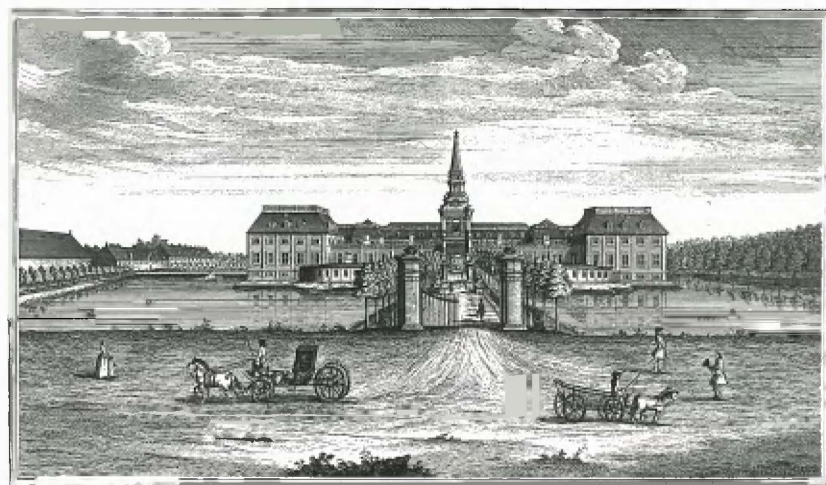
Hvis man kort skal karakterisere forholdet mellem landskabet på den ene side og bebyggelsen og benyttelsen på den anden side i denne periode, kan man sige, at bebyggelserne og de dyrkede arealer var som øer i et hav af skov, overdrev og søer. Målt med vore dages målestok var Hørsholm et øde og mørkt sted. I dag har Hørsholm kommune over 23.000 indbyggere, i 1801 boede der 1100 sjæle i Hørsholm sogn.

Men allerede i 1700-tallet var der ændringer på vej. Folketallet steg. Det dyrkede areal voksede hurtigere end tidligere, og udnyttelsen af landskabets ressourcer blev mere intensiv. Forudsætningerne herfor var dels skovens udskiftning, dels udskiftningen af bøndernes jorder 1770-1799.

Skovene udskiftedes 1770-1780. Det betød omtrent en halvering af skovarealet, en skarp adskillelse af skov og ager og et forbud mod skovgræsning (1805). Tidligere tiders delte brugsret til skovens ressourcer var blevet afløst af den moderne eksklusive ejendomsret til skovene, der i Hørsholm kom til at høre under forstvæsenet. Selv om det stadig i princippet var tilladt at sende svin på olden, blev bondens udnyttelse af denne del af landskabet langsomt, men sikkert, af mindre betydning.

Vallerød. Omkring 1750. Landsbygaden deles i to ved gadekæret, den østlige giver forbindelse til landstederne, Kokkedal og Sophienberg. Lidt øst for landsbyen ligger nogle huse omkring Solbakkegård.

Projet af det Kongl. Slot Hørsholm, tegnet af Nicolai Eigtved. Le Château Royal de Hørsholm, vue du côté de la principale entrée. Projet von dem Königl. Schloss Hørsholm, von dem Haupt-Eingange genommen.

Hørsholm Slot under Christian VI. Efter Thuraus Vitruvius.

1800-tallet

Udskiftningen og den delvise udflytning af bondelandsbyerne og udskiftningen af skovene skabte et helt nyt forhold mellem bebyggelse og kulturlandskab.

De hørsholmske landsbyer var som nævnt ret små. Måske som følge deraf var der færre bønder her, der lod deres gårde udflytte end andre steder; men de eksisterende landsbyer ændrede alligevel karakter, fordi nogle af de fungerende bondebrug flyttede ud af landsbyen.

Til gengæld opstod der i den østlige del af kommunen en for denne egn ny type bebyggelse. Det var den gård, der lå alene med sine jorder omkring sig – altså den type landbrug, som de fleste af os i dag forbinder med en gård.

Et særligt træk har haft betydning for udviklingen i Hørsholm. Fra Kokkedal i nord via Sophienberg over Rungstedlund og Rungstedgård drejende mod vest over Folehavegård har der siden 1700-tallet ligget en bræmme af store gårde. I 1800-tallet blev disse konsolideret og samlet på færre hænder.

Såvel proprietærgårdene som de mindre gårde havde et anderledes forhold til landskabet end tidligere tiders bondebrug. Rumligt lå de midt på deres dyrkede arealer, og økonomisk var deres aktiviteter blevet indskrænket til at omfatte det vi i dag forstår ved landbrug – korndyrkning og kvægavl. Deres anvendelse af naturen var dikteret af markedsøkonomien. I forbindelse med udskiftningen medførte dette en forøgelse af det dyrkede areal, og det medførte allehånde forsøg på at forøge produktionen. Man drænedde jorden, ryddede den for krat og sten og planerede den.

Hørsholm by blev aldrig tilnærmelsesvis en købstad af gavn. Dens situation i en periode med stærkt stigende befolkningstal i resten af landet antydes af sognets indbyggertal:

- 1801: 1068
- 1834: 1556
- 1860: 1577
- 1870: 1196
- 1890: 1243
- 1901: 1656

At dømme efter tallene, der vel at mærke ikke indbefatter Usserød, fik nedrivningen af Hørsholm slot (1810-13) ikke nogen negativ betydning. Det gjorde derimod forflyttelsen af den hørsholmske husareskadron i 1866. Befolkningstallet faldt med 24,2% fra 1860 til 1870. Væksten i perioden 1890-1901 skyldes dels en modernisering og udvidelse af Hørsholm Klædefabrik og Den militære Klædefabrik og dels en vækst i Rungstedområdet som følge af anlæggelsen af kystbanen. Denne ekspansion forplantede sig desuden til handel, service og den offentlige sektor.

Hirschholm Sogn, 1879. Hørsholm by er tyngdepunktet. Langs kysten er en smule bebyggelse ved Mikkelsborg, Smidstrup og Rungsted, hvor de store gårde dominerer. Vallerød ligger som en samlet landsby med sine jorder omkring inde i landet.

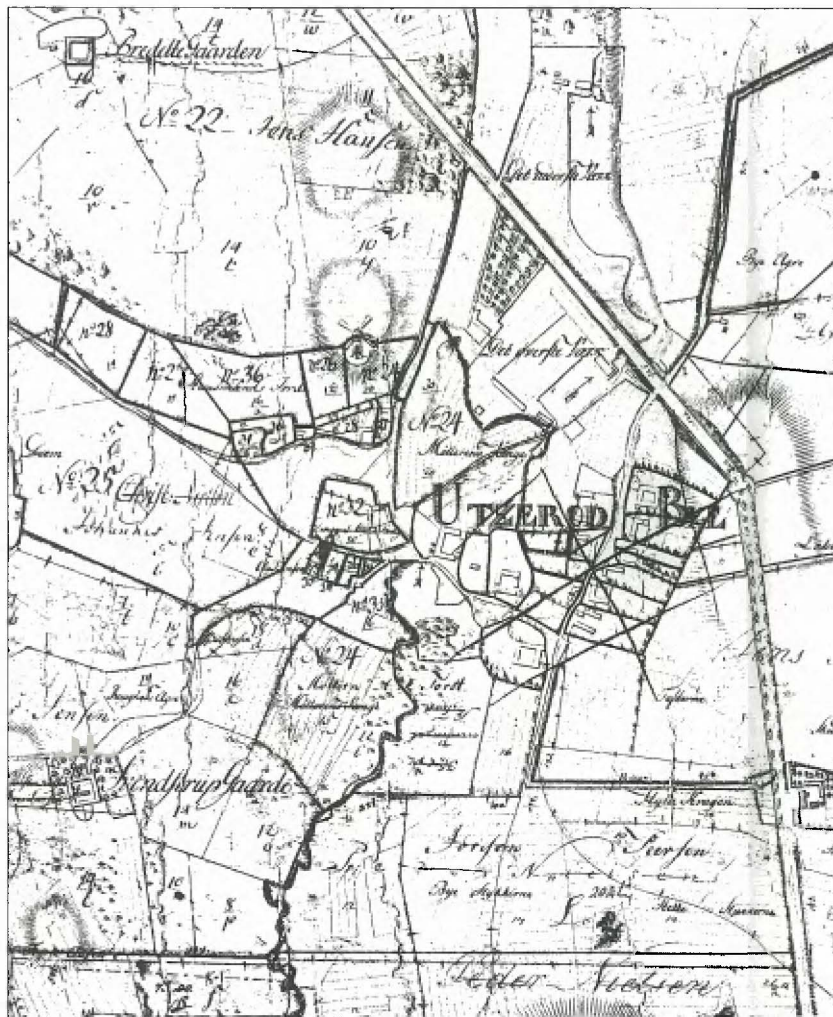

Smidstrup Slot. Hovedbygningen opført 1866, arkitekt C.V. Nielsen. I 1888 blev stedet købt af Kong Georg af Grækenland. Nedrevet 1969-70.

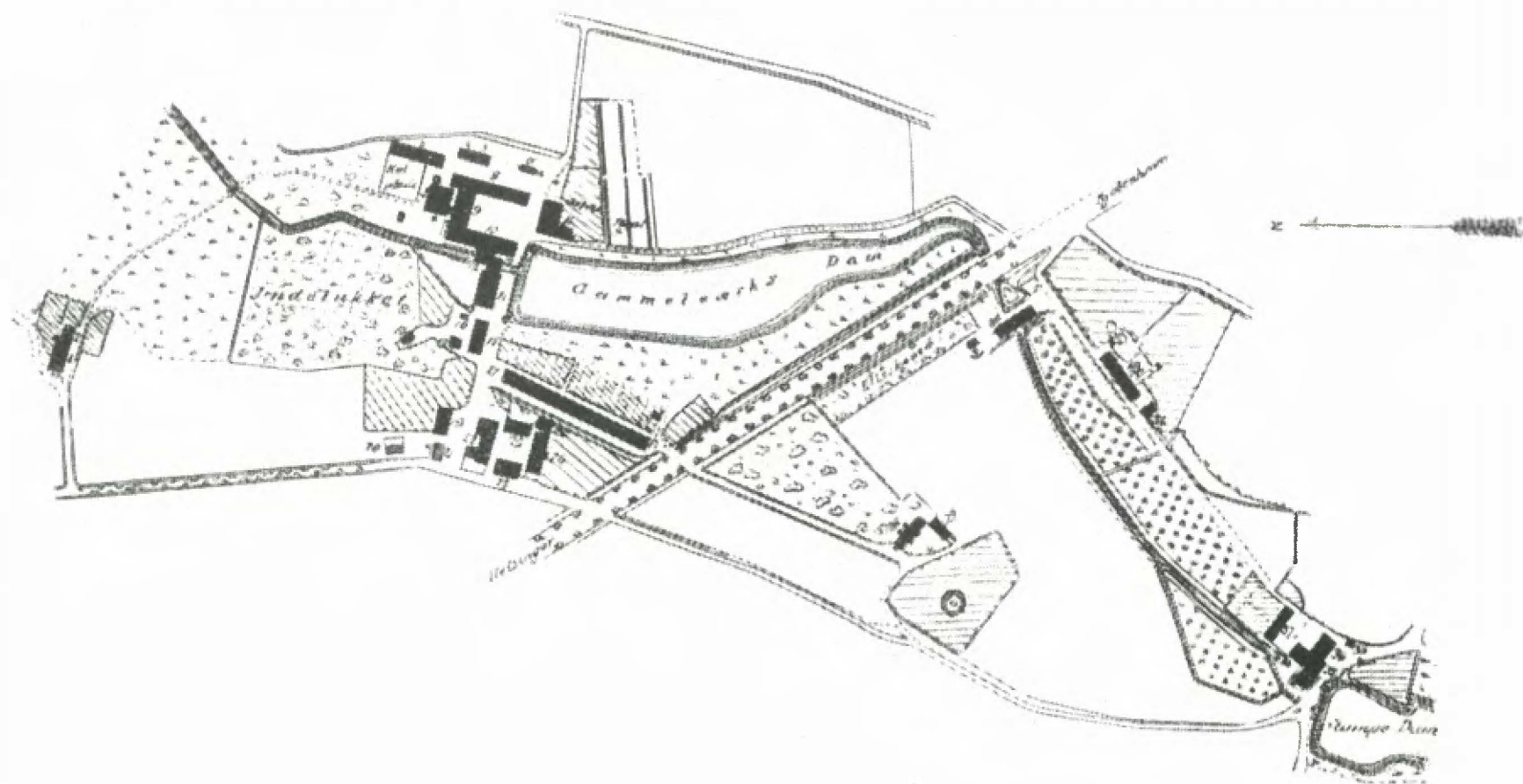
En af de gamle bondelandsbyer gennemløb en bemærkelsesværdig udvikling. Af Usserøds 10 pænt store gårde i 1682 var der i 1875 kun 3 mindre gårde tilbage. Til gengæld var Den militære Klædefabrik kommet til. Den startedes på privat initiativ 1791, men blev overtaget af staten i to omgange i henholdsvis 1802 og 1810. Staten videreførte og udvidede fabrikken. Under krigen mod englænderne beskæftigede den i 1814 over 900 voksne og børn. I 1875 var tallet 148, og i slutningen af 1800-tallet var den landets næststørste klædefabrik med 160-170 ansatte. Hørsholm Klædefabrik beskæftigede efter moderniseringen og udvidelsen i 1886 over 100 arbejdere.

Vandkraften i Usserød Å var forudsætningen for placeringen af Den militære Klædefabrik. Omvendt påvirkede fabrikken sine omgivelser. Der klagedes således omkring år 1900 over forurening af Usserød Å fra Den militære Klædefabrik og fra Hørsholm Klædefabrik. En anden heldigere bivirkning af tilstedeværelsen af Den militære Klædefabrik var bygningen af arbejderboligerne i Usserød.

Landskabet som middel til rekreation var en temmelig ny foreteelse. En lille kreds tilhørende det københavnske borgerskab foretog gennem første halvdel af 1800-tallet ture til det nordsjællandske, og i slutningen af 1800-tallet byggede københavnske velhavere sommerresidenser langs Øresundskysten – herunder i Rungsted. Med kystbanens åbning i 1897 voksede antallet af landliggere, der også kom til at omfatte bredere lag, såsom entreprenører og håndværkere inden for byggebranchen; men det nye og på længere sigt vigtige var, at flere og flere bliver boende i Rungsted hele året.

Usserød By omkring 1800. Øverste og nederste værk er anlagt, mens arbejderboligerne i lange længe, opført 1804, endnu ikke er kommet til. Kongevejen øst om byen er anlagt, og den nye vejføring til Usserød sydfra er anlagt som en vinkel med forbindelse til kroen Christinedal, senere Amsterdam.

Den militære Klædefabrik, beliggenhedsplan 1888.

Status år 1900

Politiske beslutninger, befolkningsvæksten og den kapitalistiske markedsøkonomi havde ændret på forholdet mellem på den ene side bebyggelsen og benyttelsen af landskabet og på den anden side landskabet.

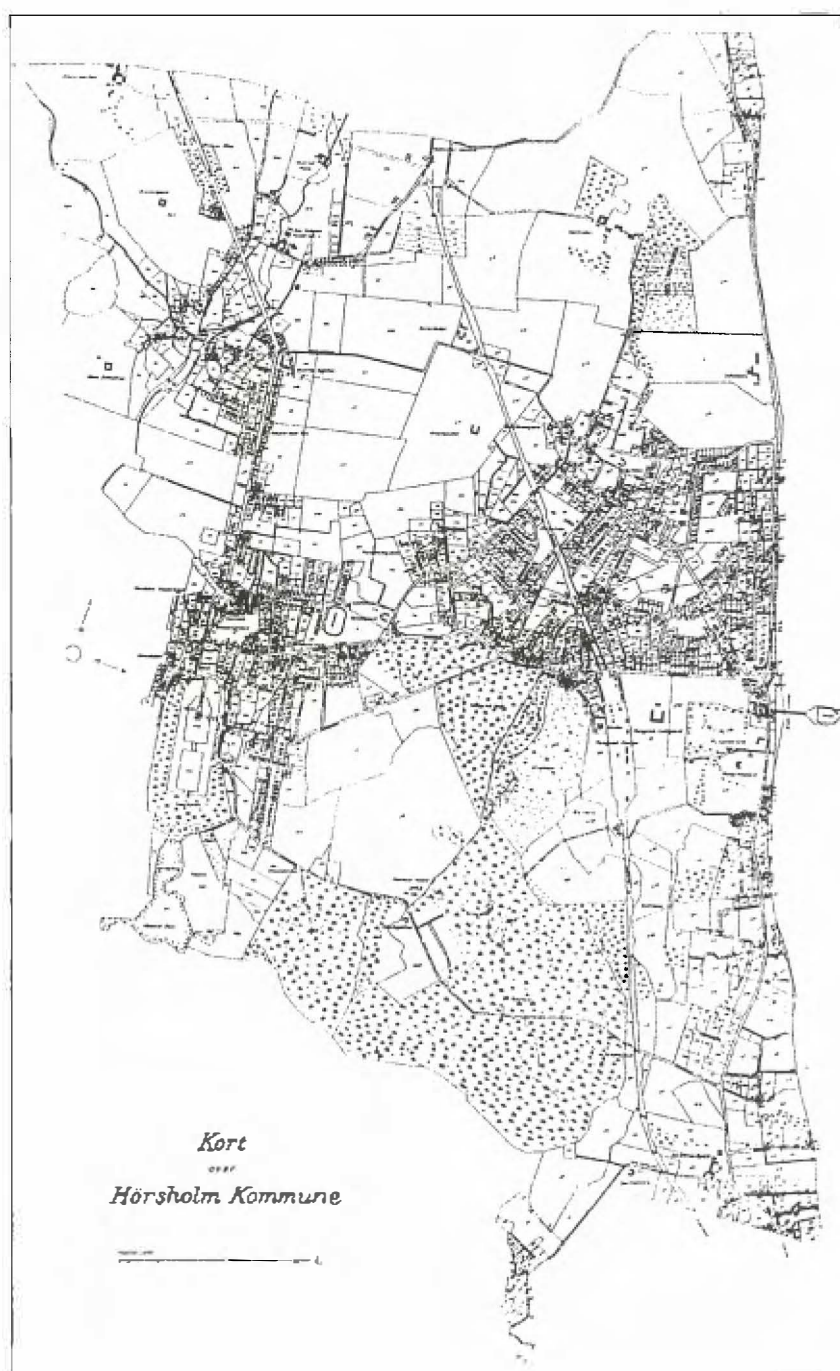
Gårde og huse var blevet spredt ud i landskabet, hvor deres dyrkede marker fyldte meget mere i landskabet, og deres udnyttelse af jorden var langt mere intensiv og ensidig end tidligere. Desuden var der, når der bortses fra godset, der var blevet opløst 1759-61, opstået en større spredning med hensyn til landejendommenes størrelse.

Den industrielle udnyttelse af landskabet var også kommet til Hørsholm i perioden; men kommunen forblev en landkommune med en voksende bebyggelse langs Øresundskysten.

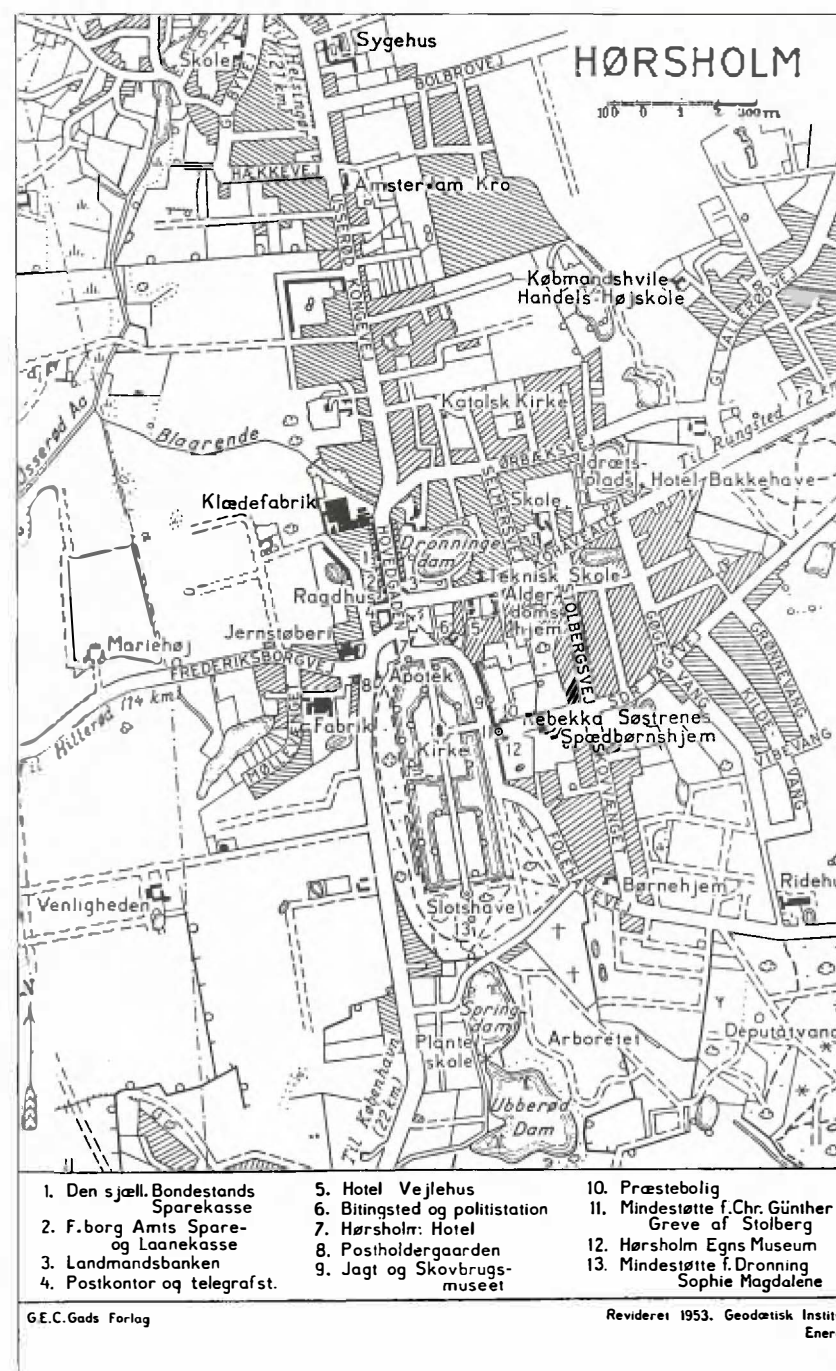

Rungsted Jernbanestation.

Rungsted Station, 1909. Stationsforstanderen og drageren står parat ved togets ankomst.

Hørsholm Kommune, 1938. Der er sket en kraftig udbygning af Hørsholm by og Usserød, mens Vallerød omtrent er opslugt af det store villakvarter nord for Kohavevej/Rungstedvej. Blot en smal landskabskorridor adskiller Hørsholm by og dette villakvarter. En omfattende udstykning er igang i Smidstrupområdet.

Hørsholm by, 1953. Endnu går Kongevejen videre gennem Hovedgaden, og Frederiksborgvej udmunder i Gl. Hovedgade. Villakvartererne er under udbygning på hver side af Usserød Kongevej og i Gøgevangskvarteret. Efter J.P. Trap: Danmark, 5. udgave.

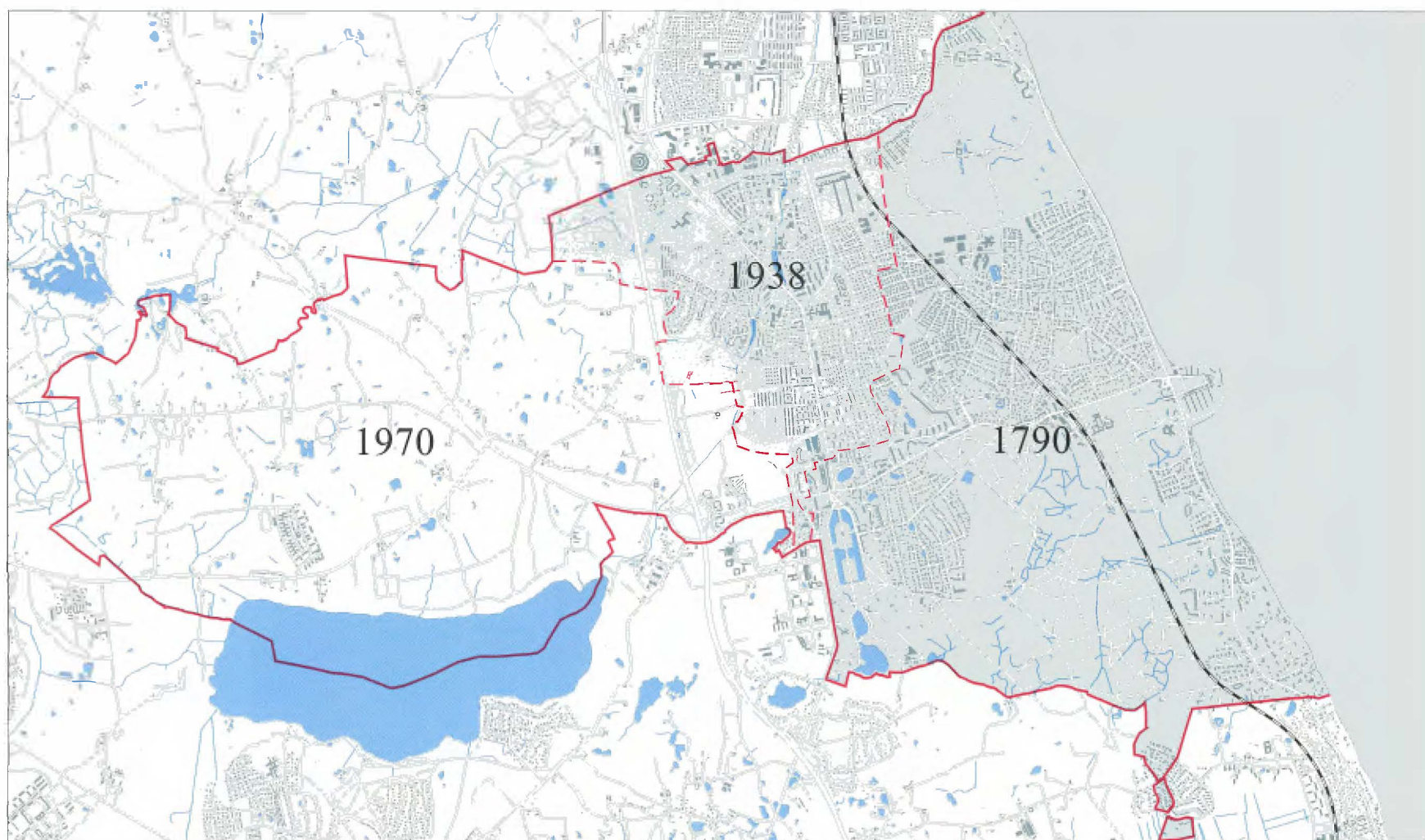
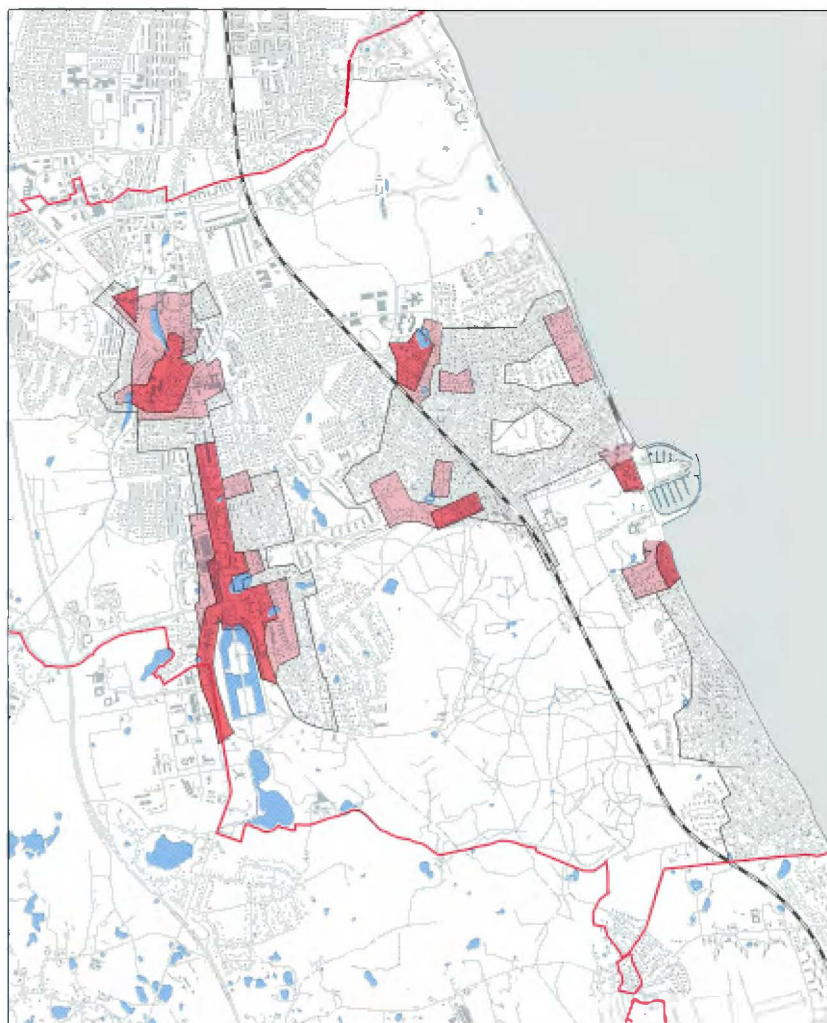
Bebyggelsens udvikling i byområdet.

Rød: 1880. De tre bykerner, Hørsholm, Usserød og Vallerød ligger klart adskilte, mens Rungstedes bebyggelse var koncentreret om Pennehave og ved kysten omkring Rungstedgårdene, kroen og fiskerlejet.

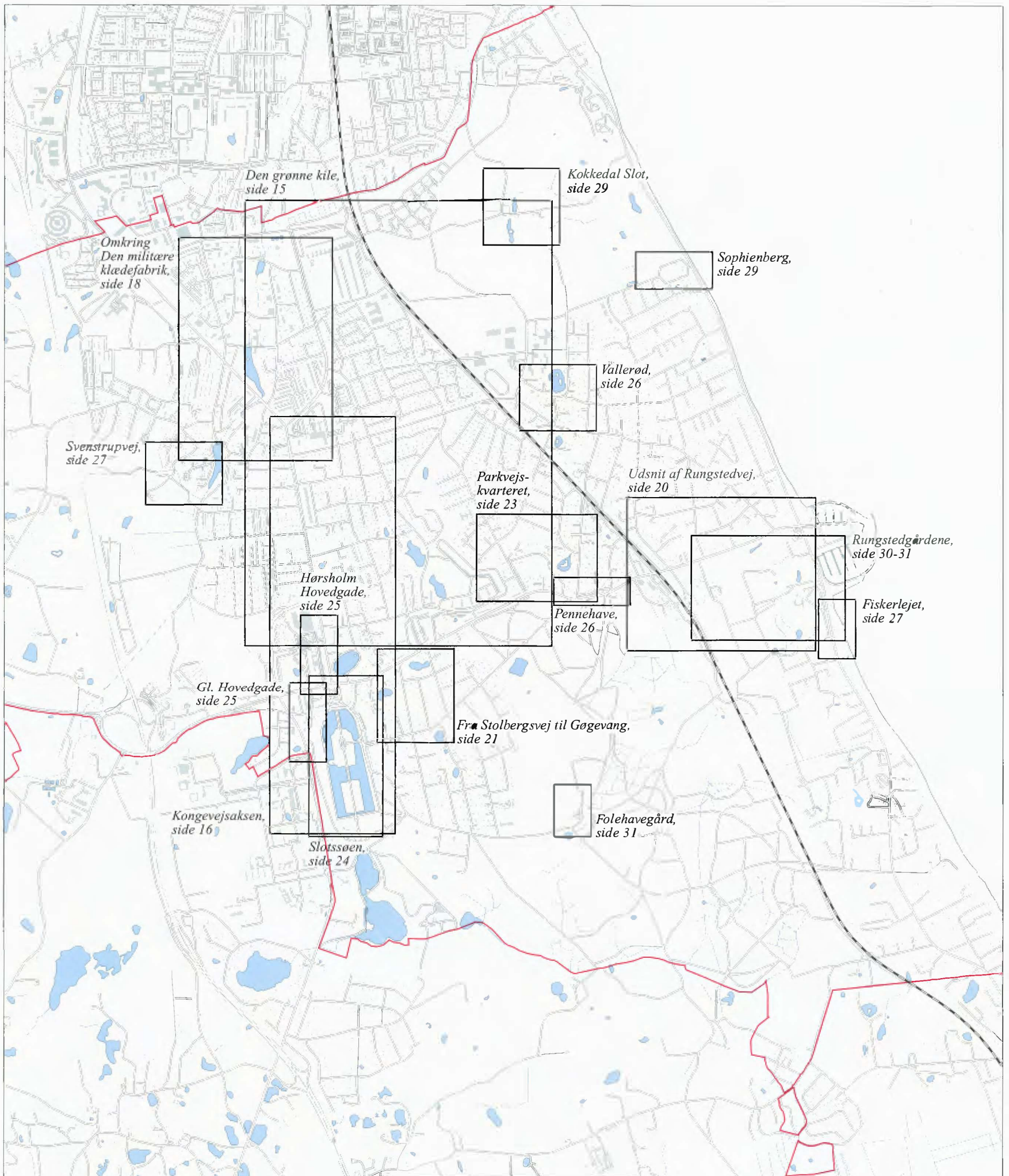
Mellemrød: 1900. 1897 blev Kystbanen åbnet og en stor udbygning af villa-kvarteret fulgte. Ligeledes omkring Hørsholm og Usserød, hvor udvidelsen af Hørsholm Klædefabrik affødte byggeri af nye boliger.

Lys rød: 1930. Bebyggelsen breder sig om de gamle bykerner, mens Strandvejens opland nu er bymæssig bebyggelse – dog spredt på store grunde. Størstedelen af landbrugsarealerne nord for Rungsted er nu blevet til villakvarter.

Hørsholms Kommunes udstrækning gennem årene. Hørsholm blev udskilt fra Birkerød Sogn i 1790. I 1938 blev Usserød indlemmet fra Birkerød sogn. Ved kommunalrevisionen i 1970 blev Bloustrød kommune nedlagt, og Bloustrød Nedensogn tillagt Hørsholm Kommune. Samtidig indlemmedes området omkring Hørsholm Mølle og Mariehøj i Hørsholm Kommune fra Birkerød Kommune.

Arkitektoniske kvaliteter i byområderne

Mål 1:25.000.

Illumgårds duetårn.

Villa i Y-krydset, hvor Strandvejen går ind gennem Smidstrupområdet.

Hørsholm Allé med forbrændingsanlæggets skorsten i baggrunden.

Ådalsparkens høje blok med Lin Utzons dekoration på gavlen.

Kortet til venstre viser kortudsnit af de områder, som er beskrevet i dette kapitel.

Desuden omtales følgende:

De primære trafikforbindelser, side 16

Kongevejen, side 16

De tre gamle bycentre, side 17

Markante bygningsværker, side 17

Arbejderboliger, side 19

Markante bebyggelsesplaner, side 22

Lystgårde og landsteder langs kysten, side 28

Hørsholm kommunes dominerende struktur er en tvedeling mellem byzonen mod øst og landzonen mod vest – motorvejen danner overgangsled fra den ene zone til den anden.

Kysten er en naturlig grænse for bebyggelsen mod øst og giver den østlige del af kommunen dens identitet. Kvartererne inden for byområdet relaterer sig i en vis grad til de gamle bycentre, selv om overgangene ikke alle steder er klart opfattede efter den store udbygning.

Kysten og motorvejen danner to klart definerede bysilhuetter: Kyststrækningen mod øst med variationen mellem den sydlige, frodige strækning, den nordlige tætbebyggede og afslutningsvis Kokkedalsletten. Og byprofilet mod vest med Slotsmarkens hvide bygninger, Hørsholm Mølle og forbrændingsanlæggets skorsten som markante fixpunkter.

Inden for byområdet struktureres kvarterer efter gennemløbende veje eller jernbanen, og de grønne forløb er ligeledes opdelende elementer i bymassen.

Nogle bygningsværker træder frem i helheden på grund af deres store skala, f.eks. Ådalsparken og Opnæsgård, mens andre opleves som identificerende med bydelen: Hørsholm og kirken, Usserød og Klædefabrikken.

To bygninger markerer ankomsten til Hørsholm Kommune: Hørsholm Mølle står højt over Kongevejen, og ved Strandvejen danner villaen i Y-krydset ved Illumgård "grænsebom" mod syd, suppleret af Illumgårds duetårn på kystsiden af vejen.

Inden for rammerne træder nogle sammenhænge frem af helheden: Det gamle industrisamfund omkring Den militære Klædefabrik med arbejderboliger, bryggeri og vandmølle genfindes trods den store udbygning. Særlige kvarterer dannes desuden af bebyggelser med samlet karakter som de mange boligbebyggelser, Ved Stampedammen, Bolbrovænge, m.v., eller bebyggelser udbygget inden for samme tidsramme, som f.eks. byggeforeningshusene på Stolbergsvej. Et landskabeligt træk kan ligeledes definere et område og fastholde stedets oprindelige karakter, især hvis det er udbygget nogenlunde samlet som villaer på Rungstedvej mellem Bolbrovej og Bukkeballevvej.

Nogle elementer træder frem af bebyggelsen som ganske særlige: udsnit af gamle bystrukturer, eller dele der opleves som klart definerede steder i den større sammenhæng, f.eks. det gamle fiskerleje eller Pennehave.

Kommer man ad Hørsholm Kongevej, markeres Hørsholm by af møllen.

Syd for Rungsted Havn, bagsiden af det tidligere fiskerleje.

Byområderne og landskabet

Det dominerende landskabelige træk i byområdet er først og fremmest kystlinjen, som optræder ganske varieret ned gennem kommunen, med åbne strækninger, der giver udsigt til vandet, og mere lukkede i Smidstrup-området. I den nordøstlige del ligger den store "slette" omkring Kokkedal Slot, og her opleves et stort, åbent landskab helt ude ved kysten – en variation efter den tætbebyggede strækning sydligere, langs Strandvejen. Samme ophold i bebyggelsen giver de store skovarealer, som er rester af tidligere tiders udstrakte skove, Deputatsvang, Folehaven og Rungsted Hegn, der, som landskabeligt element, fortsætter i Rungstedgårdenes naturreservat og hestefoldene omkring Rungsted Ladegård. Brelteskoven mod nordvest i byområdet er blot en mindre skovtykning, som om vinteren ikke syner af meget, mens den om sommeren får mere magt og opleves som en naturlig afgrænsning af Usserød.

Vandspejle danner markante samlingspunkter for bebyggelsen i både Vallerød og Usserød, og – ikke mindst – Hørsholm by. Slotssøerne er en lille del af et større reguleret vandforløb, der fra Femsølyng i Rude Skov løber til Brådebæk Sø, Ubberød Dam, Springdam, Slotssøerne, Dronningedam og Ørbækrenden for at løbe ud i Usserød Å. Dalstrøget øst for motorvejen med Usserød Å, der afvander Sjælsø, danner desuden et markant landskabeligt element, som opfattes som en afgrænsning op mod motorvejen af den meget udbyggede østlige del af kommunen. Et grønt forløb følger Usserød Å nordpå til kommunens nordligste del: fra ådalen via Stampedammen, Gammelværks Dam og gennem skovtykningen langs bredden af Usserød Å, der løber gennem industri kvarteret og ender ved Usserød Mølle.

Søer og vandhuller indgår desuden mange steder i villahaverne eller danner samlingspunkt for en gruppe villaer.

De grønne områder er her markeret med sort.

Skov møder kysten syd for Mikkelsborg.

Skitse af Hørsholms "skyline" set fra Overdam: bag motorvejen anes forbrændingens skorsten, Hørsholm mølle og erhvervsbebyggelsen Slotsmarken.

Skitse af udsigten ud over ådalen syd for Usserød. Svenstrupgård i forgrunden, mens Mortenstruppgård anes midt i billedet.

Louis Petersen Vej danner en udsigtskile i villakvarteret med stort vue ud over grøningen og kig til Ådalsparkens store blokke. Over står forbrændingsanlæggets skorsten.

Den grønne kile passerer boligbebyggelsen Opnæsgård, der danner en stor ryg bag den kuperede grøning med Vallerød Mose.

Den grønne kile

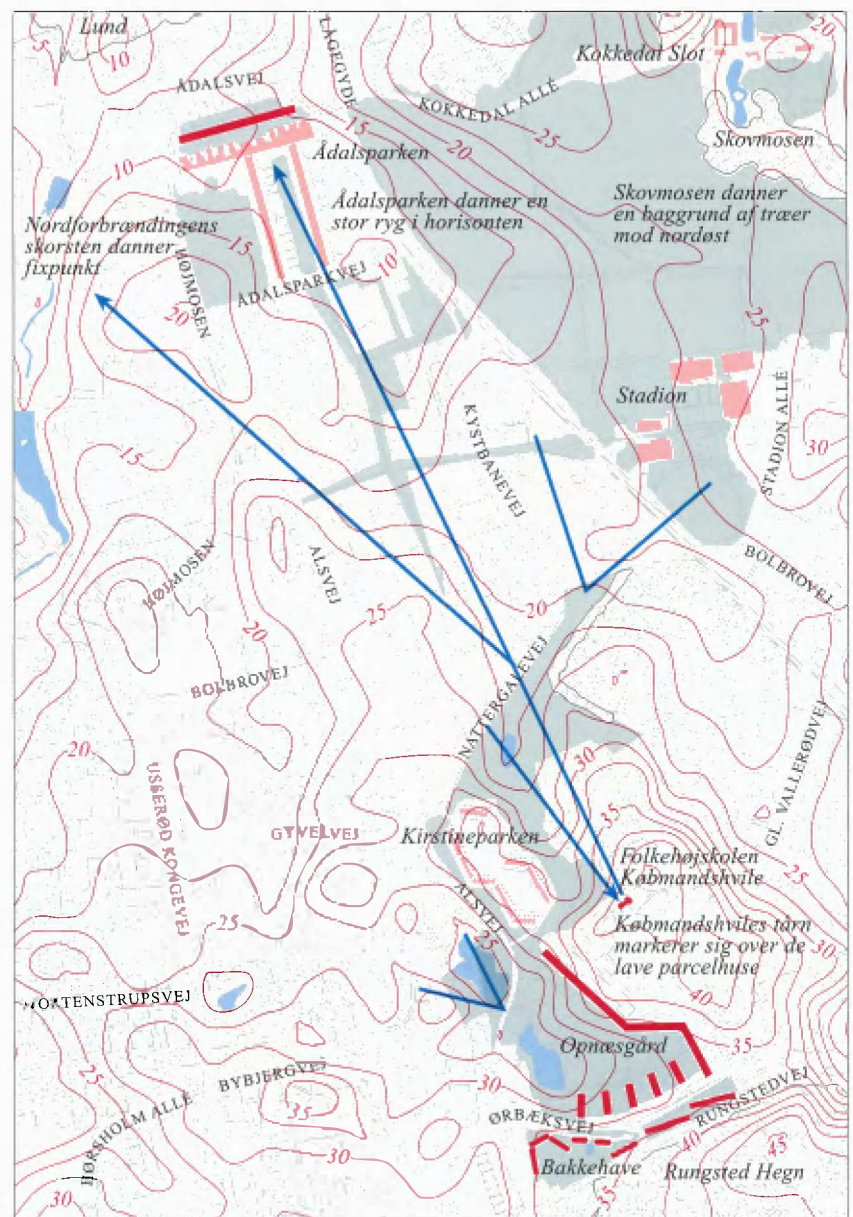
Byzonen er omtrent fuldt udbygget, men fredninger og en overordnet kommuneplanlægning sikrer en fastholdelse af de grønne områder, og bevarer dermed det grønne islæt, der er blandt kommunens kvaliteter.

Et grønt forløb går således gennem byområdet fra arealerne omkring Kokkedal Slot, via Hørsholms idrætsanlæg og grøningen ved Nattergalevej, til Rungsted Hegn og Folehaven. Turen kan også gå via Ådalsparkens grønne områder mellem de store blokke til en grøn sti gennem parcelhuskvarteret syd for. Stien krydses af et tværgående stiforløb cirka midtvejs, der forbinder til Stadion mod øst og Alsvej mod vest.

Indtil omkring 1955 adskilte landbrugsområder Vallerød/Rungsted-villakvarteret fra Hørsholm/Usseø. I 1959 blev en arkitektkonkurrence udskrevet, hvis vinderprojekter foreslog det endnu eksisterende landskabsbælte bevaret midt i beboelseskvarteret. Det grønne strøg blev yderligere styrket ved valget af bebyggelsestyper med en åben karakter og det grønne som bærende element. I konkurrencens vinderforslag var bebyggelsen ud til Nattergalevej således udformet, at den kunne "si" det grønne over i det bebyggede – der blev dog bygget parcelhuse, og i dag opleves vejen som grænse for kilen.

Landskabskilen går nær kommunens højstbeliggende punkt, Sanskebakke/Hannebjerg, 47 m o.h. – et godt stykke over grøningens gennemløbende 25 meterkurve. Den højtbeliggende bebyggelse i Sanskebakke-kvarteret danner visuel afgrænsning for landskabskilen mod sydøst; her ligger den tidligere højskole, Købmandshvile, højt på kanten af området og pointerer sin høje beliggenhed ved sit tårn. Et stort vue gives fra Louis Petersens Vej, Sanskevejs forlængelse, ud over grøningen med forbrændingsanlæggets høje skorsten og Ådalsparkens lange blok i horisonten.

Fra grøningen stiger terrænet mærkbart op mod Kirstineparkens plateau, 36 m o.h. Bebyggelsen ligger ligeledes ganske højt over Alsvej, der løber forbi sydvest for, i niveau med Vallerød Moses 24 m o.h. Bag det østlige mosehul stiger terrænet igen, og som en ryg bag de blødt kuperede plæner ligger Opnæsgårds 400 meter lange, knækkede boligblok, som en del af det grønne forløb. Efter Vallerød Mose møder forløbet bebyggelsen Bakkehave og løber syd herfor over i Rungsted Hegn.

Den grønne kile. 1:16.000.

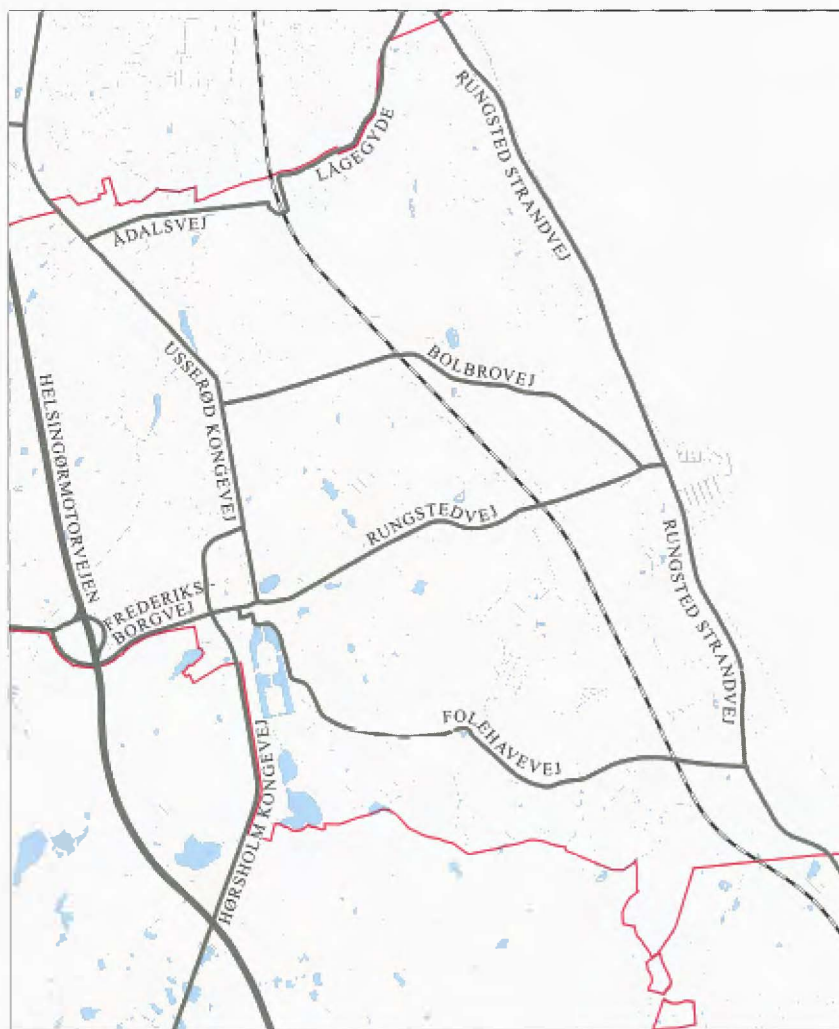
De primære trafikforbindelser

Forbindelserne fra København mod nord- og nordvest dominerer trafikstrukturen og afspejler kommunens status som et af leddene i rækken af omegnskommuner til København. Den nord-sydgående retning er desuden historisk betinget med Kongevejen til Fredensborg og Strandvejen til Helsingør.

De øvrige primære trafikforbindelser i byområdet udgøres af jernbanen og motorvejen. Kystbanen skærer sig gennem bebyggelsen i den østlige del, mens motorvejen går som et bånd gennem landskabet og adskiller kommunens østlige, udbyggede del, fra den vestlige, landlige del – en moderne bymur. Kystbanen og motorvejen har det fællestræk, at de forbinder i det lange perspektiv, ud ad kommunen, men danner barrierer i det nære.

Rungstedvej/Frederiksborgvej er den interne livline i kommunens østlige del og griber fat i samtlige nord-sydgående forbindelser, inklusive jernbanen. Øvrige interne, forbindende veje er Folehavevej og Ådalsvej/Lågegyde. De to førstnævnte, Rungstedvej og Folehavevej, er begge benyttede til skovarealer og landskab: Folehavevej ind gennem skoven, Rungstedvej på store strækninger som grænse mellem by og landskab/skov.

Bolbrovej danner en vigtig forbindelse på skrå af dette net af veje, og går ned gennem villakvarteret omkring det gamle Vallerød og giver forbindelse til Rungsted Kyst.

Mål 1:50.000.

Kongevejen

Kongevejsstrækningen gennem Hørsholm by danner et aksialt forløb, med udgangspunkt i højen med obelisken sydligst i Slotshaven, via Hørsholm kirke, som er et vægtigt led i akseforløbet, til Usserød, hvor en lille samling gule huse afslutter akse.

Det helstøbte område omkring Slotsøen lever i sin egen verden og står i stærk kontrast til den øvrige del af Usserød Kongevej. Her ligger de fleste bygninger uden fast placeringsmønster i forhold til vejen, hvilket giver et meget uroligt gaderum tillige med de mange bygningstyper og stilarter. Ydermere ligger Hørsholm Hovedgades bagfacader blotlagt ud mod Kongevejen, hvilket er særdeles uheldigt – især nærheden til det fine område omkring Slotssøen taget i betragtning. Overfor er der åbent vue ned over Dronningedammen, hvilket i sig selv er smukt, men denne åbenhed mangler en væg at blive defineret i forhold til – som det opleves nu bliver opløsningen af rummet blot forstærket. Byplanmæssigt er alle sejl sat til, men i den nære skala tabes en del på gulvet.

Korte strækninger skiller sig positivt ud: husrækkerne på hver side af Bybjergvej ligger fint i gadeflugten, og især nr. 20-36 rummer en arkitektonisk homogenitet, der bringer lidt ro i kaos. Overfor ligger to villaeer, derefter et par boligejendomme, og disse bygninger understøtter den anden vejsides bymæssighed ved at være beliggende i gadeflugten.

En gentaget problematik på Usserød Kongevej er bygningsanlæg med tilbagetrukket placering, f.eks. ved tankstationerne, hvor der opstår et stort hul i gadebilledet; ligeledes ved Kongevejscentret.

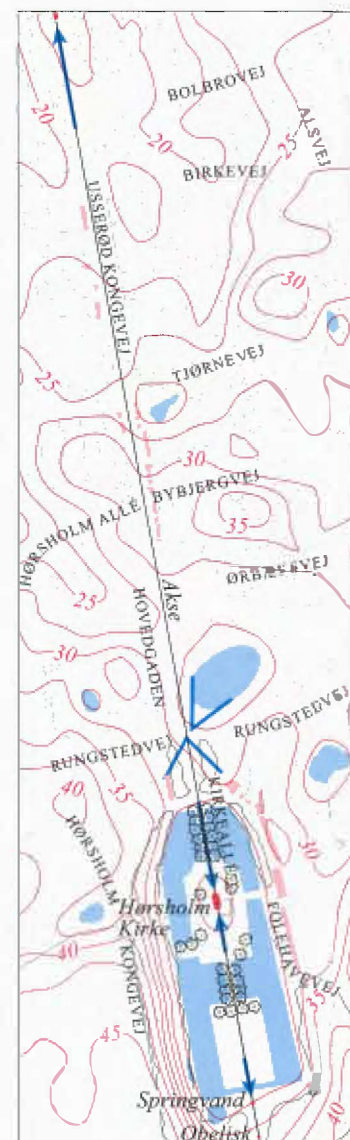
For enden af Usserød Kongevej, før den drejer mod vest, ligger en samling guldudsede småvillaer. Den ene, med hvidmalede, diagonale lister, danner fixpunkt for vejen. I denne ende af Kongevejen fortættes gaderummet ved villaernes beliggenhed nærmere gadeflugten. Ovenover vajer forbrændingsanlæggets skorsten.

Aksen afsluttes af en lille samling gule villaer.

Aksen udgår fra det tidligere slotsanlæg med Hørsholm Kirke midt i akse for foden af Usserød Kongevej.

Kongevejsaksen fra den centrale del af Hørsholm til Y-krydset ved Usserød.
Mål 1:30.000.

De tre gamle bycentre

De gamle bykerner kan stadig erkendes midt i det yngre byggeri; dels i kraft af den bevarede bebyggelse, som i alder og udformning adskiller sig fra villabebyggelsen, dels i kraft af det steddefinerende element, som alle tre byer er opstået omkring: et vandspejl. Enten i form af den kultiveret udformede Slotssø eller de mere naturligt formede: Vallerøds store gadekær og Usserøds opstemmede damme.

Hørsholm by har en lille forpost sydfør, hvor en samling ældre huse ligger i skovbrynet af Slotshaven, ud til Kongevejen. Herefter markerer Hørsholm Mølle sig højt over Kongevejen og danner byens vartegn.

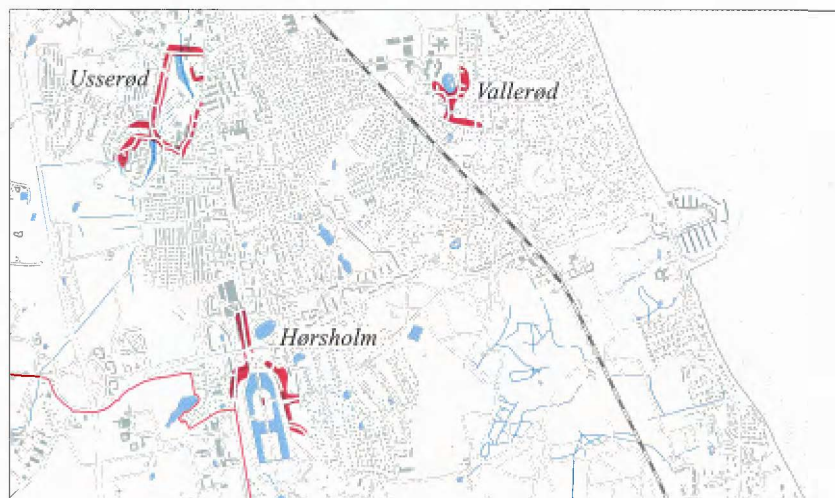
Kongevejsaksen er byens dominerende motiv og danner rygraden i bydannelsen. Kirken danner et centralt fixpunkt som tyngdepunkt midt i akse, der flankeres af det nedrevne slots gule økonomibygninger. Overfor, bag en skovbræmme, ligger Gl. Hovedgade med en helstøbt facaderække af ældre byejudomme. Som et forløb forskudt herfor ligger Hørsholm Hovedgade, hvor de fleste ældre huse dog er meget ombyggede og i højere grad indrettede efter tidens – og forretningernes – behov. De to gaderum har været forbundne af en nu nedrevet bydel, men et nyere gadegennembrud og betonbyggeri bryder den skalamæssige og detaljeringsmæssige sammenhæng, så de to hovedgader opleves som to løsrevne byelementer. En visuel forbindelse knyttes dog på tværs af det åbne rum: Hovedgadens facaderække fortsætter i det gamle Hørsholm Hotels facadeflugt.

Usserøds gamle landsbykerne udgøres af vejene Gl. Byvej og Stampevej, hvor tofterne lå. Husmandslodderne lå ved Stenhavevej og Bloustrødvej – her var også møllen, og den gamle møllebakke kan stadig erkendes. Småhusene lå ligeledes omkring Svenstrupvej, der gik ned til vandmøllen ved vadestedet over Gedevadrende til Svenstrupgårdene. Over for Stampedammen ligger endnu et par ældre huse og Stampen, det gamle valkeri, der senere var forsamlingshus og nu børneinstitution; disse huse opleves som den gamle landsbys hjerte.

Den gamle vej fra Hørsholm, Gl. Byvej, gik oprindeligt ind gennem byen sydfra og videre nordpå ad Kokkedalsvej. Ved Christian IV's kongevejsanlæg fra 1600-årene blev en ny vej fra Hørsholm lagt over Usserød til Nyrup, hvor den stødte til Frederik II's kongevej fra Frederiksborg til Kronborg. Denne vejføring genfindes i Holmevej.

Den nye kongevej fra 1775 gik uden om landsbykernen, der først fik forbindelse til Kongevejen ad et stræde midt mellem tofterne – omkring det nuværende Bygvænget – for senere at knytte sig til endnu en sydligere, vinkelret på Kongevejen, ud for den daværende kro, Amsterdam; broen over Usserød Å er stadig intakt.

Den militære Klædefabrik anlagdes i Usserød i slutningen af 1700-tallet ved åen, der kunne levere kraft. Hermed voksede landsbyen over på den anden side af Kongevejen, og en ny udvikling stod for som industriby. Arbejder- og funktionærboliger blev bygget omkring Klædefabrikken og udgjorde et selvstændigt industrisamfund, med kro, læge, bryggeri, sprøjtehus m.m.

De oprindelige bycentre. Mål 1:50.000.

Efter udskiftningen var fem gårde tilbage i Vallerød landsby, og et par af dem ligger der endnu. Selv om Vallerøds gamle landsbykerne ligger midt i villakvarteret, er den stadig opfattet i kraft af, at flere af de gamle huse og gårde er relativt velbevarede detalje- og bygningsmæssigt. Nord for byen lå en fæstegård, og nordøst for et rettersted. På disse to lokaliteter blev Kokkedal og Sophienberg Slot bygget i løbet af 1740'erne, og vejen hertil gik via Vallerød, gennem en allé nord ud ad byen. Den er stadig bevaret.

De store gårde lå på deres tofter langs landsbygaden, med den ene halvdel langs gadens forløb vest om gadekæret, der gav forbindelse til Lågegyde. Langs den østgående vej lå mindre huse. Øst om gadekæret blev omkring århundredskiftet bygget nogle landsteder, der tilfører landsbybebyggelsen en lidt anden stemning.

Et stræde stik østpå gav forbindelse til markerne mellem landsbyen og de par større gårde, der lå sydøst for selve landsbyen, Candidatgården og Solbakkegården; stiforbindelse og gårde er der endnu. Bolbrovej er den gamle vejforbindelse til disse gårde uden for landsbyens egentlige kerne. Vallerødvænge er del af en gammel vejføring sydfra - over jernbanen, da den kom til - til Hørsholm via Sanskebakken. Den korte vej, Vallerød Park, følger et gammelt vejforløb, der førte videre ud til udflyttergården, Christiansdal - vejføringen kan genfindes i matrikelskellene. Bolbrovej er først senere blevet ført videre mod vest, i forbindelse med udstykningen af ovennævnte udflyttergård i 1952, der har lagt jord til de omkringliggende villakvarterer vest for den gamle landsbykerne.

Markante bygningsværker

De store boligbebyggelser Opnæsgård og Ådalsparken samt erhvervsbyggeriet Slotsmarken træder markant frem i den bebyggede sammenhæng, dels ved den store skala, og dels - for Ådalsparkens vedkommende - den markante beliggenhed, for foden af Kokkedals fredede arealer og for enden af jernbanen, set fra syd.

Nordforbrændingens skorsten i Usserøds fabrikskvarter er et fixpunkt, der dukker op i bybilledet gang på gang. Skorstenen indgår i byens profil, når man kigger ind over byen fra landområdet. Herfra anes ligeledes Hørsholm Møllens vinger, der opleves som vartegn for byen.

Den historiske bydel med Slotssøen, kirken og de gule længer, samt det røde, gamle rådhus, træder ligeledes frem i bevidstheden og bliver selve sindbilledet på Hørsholm. Samme status har den tidligere Militære Klædefabrik i Usserød, som er et stærkt steddefinerende element i det kvarter af byen.

Ådalsparkens store blok og forbrændingsanlæggets høje skorsten er markante bygningsværker, der indgår i gadebilledet mange steder.

Gammelværksdammen med Den militære Klædefabrik i baggrunden.

Omkring Den militære Klædefabrik

Kongevejens rette akse brydes ved en samling guldpuksede villaer, der introducerer Usserøds bebyggelse nordøst for Kongevejen. Højmosen går øst om disse villaer, mens Kongevejen går vest om i en dyb kurve og deler Usserød i bydelen ved Stampedammen og bydelen Den militære Klædefabrik. Det hvidpudsede fabriksanlæg bag det store vand spejl med Lægeboligen ved sin side danner et visuelt holdepunkt og markerer bydelen. Lægeboligen skaber en visuel forbindelse på tværs af den trafikerede Kongevej til Usserøds gamle landsbykerne: den er fixpunkt for Gl. Byvej på den anden side af Kongevejen. Arbejderhusene langs Bloustrødvej sammenbinder ligeledes de to bydele.

Elementerne, fabriksanlæg og vand, gentages i mindre målestok ved Usserød Mølle, hvor fabriksanlægget står med jernvitriolkalkede facader og sorte tagpaptage.

Det lavereliggende Usserød Bryggeri overskues oppe fra Kongevejen som et charmerende sammensurium af gamle produktionsbygninger og småhuse med mere eller mindre tæt tilknytning til bryggeriet. En meget markant bygning i området er forbrændingsanlægget, der med sin høje, grafisk malede skorsten indgår som del af Hørsholms samlede byprofil set fra vest og gang på gang dukker op i gadebilledet.

Disse ældre virksomheder er gennem de sidste 10-20 år blevet suppleret med yngre virksomheder, så den vestlige del af kvarteret i dag er industriområde med enkelte boliger iblandet. De ældre bygningers tilstedeværelse i det nye tilfører området kolorit og vejene genkendelighed, hvilket ikke altid opleves i lignende industrikvarterer; det gamle plejehus på Kærvej lader således ingen i tvivl om, hvor man er.

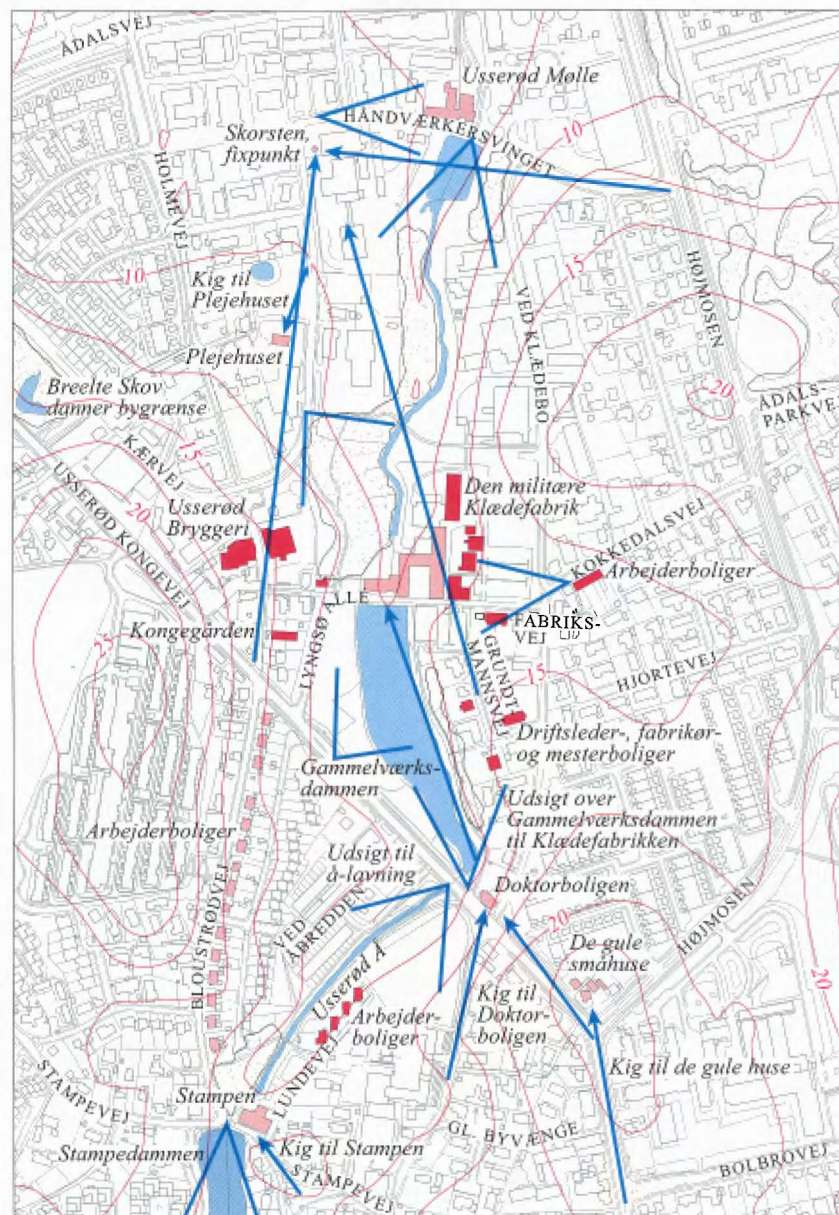
Omkring dette industricenter ligger boligområderne: langs Kokkedalsvej, Grundtmannsvej og Møllevej ligger småvillaer fra århundredskiftet og frem, og mod syd og nordvest yngre parcelhuse og gårdhuse. Ganske nær Klædefabrikken, langs Grundtmannsvej og Fabriksvej ligger nogle af Klædefabrikkens boliger: fabrikørboligen, en driftslederbolig og et par længer med mesterboliger.

De gamle småvillaer og industribygninger har en karskhed over sig, og disse gamle bygninger og den indbyrdes forbindelse mellem dem giver stedet dets særegne karakter.

Et grønt bælte går fra skovtykningen Breelte, der gennemskæres af Kongevejen, og ned gennem industrikvarteret langs åen til Usserød Mølle.

Usserød Bryggeri med forbrændingsanlæggets skorsten i baggrunden.

Kvarteret omkring Den militære Klædefabrik. Mål 1:8.000.

Mellemvang 19-25.

Gasværksvej 7-20.

Arbejderboliger langs Bloustrødvej. Dobbelthuse forbundet af udhuse.

Arbejderboliger

Nogle af kommunens større virksomheder opførte boliger til de ansatte. I Usserød var arbejder- og funktionærboliger således tilknyttet Klædefabrikken. I den nu nedrevne "Lange Længe", som var en omkring 100 m lang bygning, boede 36 familier; den lå langs den nuværende indkørsel fra Usserød Kongevej til fabrikken. En anden nu nedrevet længe, "Norske Længe", ved den nuværende Lundevej husede 10 familier.

Langs Bloustrødvej ligger stadig en lang række dobbelthuse. Det er seksfags huse i blank, gul mur med frontoner over indgangsdørene og skifertag; husene er sammenbundne af vaskehuse. Det faste mønster udgør en rytmisk inddelt væg i gaderummet og styrkes af, at boligerne oprindelige karakter er så godt fastholdt: for mange individuelle tiltag ville svække helheden.

Spredt i kvarteret omkring Kokkedalsvej ligger flere lignende længer eller dobbelthuse med arbejderboliger. På Fabriksvej danner de en fin helhed sammen med en række træer, med Klædefabrikkens hvide bygninger beliggende i baggrunden.

Rækkehusene ved Lundevej, Stampevej og den sydlige ende af Bloustrødvej repræsenterer den nye generation af arbejderboliger i Usserød, bygget i 1949-50, og tegnet af arkitekt Kaj Fischer.

Også Hørsholm Klædefabrik opførte arbejderboliger, i 1897 blev der bygget 5 længer ved Usserød Kongevej og Mosevej, som 1978-79 blev ombygget og udstykket til ejerlejligheder. Byggeriet står særskilt, med tagpaptage med trekantlister og grønmaledede døre og vinduer. De gamle, karakteristiske skorstene er bevaret og tilfører bebyggelsen et værdifuldt, skulpturelt motiv. Bebyggelsen udgør et vellykket boligmiljø med små haver ved husene og grønne fællesarealer ned til en sø.

Arbejderboligerne langs Dronningvej og Gasværksvej – de var opført på privat initiativ, men oftest beboet af fabriksarbejdere – minder meget i facadeudformningen om Kartoffelrækkerne i København med to etager og tre fag pr. boligenhed. Her er tale om dobbelthuse med tilbyggede udhuse og carport imellem; husene har livligt malede, pudsefacader og vinduer i varierende farver. Dronningvejs gaderum dan-

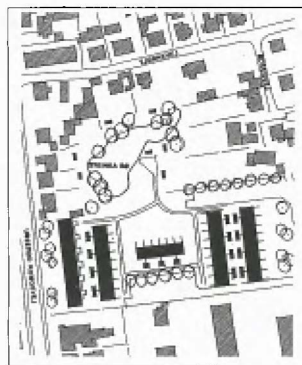
ner et forløb, der viser videre til elementer uden for sig selv: til Dronningdammen og Hørsholm by. Modsætningsvis ligger bebyggelsen ved Gasværksvej som en cul-de-sac, vinkelret på den egentlige vej, og danner sit eget helstøbte gaderum. Her er boligerne bevaret i det oprindelige gule, blanke murværk med grønmaledede vinduer. Samme bygningstype giver hermed to meget forskellige gademiljøer, hver med deres charme.

Arbejderboliger blev ikke kun placeret i enklaver, men lå også som individuelle ejendomme spredt ud i bybilledet. Således på Ørbæksvej, Tjørnevej og Lindevej (nedrevet) under Hørsholm Klædefabrik, og Mellemvang i Gøgevangskvarteret, hvor Mellemvangs østlige del tidligt blev udbygget med boliger, bygget for arbejdere tilknyttet storentreprenøren Alex I. Hansens virksomhed. Disse funktionær- og arbejderboligers udtryk veksler i tid og udformning ned gennem vejen: her er et par funktionalistisk-inspirerede lejlighedsejendomme, nyklassicistiske villae fra 1920'erne og dobbelthuse i flere udgaver.

Desuden ligger sidst på vejen et sammenbygget forløb af træbeklædte ejendomme – her er tale om barakker fra Hørserød, flyttet hertil af førnævnte Alex I. Hansen. De danner tilsammen et varieret og farverigt lille gadeforløb.

Vinkelret på Rungstedvej går en blind vej ned langs banen til nogle dobbelt- og rækkehuse under DSB. De første i samme formsprog som Wencks stationbygning – de er også tegnet af ham – de sidste med markante, hvide frontkviste og fine, små indbyggede loggia'er. De danner en beskeden, men ganske vellykket husrække.

Arbejderboligerne står mest markant i bybilledet de steder hvor de udgør en samlet bebyggelse. Her er styrken bebyggelsens homogenitet, der giver tilhørsforhold – også i social forstand. Homogeniteten kan dog samtidig være bebyggelsens svage punkt: sker der for mange individuelle ændringer på den enkelte bygning, svækkes helhedsindtrykket, og afvigelsen træder i forgrunden. Med mindre der blot er frit slag som f.eks. på Dronningvej, hvor forskelligheden næsten er blevet en charme mere.

Dronningvej 4-24.

Rungstedvej – fra havn til jernbane

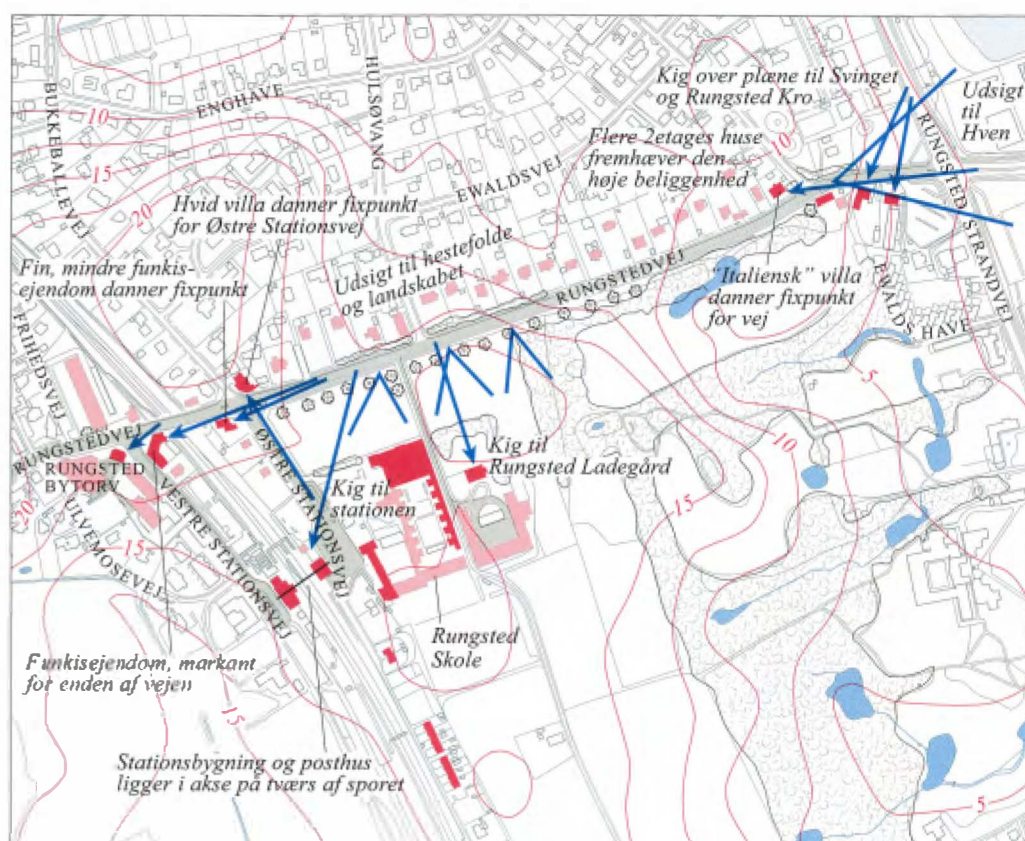
Den udvalgte strækning af Rungstedvej spænder mellem havnen og jernbanen; hermed sammenkædes to elementer af infrastrukturen, der har haft afgørende betydning for områdets udbygning. Bebyggelsen er da også domineret af større villaer fra århundredskiftet på nogenlunde ens grundstørrelser. Villaerne er dog ikke ens – tværtimod har man ønsket at skille sig ud – men f.eks. gavlkviste er et gentaget arkitektonisk motiv. Her trækker landskabszonen vest for Rungstedgårdene grænsen for villakvartererne nordfor. Desværre er der ikke udsigt til denne landskabskile på grund af randbeplantning langs vejen; først ved Rungsted Ladegård er der åbent vue. Fra vest til øst spænder vejstykket mellem to andre landskabelige træk: Rungsted Hegn og kysten. Rungstedvej danner således en udsigtkile med storslået vue til Hven.

Rungstedvej møder Strandvejen ret åbent med plænen for foden af Ewalds Høj og parkeringsarealet foran ejendommen Svinget: Svinget og naboejendommen, kroen, ligger tilbagetrukket og lidt skråt på vejflugten, hvilket er et levn fra det ældre vejforløb.

Flere bygninger danner markante fixpunkter på strækningen: set fra Strandvejen ligger en hvid villa i italiensk stil på hjørnet af Bolbrovej, højt over Rungstedvej – villaens højde akcentuerer det naturligt højere terræn. Den har sin pendant på hjørnet af Bukkeballevvej, hvor en tilsvarende hvid villa er fixpunkt for Østre Stationsvej – disse to villaer indrammer striben af patriciervillaer.

I stationsbydelen danner en stor ejendom et markant landmærke, placeret "ridende" på kanten af viadukten over jernbanen. Bygningens stil må karakteriseres som tillempet funktionalisme. Et smukkere eksempel ligger dog ved foden af den: en villa (lægeklinik) beliggende på hjørnet af Østre Stationsvej. Ved viadukten skaber de høje ejendomme bymæssighed og giver mening til navnet på det efterfølgende, "Bytorvet", et nyere centerbyggeri omkring et mindre, sænket torv. Byggeriet spænder mellem to ældre, hvide villaer, der ligger som pavilloner, forbundet med en arkade. Det menneskeskabte "byskab" omkring Bytorvet og banen tilføjer det naturlige terræn yderligere nuancer: Bytorvet ligger dybt, ca. 7 trin under viaduktens niveau. Vejens fald efter viadukten er ligeledes ganske brat. Bygningsmassen er formmæssigt ret sammensat, hvilket giver stationsbydelen et temmelig sammensat helhedsindtryk.

Nede ad stationsvejene, parallelt med Kystbanens spor, ligger station og posthus, ventosal og busholdeplads i akse på tværs af sporet. Overfor ligger Rungsted skole med en markant gavl og altangang vendt mod stationsområdet.

Udsnit af Rungstedvej. Mål 1:8.000.

Rungstedvej set fra Strandvejen. Ved vejen ejendommen Svinget og Rungsted Kro. For enden afrunder en højtliggende, italiensk inspireret villa ligget.

To funkis-inspirerede bygninger ligger markant i Rungsted.

Villa på Rungstedvej.

Der er et betragteligt niveauspring mellem Rungstedvej og Bytorvet.

Stolbergsvej til Gøgevang

I tiden efter 1. Verdenskrig var der boligmangel, og det ramte arbejdere og andre lønmodtagere hårdest. Det var baggrunden for, at redaktøren for Nordsjællands Socialdemokrat, Frederik Nielsen, i 1921 tog initiativet til at danne Hørsholm Byggeförening, der stod bag opførelsen af 15 villaer med omkring 20 lejligheder på Stolbergsvej. Stolbergsvej og Sdr. Jagtvej var de første villaveje, der "antastede" Folehavegårds jorder, klos op ad den historiske bykerne. Næste etape af udbygningen af Gøgevangskvarteret tog sin begyndelse i 1930'- og 40'erne, da Folehavegård udstykkede sine vange – heraf navnene Højdevang, Gøgevang, Mellemvang, m.v. Der blev lokket med særligt billige byggegrunde i Hørsholm, hvor ligningsprocenten tillige var lav.

Efter den lille plads med Stolbergstøtten drejer Sdr. Jagtvej let nordover, og her leder et smukt plankeværk op i villakvarteret. Bagved ligger en nyklassicistisk villa, der på bedste vis slår den arkitektoniske tone an for bebyggelsen langs Stolbergsvej.

Det fælles udgangspunkt for byggeföreningen på Stolbergsvej afspejles i bygningernes arkitektur: Landsforeningen for Bedre Byggeskiks anvisninger har været inspirationskilde. Desuden er villaerne beliggende med omtrent samme afstand fra vejen, med nogenlunde lige brede grunde og sammenlignelige bygningsvolumener. Denne homogenitet kontrasteres af det bevægede terræn, der giver husene et varieret møde med vejen, trods den placeringsmæssige egalitet – nogle steder med ganske åbne forhavere med græsklædte, skrå flader op eller ned, andre steder bag høje hække. Det vedtagne princip for placering på grunden har således stået over tilpasning til terrænet.

Et andet fællestræk på Stolbergsvej er husenes detaljering og materialeholdning. De fleste huse er pudsede, ofte gule med hvide detaljer som gesimser og bånd – andre står med rød, blank mur. Alle har tegltag med høj rejsning. Det skråtplacerede hus skiller sig dog endnu en gang ud ved at være smalt, højt og rødpuddset.

Bebyggelsen på vejene Højdevang og Gøgevang er yngre, fra 1930'- og 40'erne, og har en lidt anden byggeskik, selv om traditionerne slår igennem; desuden går matrikelstørrelsen fra Stolbergsvej igen på Højdevangs vestside. På østsiden og på Gøgevang opereres med smalere, men dybere grunde og lidt mere uregelmæssighed ud mod Sdr. Jagtvej. Byggestilen er varieret og lidt afdæmpet med flere, lidt nøjsomme huse i bungalow-stil, og med funktionalistisk inspiration i form af mere frit udformede facader og bygningsvolumener.

De to veje Stolbergsvej og Gøgevang afgrænses mod nord af to villaer på hjørnegrunde – skråtliggende i forhold til vejene. Den skrå placering står i markant kontrast til områdets iverigt ret faste placeringsmønster – disse to huse byder velkommen til.

Oplevet snit, Stolbergsvej. Mod vest ligger villaerne dybt og mod øst højt.

Hjørnet af Gøgevang: Den første villa ligger drejet på grunden.

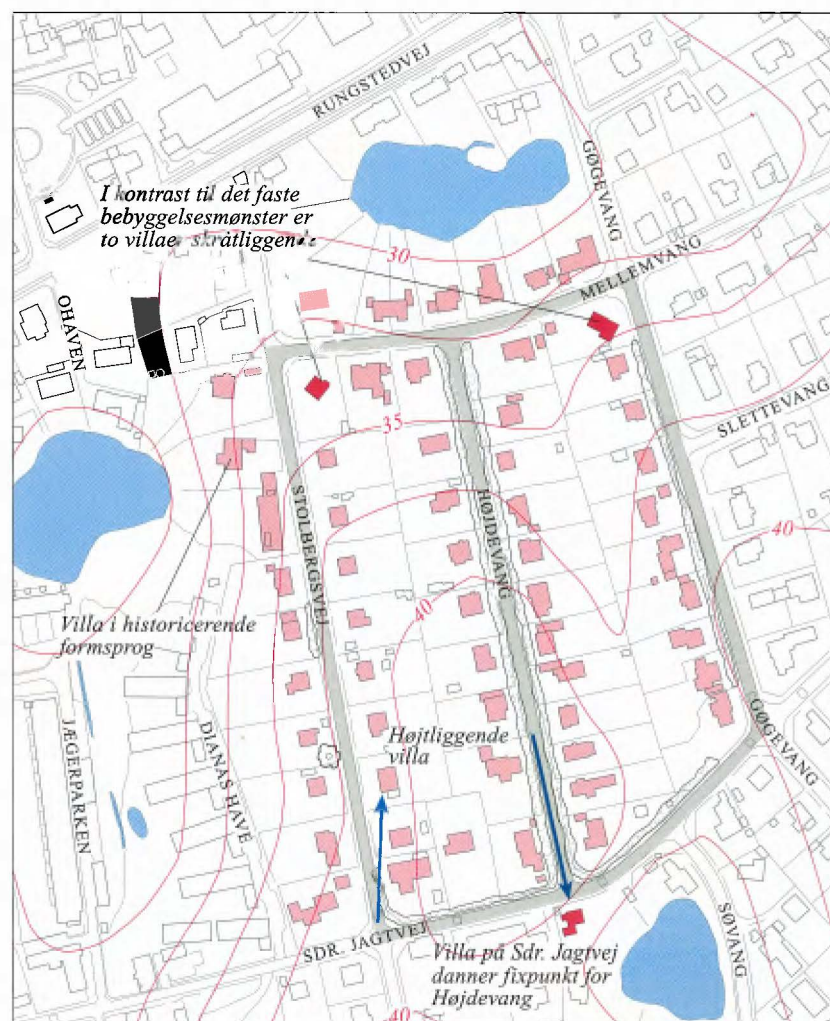
En villa ligger dybt for enden af Højdevang. Det fine stakit afgrænser kigget.

En af de højliggende villaer på Stolbergsvejs østside.

Hjørnet af Stolbergsvej: den første villa ligger drejet på grunden.

Udsnit af Gøgevangskvarteret: fra Stolbergsvej til Gøgevang. Mål 1:4.000.

Markante bebyggelsesplaner

Hørsholm kommune er rig på gode, samlede bebyggelsesplaner, der træder frem af den øvrige bygningsmasse. Nogle af disse bebyggelser ligger på udstykkede landsteder, hvor den gamle villa er bevaret, som Sømandshvile Park og Christiansgave.

Christiansgavebebyggelsen danner et meget vellykket samspil med den ældre, hvide hovedbygning i nyklassicisme. Den nye bebyggelse, tegnet af arkitekt Jean Fehmerling, består af kædehuse/gårdhavehuse med lav, ensidig taghældning og hvidpudsede gavle med sortmalede, lette facader imellem. Boligerne danner to forløb på hver side af hovedbygningen – en række er bygget som gårdhavehuse over for hovedbygningen. Boligerne ligger fri af hovedbygningen, der hermed er den arkitektonisk dominerende part i sammenhængen. Terrænet, der falder ned mod Sundet, er en vigtig medspiller, og den nye bebyggelse danner en favnende bevægelse omkring hovedbygningen og udsigten.

I andre bebyggelser er villaen eller gården ikke bevaret, men kan så i stedet lægge navn til den nye bebyggelse, såsom Piniehøj og Opnæsgård. Til denne kategori hører også den større rækkehusbebyggelse ved Mortenstrupvej, Frennegård Park, tegnet af arkitekterne Juul Møller og Holger Næsted, der med rækkehuse i røde tegl danner et flot forløb på tværs af højdekurverne.

Ligeledes ud til Mortenstrupvej ligger en anden markant bebyggelse i gul, blank mur og røde tegltage, tegnet af arkitekterne Halldor Gunnløgsson og Jørn Nielsen. Her er terrænet igen en god medspiller: høje mure afskærmer den højtliggende gårdhave, og åbninger omkring de indbyggede trapper friskærer gårdhaven visuelt fra boligen, og denne skarpskårne og præcise formgivning er bebyggelsens særkende.

Udstykningen af landstedet Piniehøj er et eksempel, hvor bebyggelsen på østsiden af Strandvejen er bebygget med meget varieret udformede villaer, mens vestsiden udgøres af en samlet bebyggelse, tegnet af arkitekterne Jørgen Bo og Vilhelm Wohlert, i stram, sort-hvid geometri, med betoning af det vandrette contra det lodrette.

Den store etagebebyggelse, Ådalsparken, tegnet af arkitekterne Juul Møller og Erik Korshagen, dukker op igen og igen, når man færdes i kommunen. Bebyggelsen består af en 8-etages blok langs Ådalsvej, samt to 4-etages blokke, beliggende vinkelret herpå. Imellem ligger et 1-etages institutions- og centerbyggeri. De 4-etages blokkes flade tage har inden for de sidste år fået tilbygget en ekstra etage, og friarealerne har fået tilføjet dekorative forløb i belægninger og beplantninger.

Klyngebebyggelser ligger der flere af i kommunen, og Ved Stampedammen i Usserød, tegnet af arkitekterne Carl R. Frederiksen, Mogens Hammer, Henning Moldenhawer og Hubert Paulsen, som ligger ud til ålávningen, er et godt eksempel. Klyngerne er grupperede om små torve med fine oplevelsesmuligheder i rummene mellem husene og udsigt til ålávningen. De hvide mure og intime gaderum går fint i spænd med nabostrædet Svenstrupvejs hvidpudsede småhuse, og farveholdningen udgør en smuk kontrast til de grønne omgivelser.

En anden vellykket bebyggelse er Kirstineparken, tegnet af arkitekterne Jørgen Bo og Vilhelm Wohlert, hvor bebyggelsen ligger ganske højt og afrunder et stort, grønt område. Bebyggelsen ligger som kædehuse omkring et pladsrum med forskudte boligsektioner mellem tværmure i aftrappede højder og er opført i gul, blank mur, med teglhængte tage, med ensidig taghældning over de sortmalede snedkerpartier mellem murvangerne. Forskydningerne giver et afvekslende rum mellem husene og formidler en oplødning af mødet med det grønne område nordfor.

Ved Stampedammen. Opført 1962. Arkitekter: Carl R. Frederiksen, Mogens Hammer, Henning Moldenhawer og Hubert Paulsen.

Rækkehuse ved Mortenstrupvej. Opført 1964-71. Arkitekter: Halldor Gunnløgsson og Jørn Nielsen.

Plan af den del af Christiansgave, der ligger øst for Rungsted Strandvej. Opført 1918/1954. Arkitekter: Carl Brummer/ Jean Fehmerling.

Plan af Ved Stampedammen. Opført 1962. Arkitekter: Carl R. Frederiksen, Mogens Hammer, Henning Moldenhawer og Hubert Paulsen.

Skitse af Opnæsgård. Opført 1966. Arkitekter: Ole Hagens Tegnesteue.

Skitse af Kirstineparken. Opført 1968. Arkitekter: Jørgen Bo og Vilhelm Wohlert.

Parkvej

Parkvej markeres ud mod Bel Colles Allé af en smedejernslåge mellem to granitpiller og mod Rungstedvej af en krum, hvidpudset mur med portpiller. Parkvej forbinder villaen Bel Colle med Bel Colles Farm ved Rungstedvej, der er bygget som villaens avlsgård. Før Bel Colles tid havde vejen et lidt nordligere forløb, hvilket forklarer villaerne omkring denne blinde ende af Bel Colles Allé. I dette hjørne af området ligger Villa Taarnet, der, sammen med et par udstykkede, yngre parcelluse, danner et trekantet matrikelstykke, som følger et gammelt matrikelskel. Området skiller sig ud fra kommunens øvrige bebyggelse ved at have bevaret en matrikelstruktur med store grunde til de tilsvarende store villaer i stedet for det mere almindelige: store huse med parcelluse bygget på de frastykkede arealer – i "baghaven". Området er dog under forandring: nogle villaer er nedrevet og de store grunde udnyttet til sammenhængende bebyggelser, Hulsø Ege og Bel Colle Parken. Langs syd- og østsiden af området ligger randbebyggelse med mere overskuelige grundstørrelser, og "kotelet"-grunde. Villaer med adgang fra Parkvej er beliggende ved Villa Bel Colle og Bel Colles Farm, mens husene på stykket herimellem har adgang fra de omkringliggende veje. En stor villa, nr. 20, ligger dog noget inde ad vejen, og er ligesom flere af de andre gamle villaer, f.eks. Villa Taarnet, anlagt med havefacaden skuende ud over det faldende terræn mod nordøst og tidligere sikkert helt til Øresund.

Vejen er mere en sti eller hjulspor end en egentlig vej; den nødtørftige asfaltering klæder den lidt uortodokse vejføring, der følger det stærkt kuperede terræn i en dyb kurve med de højere punkter ved Bel Colles Farm og Bel Colle ved Sanskevej. Det livlige terræn, tillige med et par søer og vandløb, har givet været et bevarende element for vejstykkets stikarakter: man har hellere fundet adgang fra andre veje.

Området rummer en samling ret forskellige villaer: huse af ældre dato, men også en modernistisk bygning, der ligger som en kompakt æske, skudt ind i terrænet. For foden af bakken, ud til Knudsvej, ligger desuden flere ældre "sommerhuse", finurligt udformede villaer, og flere yngre træhuse. En ejendom med mure omkring ligger markant på hjørnet af Knudsvej og Vallerød Banevej.

Sammenfattende må bemærkes, at den lavere udnyttelsesgrad sikrer den frodige beplantnings dominans, der sammen med det kuperede terræn gør Parkvej til et ganske særligt og charmerende vejforløb.

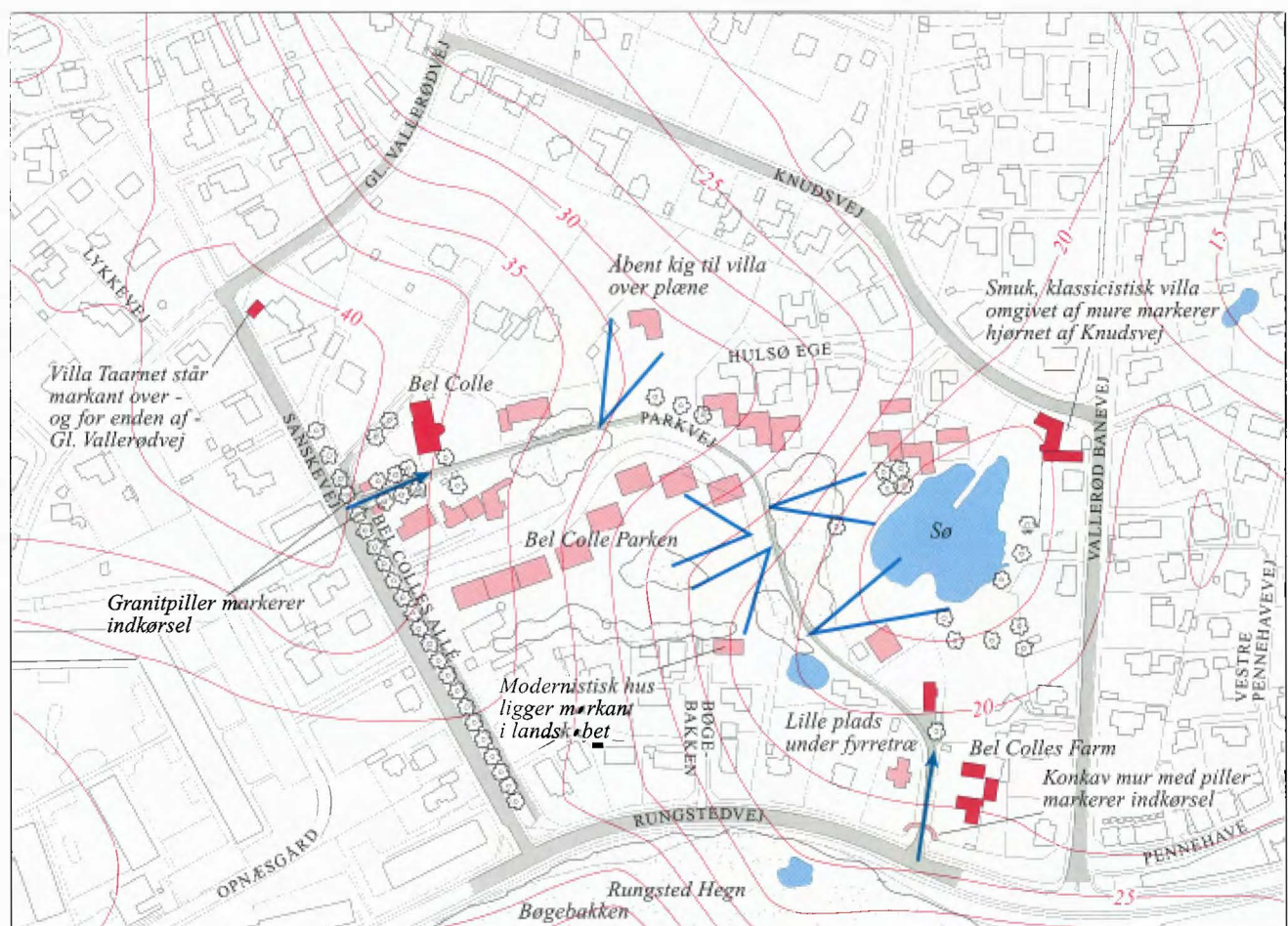
En krum mur med piller markerer indkørslen til Parkvej fra Rungstedvej.

Sti-vejen går ind gennem et kuperet og tætbevokset landskab.

Villa Taarnet troner højt over Gammel Vallerødvej.

Parkvejskvarteret, mål 1:4.000.

Slotssøen

Aksen, parken og bygningerne omkring, rummer et samspil mellem arkitektur og landskab af høj kvalitet og giver Hørsholm by dens helt egen karakter og historie. Kirken står med stor arkitektonisk kraft på den gamle slotsø og er point de vue for Usserød Kongevej; stedet defineres som et centrum, et fast udgangspunkt, midt i en kommune med vidtstrakte, mindre overskuelige villakvarterer.

Slotssøen ligger i et stort, skålformet kulturlandskab, afgrænset mod vest af parkskrænten op mod Gl. Hovedgade og mod øst af det nedrevne slots gule økonomilænger. Den åbne, græsklædte Ridebane, afgrænset mod sydvest af det gamle Hørsholm Hotel, danner overgangsled mellem byen og den historiske bydel.

Slotssøen set fra nordøst.

Parkbeplantningen danner et spil mellem det præcise, akse-alléen henover kirkeøen, og det bløde og landskabelige; omkring springvandet og trappen op til obelisk flankeres akse af klippede hækforløb, der opleves som en kile af kultur ind i naturen.

Bygningerne, der afgrænser mod øst, tegner et stigende forløb fra Birketing- og Arresthuset i niveau med vejen, til nogle småhuse, der ligger op ad terrænet og ender i gesimshøjde med Store Stald.

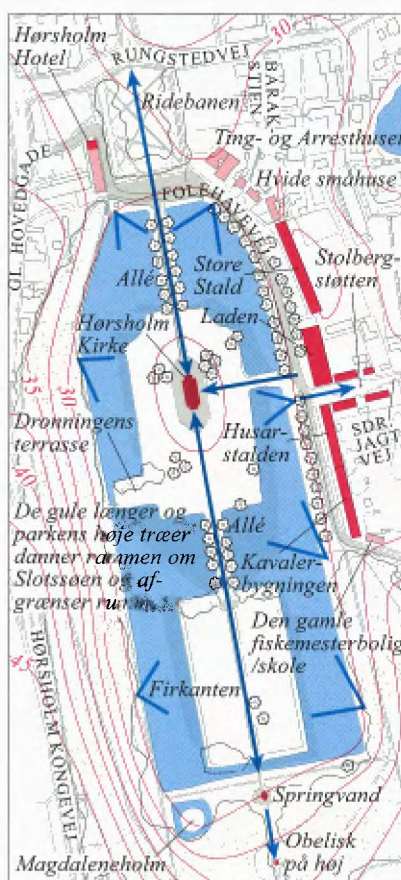
På østsiden af kirkeøen går en bro over til Sdr. Jagtvejs lille pladsrum, med guldudsede huse omkring Stolbergstøtten, der sammen med det nedrevne slots bevarede økonomibygninger danner en præcis grænse mellem det udbyggede villakvarter og parkområdet; pladsen omkring Stolbergstøtten er overgangsled. Folehaven går øst om søen og snor sig længst mod syd ud af området, forbi den gamle skole.

Oplevet snit set fra nord. Terrænet danner en skålform om kirken på øen.

Livstalden ligger højt over Folehavevej med sine allétræer.

Slotssøen, mål 1:8.000.

Pladsen ved Stolbergstøtten. På venstre side Ladens gavl og præsteboligen på højre side Hørsholm Egns Museum i den tidligere amtsforvalterbolig.

Gl. Hovedgade

Gl. Hovedgade er navnet på hele strækningen fra Rungstedvej til Hørsholm Kongevej – gaden er dog arkitektonisk og byplanmæssigt delt i to: Et gademiljø nord for sidevejen op til møllen, domineret af betonblokken, Rådhusparken og det grønne område overfor, og et helstøbt, gammelt gademiljø sydfor.

Overgangen til den ældste del markeres af et par træer, der danner port ind til gaden – en næsten ubrudt facaderække af ældre, sammenbyggede købstadshuse på vestsiden, og højere enkelthuse med villapræg bag en træække på østsiden. Slotsparkens træer vælder frem mod sydøst. Det grønne islæt knytter sig således til den frodige villaside af vejen. Gaden er lukket ud til Kongevejen, og færdsel ud af området er kun mulig for gående og cyklister.

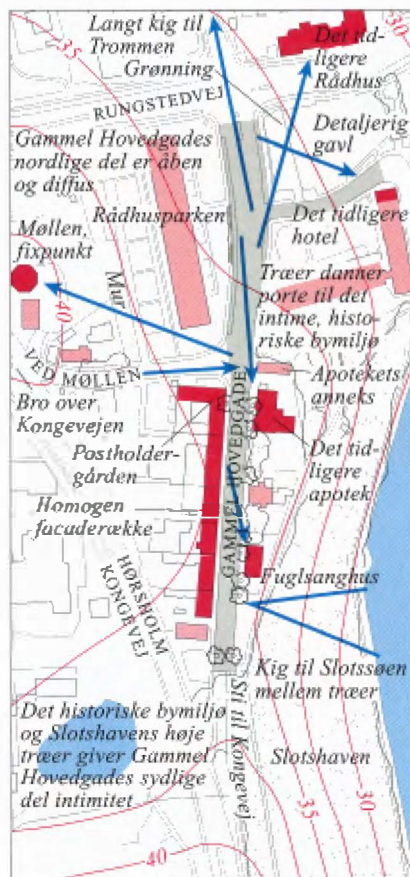
Facaderækken står i blank mur eller med farvede pudsfacader og danner en smuk helhed ved bygningernes fælles skala og detaljering: hvidmalede gesimser og bånd. Frontgavle og en enkelt gavlvendt bygning danner et gentaget motiv af trekantformer, der skyder op over gesimsernes vandrette bånd. På østsiden står det gamle apotek markant, opført i blankt, gult murværk med recesser og fremspring, der danner et kraftigt relief. Dernæst Fuglsanghus, som er en statelig, forholdsvis høj bindingsværksbygning, med smuk belægning omkring.

Fra Gl. Hovedgade er der mod vest kig op mod Hørsholm Mølle på sit høje plateau.

Mod nord ligger Rådhusparken med kraftige vandrette linjer i sine kraftigt betonede altaner. Blokken er trukket tilbage fra gadeflugten og har et beplantet forareal ud mod vejen. Overfor ligger det tidligere hotel og danner med en vinkelbygning rammen om et mindre bytorv, der opleves som et selvstændigt byrum. Fra denne del af gaden er der udsigt til det røde, tidligere rådhus på hjørnet af Hovedgaden, samt - i et langt kig – til kulturhuset Trommen.

Gl. Hovedgade med det tidligere apotek på venstre side og forrest på højre Postholdergården.

Gl. Hovedgade, mål 1:4.000.

Hørsholm Hovedgade

Gaderummet lukker sig om sig selv, mens bagsiden vendes til det omgivende; det tidligere rådhus, sydligst i gaden, er dog i dialog med omverdenen og markerer med sin røde farve og sit kraftige formsprog tydeligt Hovedgaden udadtil. Hovedgaden ligger løsrevet fra de øvrige ældre bymiljøer, men dog anes det, at den vestlige facaderække flugter med det tidligere hotel på den anden side af Rungstedvej.

Terrænet falder mod nord, og gaden er ganske smal, ca. 10 m, men udvides mod nord i to pladsrum: først Bibliotekstorvet, dernæst torvet foran Hørsholm Midtpunkt. Undervejs er der slipper mod øst, til de bagvedliggende parkeringsarealer og mod vest til forretninger i side- og baghuse. Det giver kig til Dronningedammen på den ene side og gårdrum på den anden, selv om slipperne på østsiden mere har karakter af simple mellemrum mellem husene end egentlige passager.

Denne smalle gade opleves ret sammensat med lampestandere, plantekasser og butikernes udstilling af varer og skilte. Anderledes stram er udformningen af den nordlige del med de to torve: en U-formet træække samler facaderne omkring vandkunsten på Bibliotekstorvet, og en træække viser retningen videre mod centeret, hvor et enkelt træ står på pladsen. Omkring Trommen modelleres gadeforløb og pladsdannelser frem med afskæringer i de store bygningsvolumener. Samtidig er gaderummet roligt udformet med ét "gulv" fra facade til facade. Trommens murgrafik leger med naboens, den gamle klædefabriks, tværstriber, og respekterer gesimshøjde og materialevirkning. Signifikant i gadebilledet står desuden flere af husene fra 1930'erne, hvor vandrette bånd og skift i murstensfarve ligeledes er et motiv. Hovedgaden er i øvrigt bygningsmæssigt særdeles sammensat med store spring i gesimshøjderne og med huse fra flere tidsaldre.

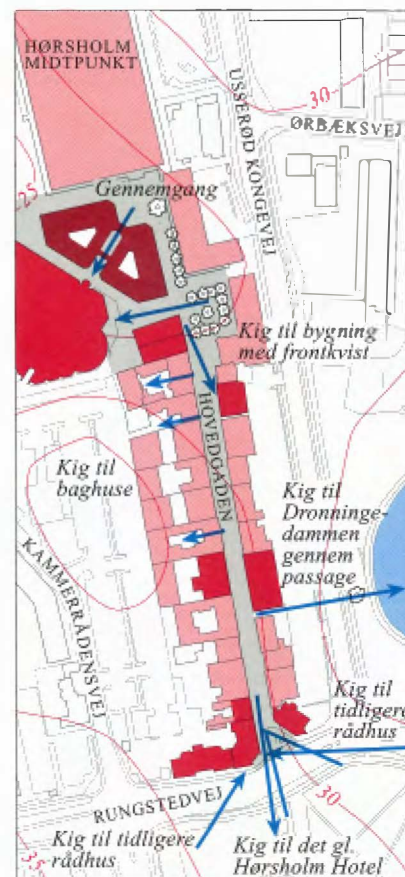
De fleste ældre bygninger har kraftigt ombyggede underfacader, hvor store vinduesarealer medfører, at den arkitektoniske helhed tabes – dette forstærkes af de store baldakiner. Nogle huse har dog bevaret så meget af deres oprindelige struktur, at der er mening i at tilbageføre dem og dermed give byens hovedstrøg et arkitektonisk løft.

Hørsholm Hovedgade set fra syd.

Det tidligere Hørsholm Hotel flugter med Hovedgadens husrække. På hjørnet ligger det tidligere rådhus.

Hørsholm Hovedgade, mål 1:4.000.

Vallerød

Den gamle landsbys hovedstruktur med bebyggelse langs Vallerød-gade og rundt, øst om gadekæret kan stadig genfindes i bebyggelsen, selv om området er massivt udbygget; flere steder er der slipper til ejendomme inde bag gadebebyggelsen. Alléen nordpå, den gamle forbindelse til Kokkedal og Sophienberg, er ligeledes bevaret.

Vallerød landsby markerer sig i villakvarteret med en mindre, tragtformet pladsdannelse, hvor en guldudset villa står gavlvendt og danner fixpunkt for kigget, når man kommer ad Bolbrovej. En rødstensejendom danner en solid facade i gadeflugt ud til den lille plads og rummer nogle småbutikker, der styrker den bymæssige karakter. Fra dette lille pladsrum leder en krum mur op ad den gamle landsbygade, forbi et par større gårde og ældre småhuse mellem yngre villaer; ved Rødegård gives et smukt kig gennem porten til det brostensbelagte gårdrum. Gården ved gadekæret ligger til gengæld med åben gårdsplads og synes at favne gaden, når man kommer østfra.

Ned til gadekæret ligger et grønt areal, og herfra overskues vandspejlet i et langt kig. Gaden vest for gadekæret har villavejskarakter med høje hække og hegn under store træer. Vejen øst om gadekæret flankeres af en smuk træække, og her ligger flere større villaer blandt de gamle huse. Ved gadekærets bred ligger en yngre villa som et løsrevet element. Huset bryder den traditionelle byggestil, og beliggenheden forhindrer selvsagt udsyn til gadekæret. Den lille smedie ved bredden skjules, selv om den nok burde have været ene om denne beliggenhed.

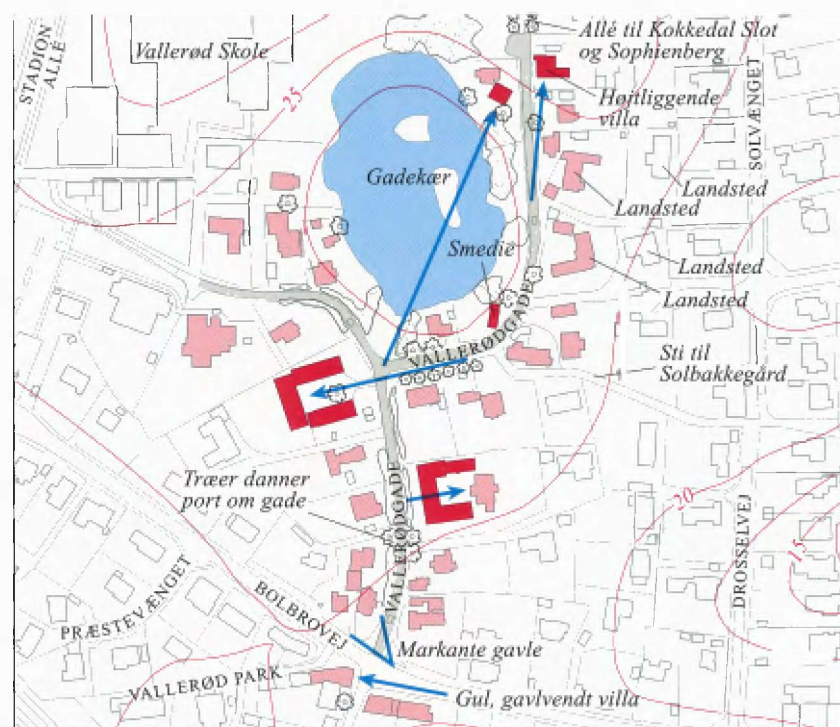
Højtbeliggende, før alléen til Kokkedal slot, ligger en hvidpudset villa ganske markant – villaen har købstadspræg med sine to etager og besidder en egen, slidt charme. Herfra ses Vallerød Skoles nyere byggeri på den anden side af gadekæret. Her introduceres en anden arkitektonisk skala og materialeholdning.

Ud til slotsalléen ligger flere villaer, blandt andet et stort landsted fra 1905. Det øvrige byggeri er lavtliggende parcelhuse, der med deres lave taghældninger og lidt for genkendelige formsprog desværre ikke spiller sammen med den fine beliggenhed ud til alléen – de mangler landstedets pondus. Der er et misforhold mellem alléen og disse villaer, der da også har tilhørsforhold til en bagvedliggende vej.

Hvis den gamle landsby fortsat skal kunne erkendes midt i villakvarteret, bør nybyggeri tilpasses landsbykarakteren, i proportioner, der harmonerer med de gamle huse. Landsbymiljøet er for sårbart til den mere individuelle arkitektoniske udtryksform – der da også har de udstrakte villakvarterer at udfolde sig i.

Smedien ved Vallerød gadekær.

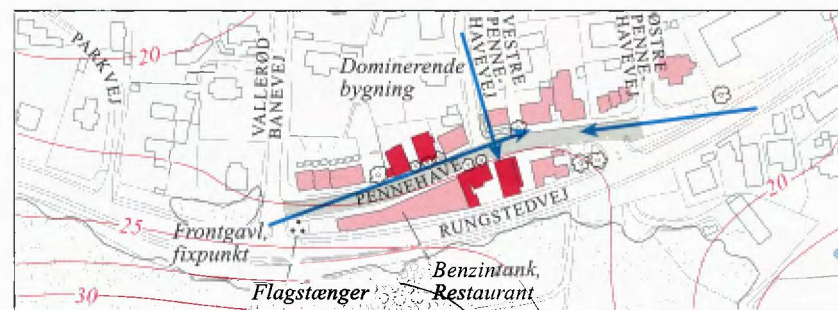
Vallerød, mål 1:4.000.

Pennehave

Pennehave følger Rungstedvejs forløb indtil 1963, og bebyggelsen er forpost til nogle af de første villakvarterer i Rungsted. Villakvarterets åbne karakter fortættes gradvis op mod Pennehave, der med sin næsten sammenhængende, sydlige facaderække danner en fast ryg med Rungsted Hegn som et grønt bagtæppe. Pennehaves nordlige husrække, der består af tætbeliggende villaer og rækkehuse, danner overgangsleddet, der takket være butikkerne i stueetagen underbygger stedets bymæssighed, men som bygningstyper er villakvarterets forpost. Brostensbelægningen er med til at understrege stedets bymæssighed.

Terrænet underbygger den afgrænsende virkning ved at stige op mod den lille byenklave. Pennehaves gadeforløb er let slynget, hvilket afgrænser gaderummet, ligesom bygningerne i fileten, der opstår mellem Rungstedvej og Pennehave, har bagfacaderne vendt mod Rungstedvej og tydeligt definerer stedet indadtil.

Gaderummet har en let, sommerlig stemning: skodder, jerngitre og altaner, samt små klippede træer foran facaderne giver gaden kolorit. Det er kun 4-5 huse, der er grundstammen i det fine gademiljø: et par ejendomme med afvalmede tage og pastelfarvede facader og nogle guldudsete ejendomme overfor. Tankstationen og restauranten på hjørnet ud mod Rungstedvej adskiller sig stilmæssigt fra helheden med fladt tag og en ret midlertid bygningsskarakter.

Pennehave, mål 1:4.000.

Pennehave danner et lille bymæssigt gaderum.

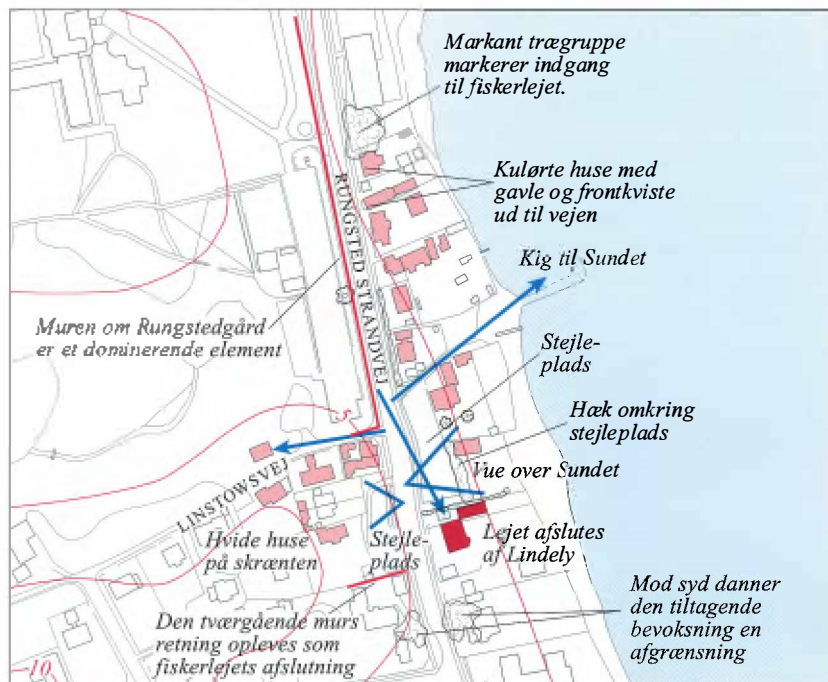
Fiskerlejet

Småhusene ud til Strandvejen, over for og lige syd for Rungstedgård, er reminiscenserne af Rungsteds gamle fiskerleje. De tidligere fiskerhuse ligger i to klynger forskudt for hinanden med en stejleplads på hver side af den brede Strandvej. Bebyggelsen på østsiden er ret sammensat med flere kulører, og gavlmotivet som hyppigt fremtrædende form i frontkviste og gavlvendte huse. Disse kulører og husformer holdes i skak af Rungstedgårds store kampestenmur, der oplødes lidt af beplantning på denne strækning. Et fællestræk på vestsiden er den hvide farve. De to husklynger sammenknyttes ved den lille skala og den lidt uhøjtidelige stemning – det uprætentiøse er fiskerlejets særkende.

Husene har bevaret en vis autenticitet tiltrods for den attraktive beliggenhed; en slippe går ned til et ophalingsstedet ved kysten, og herfra ses at udhuse, sidehuse og baghuse da efterhånden også er blevet omdannet til boliger med havkig.

De to stejlepladser er vartegn for lejet, og et fint sampil opstår på kyst-siden mellem den lave stedsegrønne beplantning og de hængende net på stolperne. Beplantningen giver en rolig baggrund, og stejlepladsen opfattes umiddelbart – samtidig bevares den visuelle kontakt og naturlige relation til Sundet. Den vestlige stejleplads er sværere at opfatte: et raftehegn danner baggrund og er materialemæssigt for nær stolperne.

Strandvejen danner en lang bue gennem fiskerlejet, så blikket bremses mod nord og syd. Ejendommen Lindely danner sammen med genboen en retning på tværs af Strandvejen, og hermed dannes grænsen for fiskerlejet.

Fiskerlejet, mål 1:4.000.

Bebyggelsen ved den vestlige stejleplads.

Den østlige del af bebyggelsen.

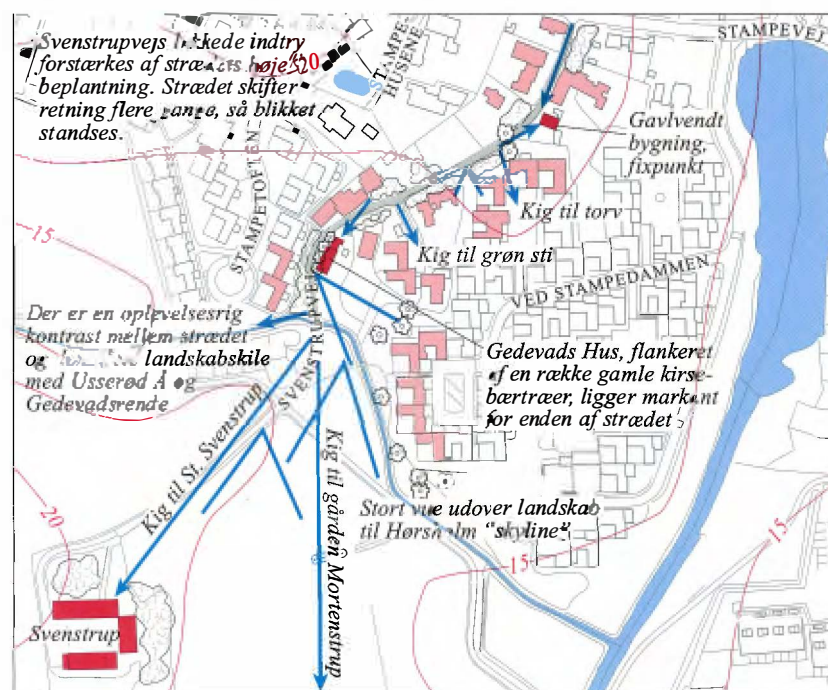
De hvide længer på Svenstrupvej ligger helt ude i gadelinjen og giver det smalle stræde form.

Svenstrupvej i Usserød

Usserød landsbys husmandslokker lå bl.a. langs Svenstrupvej, der gik ned til vandmøllen ved vadestedet over Gedevadrende og over til gårdene St. og Ll. Svenstrup. Terrænet falder gennem det smalle, snoede stræde ned mod det åbne landskab med dalstrøget gennemløbet af Us-serød Å og med udsigt til motorvejen og Hørsholms "skyline". Undervejs svinger vejen let nordøstover, så blikket standses, og sammen med den frodige beplantning dannes en oplevelsesrig kontrast til det åbne vue for enden af vejen.

Hvidpudsede småhuse og længer danner grundtonen i en tæt og lav skala og er i størrelsesmæssig overensstemmelse med den smalle vej – den fælles farve samler indtrykket. Disse småhuse er beliggende helt ude i vejflugten, så strædet nærmest tvinges rundt om husene, især ved Gedevadshuset sydligst i strædet, hvor vejens krumning fint tegnes af en række træer. Set mod nord danner en gavlvendt længe point de vue for vejen – et rundt vindue smykker med enkle virkemidler gavlen og fanger blikket.

Bag strædet, mod øst og vest, ligger to gårdhavebebyggelser; den ene, Ved Stampedammen, er i slægtskab med Svenstrupvejs øvrige bebyggelse med sine hvide mure og smalle stræder. Gårdhavebebyggelserne møder landskabskilen i en glidende overgang med lette birketræer mellem husene, og det bebyggede bliver "siet" ud i det åbne.

Svenstrupvej, mål 1:4.000.

Lystgårde og landsteder langs kysten

Sophienberg og Rungstedgård, der begge var i kongelig besiddelse indtil midten af 1700-tallet, var blandt de første sommerresidenser langs kysten. Desuden dannede fiskerlejerne Smidstrup, Mikkeldal Slot og Rungsted udgangspunkt for senere bebyggelse, ligesom flere fæstegårde overgik til at være landsteder, her iblandt Sømandshvile, som oprindeligt var fæstegården Storkegården.

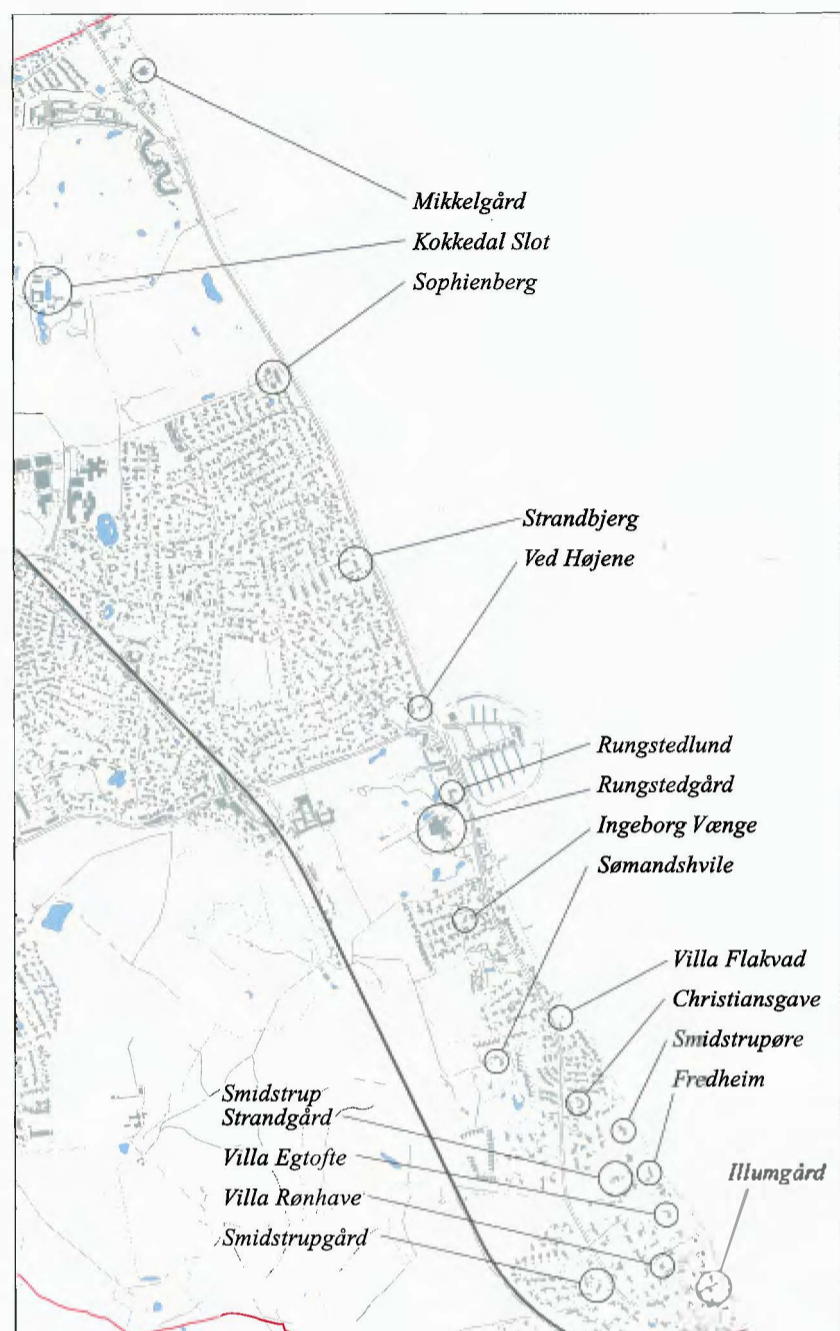
Anløbsbroen for dampskibe blev i 1879 anlagt i Rungsted og gav københavnere mulighed for at have landsteder langs kysten nordpå. Med anlægget af Kystbanen i 1897 tog denne udvikling fart, og langs kysten og omkring Rungstedvej blev der bygget mange villaer, og flere sommervillaer blev til helårsboliger.

Landstederne fra sidste del af det 19. århundrede blev bygget i mange stilarter, påvirket af tidens eklektiske smag med inspirationer fra tidligere tiders stilarter, fra middelalder og gotik. En stor fantasifuldhed blev lagt for dagen fra arkitekternes side i ønsket om at skabe associationer til adelsvælde, aristokrati og magt over tingene – der var vide grænser for virkemidlerne. Nyklassicismen var ligeledes en stor inspirationskilde i mange af villaernes arkitektur.

I bygningsmassen skiller landstederne sig ud ved deres ofte kolossale størrelse og detaljerede arkitektur, og de giver kyststrækningen dens karakter af velhaverkvarter.

Eksempler er Illumgaard fra 1911, ombygget 1942, Villa Strandbjerg og Smidstrupøre fra 1917 samt Christiansgave og Villa Egtofte fra 1918. Senere fulgte Ved Højene i 1925, i 1928 Villa Rønhave og Villa Nympha i 1930, for blot at nævne de største villaer. Nordligst i kommunen blev Mikkeldal Slot opført i 1917.

Flere af grundene er siden blevet udstykket, enten til individuelt villa-byggeri – dette ses hyppigt nord for Rungsted havn – eller med samlede boligbebyggelser, hvor den gamle park kan være bevaret. De sidstnævnte fastholder oplevelsen af den store villa i dens storladne omgivelser. Gode eksempler er bebyggelserne ved Karen Blixenvej, Christiansgave og Sømandshvile. Man må dog ønske, at ikke alle villaer udstykkes, så eksempler på den oprindelige forbindelse mellem villa og park bevares. Desuden tilfører de store haver med gamle, høje træer vejene frodighed og særpræg, hvilket tydeligt opleves i Smidstrupområdet.

Kyststrækningen, mål 1:32.000.

Flere landsteder markerer sig ved kysten med en pavillon i strandkanten. Her udformet som en bastion.

En lille pavillon ligger for foden af den store Villa Flakvad.

Villa Egtofte.

Skitse af den tætbebyggede Strandvejsstrækning ved den palæagtige villa Strandbjerg.

Skitse ved Illumgaard. Ved Smidstrup går Strandvejen inde i landet, og kysten er mere luftigt bebygget.

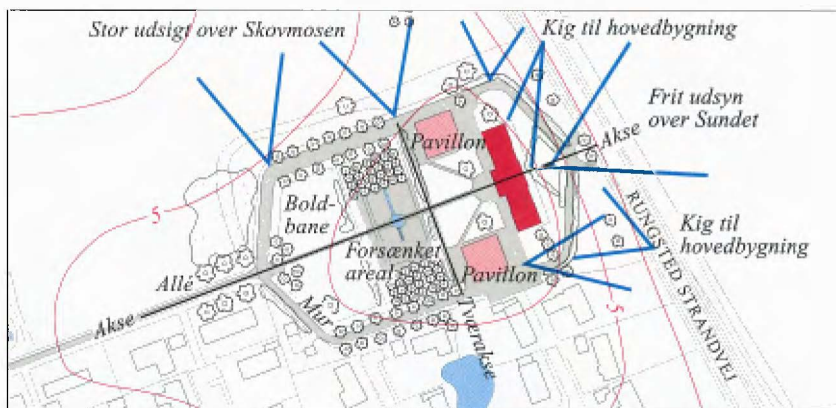
Sophienberg

Dronning Sophie Magdalene lod Sophienberg opføre i 1742-46 som et "Belvedere", arkitekt var Eigtved. 1797 blev stedet købt af oberst Arnoldus Falkenskjold, der nedrev øverste stokværk og 2/5 af det nederste. Efter at have været i familien Lange-Müllers eje i mange år blev stedet i 1986 solgt, og bygningen i 1989 gennemgribende restaureret ved arkitekterne Ib og Jørgen Rasmussen. De nedrevne 2/5 blev genopført, dog kun i een etage. Bygningen fik desuden tilføjet to fritstående fløje mod vest. Hovedbygningen er opbygget med side- og midtrisalitter, hvor midteraksen er pointeret, bl.a. med tagrytter og vindfløj. På taget er glaserede tegl. Huset er pudset i en sart sandfarve med hvide detaljer. Indfatninger og døre står i en mørkere sandstenfarve, og de mange havedøre afslører husets oprindelige funktion som havepavillon. De nye bygningdele afslører sig ved en enklere detaljering.

Indkørsel sker fra Strandvejen, der krydser sin udkørsel og går diagonalt op ad den stejle skråning til den højtliggende bygning. Den gamle ankomstvej ad alléen vestfra er lukket. Inden for den omløbende mur ligger en nyfortolkning af det gamle haveanlæg.

Skitsen viser Sophienbergs reduktion fra to etager og hele længden til én etage og 3/5 af længden. Efter "Strandvejen før og nu, II".

Sophienberg, mål 1:4.000.

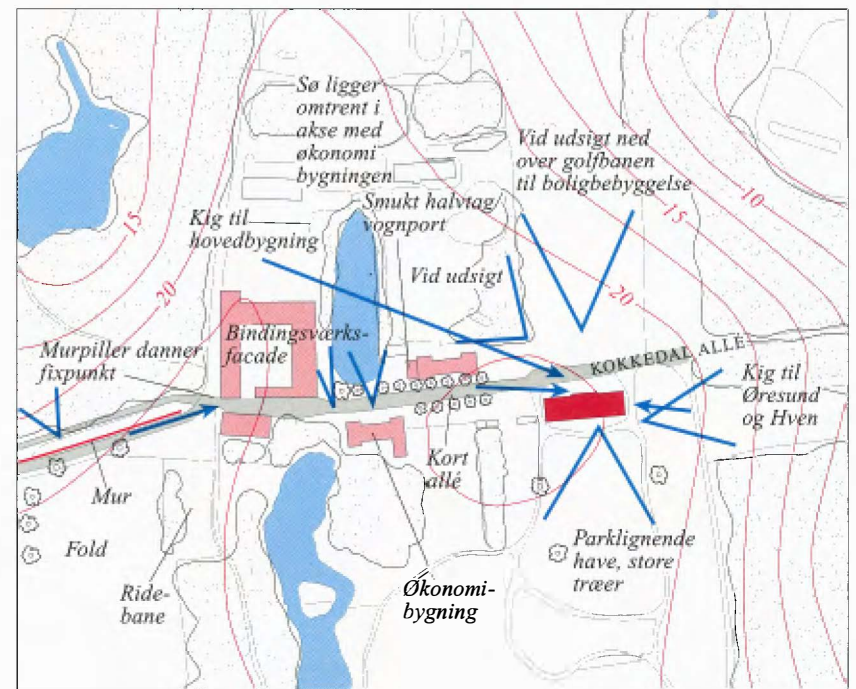

Sophienberg set fra Strandvejen.

Kokkedal

I kommunens østlige del fører en allé op over den åbne "slette" til Kokkedal slot. Kokkedal har sin oprindelse som fæstegård med vejforbindelse via Vallerød landsby. I 1746 erhvervedes Kokkedal af gehejmeråd og lensgreve C.A. Berckentin. Af dette første byggeri er kun de hvælvede kældre tilbage. 1758 overtog Berckentins datter, Louise v. Plessen stedet. Hun blev dronning Caroline Mathildes overhofmesterinde, men landsforvist allerede i 1768. I 1865 blev Kokkedal solgt til konsul Block, der nedrev det oprindelige bygningsanlæg for at bygge et nyt i hollandsk renæssancestil. Efter yderligere nogle ejerskifter købte P. M. Daell slottet i 1940 for i 1963 at overdrage stedet til Hørsholm Kommune. Siden er slottet blevet solgt, men ligger idag øde hen. Nogle af avlsbygningerne lejes af Kokkedal Rideklub, mens de øvrige avlsbygninger står ubenyttede. Kokkedal Golfklub har bygget klubhus bag udlængerne og har golfbane på terrænet omkring slottet.

Hovedbygningen er en symmetrisk anlagt bygning i to etager med midterpartiet fremhævet i en stor frontgavl med svungne sider. Underfacadens vinduer fremhæves ved fordakninger og større højde end overetagens, mens midterpartiet betones med rundede indfatninger i stueetagen og fordakningerne gentaget på 1. og 2. salen. Huset er pudset og malet laksefarvet med hvidpudsede detaljer; der er skifer på taget. Mod haven er en stor terrasse med trappe ned i haven; fra terrassen er der udsigt til Øresund, idet terrænet falder mod kysten, og de høje træer lader en åben kile fri for udsyn – og dermed kig til slottet fra Strandvejen.

Kokkedal Slot 1:4.000.

Kokkedal Slot set fra haven.

Et kig fra indgangssidens loggia ned ad alléen til avlsgårdslængerne.

Rungstedgårdene

Rungstedlund og Rungstedgård udgør et kulturhistorisk tyngdepunkt i kommunens historie. De har gennem tiden været knyttet tæt sammen, og deres historie kan føres tilbage til den privilegerede kro, der eksisterede på Christian II's tid. Bygningsmæssigt kan ejendommene føres tilbage til omkring år 1700.

Rungstedgård blev benyttet af Christian VI's enkedronning Sophie Magdalene, som 1750 overlod bygningen til hofbygmester Eigtved. Rungstedgård var fra 1806 i familien Braëms eje indtil 1842, hvor den solgtes til storproprietæren Anton Aron David, der i 1821 havde erhvervet Rungstedlund, og herefter drev gårdene samlet.

Begge gårde blev i 1879 købt af Alvilde Dinesen og hendes bror Wilhelm Dinesen. Karen Blixen blev født på Rungstedlund i 1885, og overtog det i 1939. I 1958 blev "Rungstedlundfonden" stiftet og ejendommen fredet som fuglereservat. I 1971 blev denne naturfredning suppleret med 30 ha af ladegårdens jorder. Filmen "Out of Africa" tilførte fonden et nødvendigt tilskud i midten af 1980'erne og muliggjorde indretning af museum i ejendommen efter istandsættelse af arkitekt Vilhelm Wohlert.

En brand i 1898 ødelagde avlsbygningerne på Rungstedlund, og i den forbindelse blev et nyt ladegårdsanlæg, tegnet af arkitekt Knud Borring, opført lidt længere mod vest. Anlæggets avlsbygninger blev opført med anvendelse af nyeste teknologi – dels med brandfri jernbuekonstruktioner, der sikrede søjlefrit, indre bygningsvolumen, og dels nye isoleringsmetoder. Ladegårdsanlægget fik navnet Rungsted Ladegård.

Fra 1920 tilhørte ladegården alene Rungstedgård for i 1956 at blive ejermæssigt adskilt. 1965 overtog "Aktieselskabet Rungstedgård" den ene ejendom, og selskabet driver den nuværende Forsikringshøjskole.

Rungstedlund er et vinkelbygget, hvidpudset bygningsanlæg. Den ene fløj betones højdemæssigt og adskilles mod haven fra sidefløjen af et facadestykke, der er pudset bleggrødt med overfacaden i blank mur med hamborgfuger. Vindues/pille-rytmen i huset er ikke helt taktfast, men det sløres af facadernes vedbendbevoksede espalierer, der i øjenhøjde binder bygningsdelene sammen. På havesiden mod nord dominerer en meget stor veranda facaden. På gavlen er opsat en mindeplade over Johannes Ewalds ophold på stedet 1773-75.

På Rungstedgård blev den trelængede hovedbygning fra 1770 i 1919 nedrevet og erstattet af en stor, herskabelig villa på foranledning af den nye ejer, Laura Dinesen. Det oprindelige anlæg har siden fået tilbygget to sidefløje som symmetriske, knækkede forløb på hver side af hovedhuset med udgangspunkt i en glasoverdækket vestibule mellem risalitterne. Denne udvidelse blev opført i 1991-92, tegnet af arkitekterne Ib og Jørgen Rasmussen. Allerede i 1965, hvor Forsikringshøjskolen havde købt Rungstedgård, var bygningen blevet udvidet med et flerlænget forløb af værelsesfløje bag og ved siden af den gamle hovedbygning. Her var arkitekten Ole Hagen.

Den lange, høje kampestenmur ud mod Strandvejen blev sat af Hørsholm Kommune i 1938 som kompensation for eksproprierede dele af forhavens areal. Som sidevæg bag anlæggets store plæne ligger en nyklassicistisk bygning, opført som domestikfløj, mens en gammel smedie ligger som et lille havehus i den sydlige del af haven.

De to gårdanlæg ved Strandvejen fremtræder yderst forskelligt i mødet med omgivelserne. Rungstedlund står overskueligt fra vejen og byder velkommen, mens Rungstedgård ligger gemt bag kampestenmuren.

Ladegårdsanlægget består af en ganske velproportioneret og statelig hovedbygning, som ligger omgivet af tre lave, sammenhængende længer. Frit beliggende i gårdrummet ligger en karakterfuld mejeri- og vognportbygning i anlæggets midterakse. Alle bygninger har mansardtage, beklædt med metal eller tagpap. Hovedbygningen ligger i en smuk, gammel have med buskadser og høje træer.

Rungstedlund set fra øst.

Rungstedgård og Rungstedlund møder omverdenen på ganske forskellig vis: Rungstedgård ligger bag en mur, mens Rungstedlund ligger med en åben plæne ud mod vejen.

Hækken ved Rungstedlund danner en karakterfuld port om indgangsstien – også selv om den er gået ud i den ene side.

Rungsted Ladegård blev bygget ud fra nye principper med jernbuekonstruktioner, der sikrede et rum uden søjler og var økonomiske i opførelsen. Efter: K. Borring: Jærnbuesystemets anvendelse til landbrugsbygninger.

Rungsted Ladegårds hovedbygning.

Folehavegård

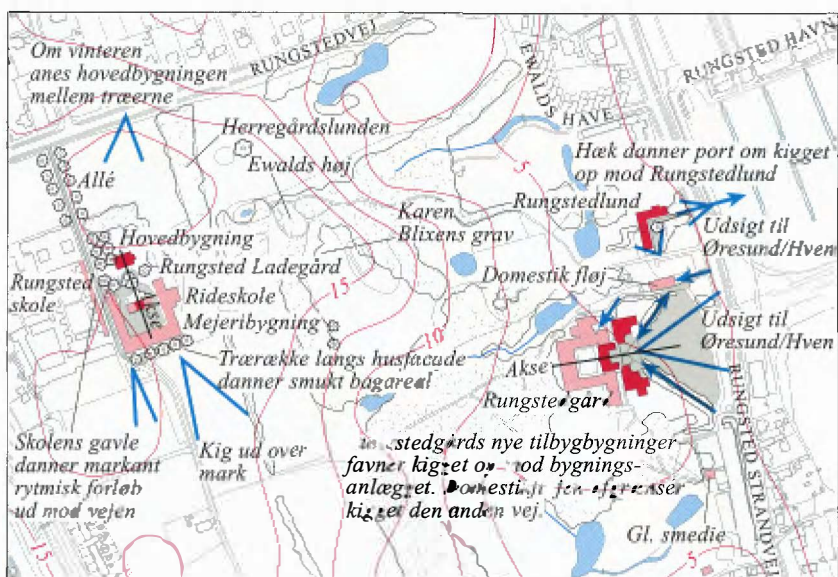
Ejendommen ligger ved udmundningen af en gammel vej gennem skoven mellem Rungsted fiskerleje og Hørsholm. Jorderne tilhørte oprindeligt Hørsholm gods, som udstykkede dem i 1759. Udstykningen blev købt af kammerherre Schindel. Efter en kort periode under navnet Christinegård fik stedet navn efter den nærliggende hestehave for unge heste, fole. Fra 1850 var gården slået sammen med Rungstedgård under godsejer David. 1879 overtog jægermester Adolph Wilhelm Dinesen, Karen Blixens far, denne dobbeltbesiddelse, som Mary Westenholtz, møster til Karen Blixen, beboede fra 1883. Stedet er stadig i familien Dinesens eje.

Der gives ganske raffinerede, hurtige kig til hovedbygningen, når man passerer ad Folehavevej: fra sydøst springer huset pludselig frem af skoven, mens man fra vest får et længere kig langs facaden. Der opleves desuden en arkitektonisk kobling mellem Ridehuset på vestsiden af Folehaven og Folehavegård midt i skovtykningen ved begge bygningers gule facader med hvide detaljer.

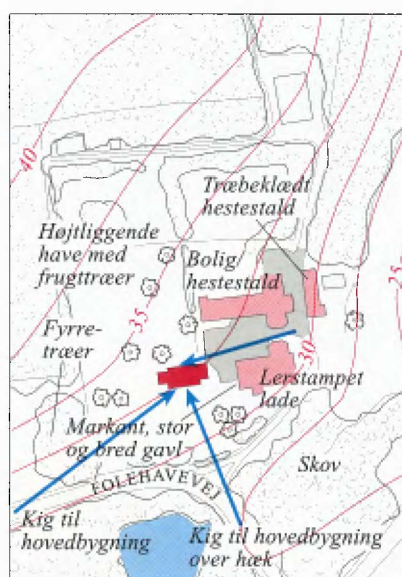
Gårdanlægget udgør en smuk helhed med hovedbygningen beliggende som en villa i sin have og avlsbygninger samlet omkring den enkelt udformede gårdsplads, som en stor lade med lerstampede ydervægge giver karakter. Hovedbygningen står guldpuddet med fremhævede hvidpudsede bånd og rammer omkring vinduerne. Den er bygget i mur og bindingsværk med teglhængt mansardtag som et dybt, men kort hus, kun 7 fag langt, med en frontkivist over de 3 midterste fag. Det skrånede terræn, som bygningen er opført på, betinger at huset fra have-siden har et højt kælderparti, mens stueetagen til gårdsiden ligger i plan med gårdspladsen. Husets grundplan er enkel med værelserne anbragt symmetrisk om vestibule og havesal i det fremhævede midterparti.

Rungstedgård set fra øst. Den gamle hovedbygning er omgivet af nyere tilbygninger med modtagelsefunktioner og værelser.

Rungstedgårdene, mål 1:8.000. Mellem de tre gårde ligger et landskabsbælte med hestefolde, marker og naturreservat.

Folehavegård, mål 1:4.000.

Folehavegårds hovedbygning ses i et hurtigt glimt langs med facaden, når man kommer fra vest.

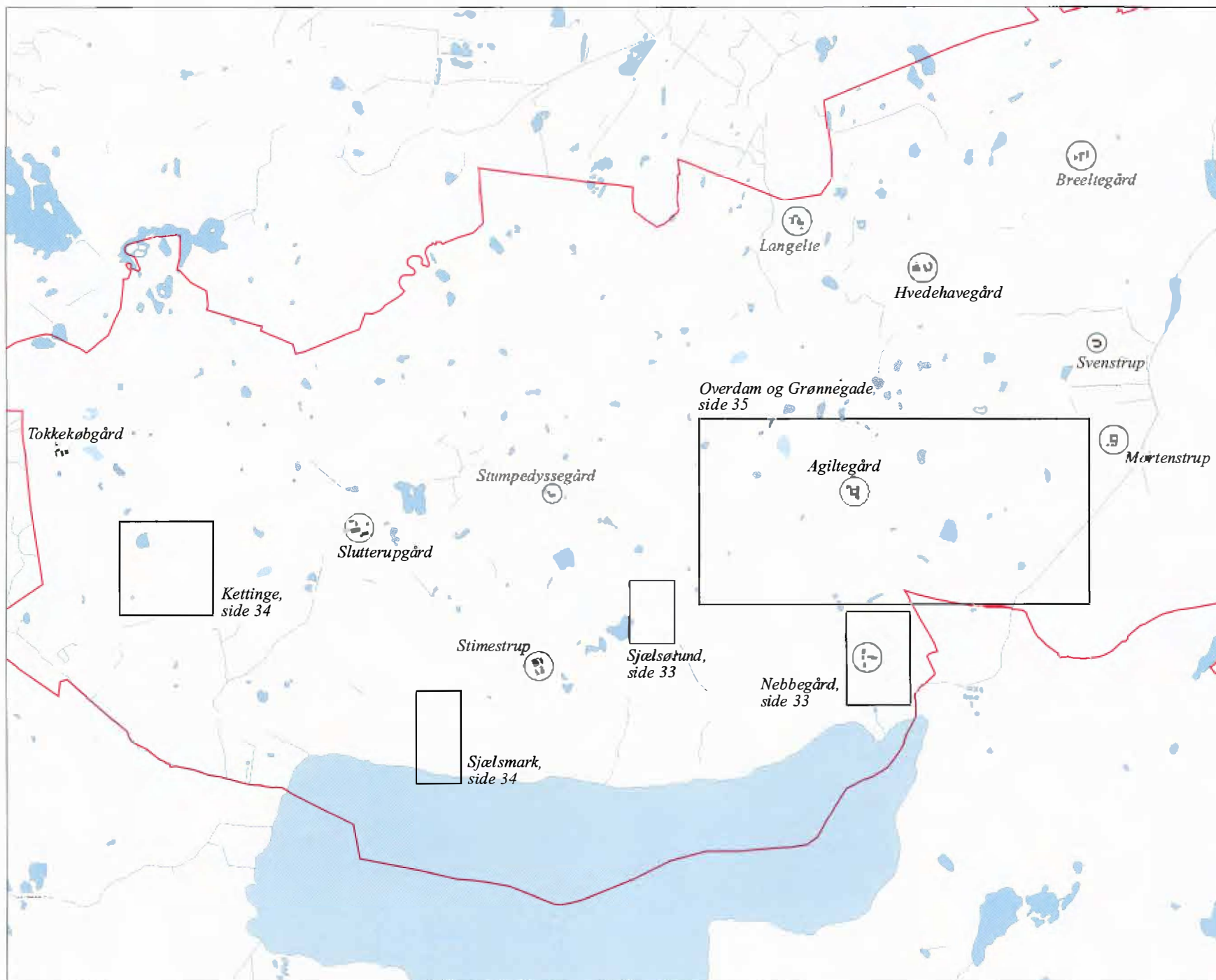

Rungsted Ladegårds gårdsplads deles af en karakterfuld mejeribygning med vognporte på hver side.

Folehavegårds to længer danner port om indgangen til gårdspladsen. Hovedbygningen danner fixpunkt.

Arkitektoniske kvaliteter på landet

Landområdet, mål 1:25.000. Enkeltgårde er indtegnet i cirkler.

Kommunens landområde rummer store rekreative kvaliteter og opleves som en vægtig modpol til det bymæssige. Her er landbrugsland iblandet frugtplantager og lunde, samt resterne af Isterød Storskov. De militære områder omkring Sjælsmark Kaserne tilfører landskabet en særegen karakter med tørre overdrevsbakker. Sjælsø og det stærkt kuperede landskab er desuden karakterfulde elementer i området. Zone-lovgivningen, fredning af store skovarealer og andre landskabsfredninger sikrer, at mange landskabelige værdier er og vil forblive bevaret.

Landområdet adskilles fra byområdet ved motorvejen og gennemskæres af Isterødvejen, der sammen med Sjælsmarkvej definerer landområdets tre dele: Overdam/Grønnegadeområdet mellem motorvejen og Isterødvejen, det vidtstrakte landbrugs- og militærområde omkring Kettinge og det store faldende landskab ned mod Sjælsø med Sjælsmark landsby.

Området danner forpost for det udstrakte, nordgående landområde mellem Hillerød og kysten, og denne tilknytning udadtil er en parallel

til kystbebyggelsens status som en af Københavns forstadsbebyggelser langs kysten. Landområdet opleves som en "tidsmaskine": her gives et indtryk af hvad kommunen var, før den blev så kraftigt udbygget: skov, enkeltgårde og små landsbyer.

Et karaktertræk i landområdet er det store antal enkeltgårde – gårde, der ligger uden for landsbyfællesskabet, og har gjort det siden den tidlige middelalder. Enkeltgårdene ligger typisk på toppen af småbakker; en placering som blev foretrukket ved anlæggelsen, for nogle gårdes vedkommende allerede i jernalderen (Mariehøj, Ørbækgård og Agiltegård). Tillige gerne i tilknytning til engområder, som blev udnyttet til kvæghold, der var tidens vigtigste ernæringsgrundlag.

Den historisk og topografisk betingede, enlige beliggenhed i landskabet har givet flere af gårdene en ganske markant position i det nuværende, næsten afskovede landskab; f.eks. Askehavegård, Nebbegård og Agiltegård.

Nebbegård

I 1481 i kilder nævnt som Nebbæ, ejet af Ubbe Kant af Nebbæ, og beskrives da som en gård, der ikke ligger "i fællig med andre", en såkaldt enkeltgård. Fra 1740 var den fæstet eller ejet af mænd uden for bondestanden, og blev benyttet som landsted. Den oprindelige hovedbygning fra 1700-tallet brændte i 1804, og den nye gård blev opført med den nuværende placering. Hovedbygningen er bevaret. Gården har stadig navn efter den oprindelige placering på en odde eller pynt, nebbe, ud i Sjælsø. Gården har tjent mange formål: her har været landbrug og gartneri, og siden tilfaldt gården et legat, stiftet til fordel for ulykkeligt stillede børn. Herefter har gården støttet Mødrehjælpen ved at huse vordende mødre. I 1973 blev gården solgt til Sømændenes Forbund og indrettet til Tidens Højskole. Bygninger ejes nu af Storkøbenhavns Internationale Fri-, Efter- og Højskole.

Adgang til Nebbegård sker ad en lang allé fra nabokommunen Birkerød, hvor Usserød Ås udløb i Sjælsø passerer undervejs. Vejen går gennem to portpiller, og er ført op til gårdanlægget parallelt med hovedbygningen. Fra gårdspladsen skues mod nordøst ud over en lavning med Askehavegård og Slotsmarkens højtbeliggende, hvide bygninger bag.

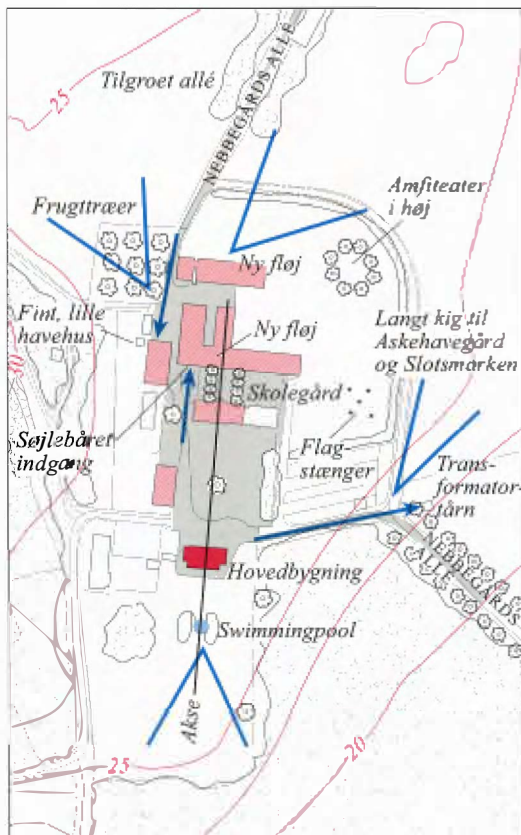
Den oprindeligt velproportionerede hovedbygning står i rød, blank mur med sortglaseret tegltag og hvidmalede vinduer, samt hvidpudset fronton i klassicistisk stil – senere er blevet tilføjet to trappetårne. På havsiden er forholdet til haven afbrudt, idet terrassedøren kun benyttes som fransk altan; det fornemmes, at en terrasse eller et større trapeanlæg engang lå her, hvorfra Sjælsø kan ses.

Længerne omkring gårdspladsens grønne plæne er fra århundredskiftet, og rummer værelser og fællesfunktioner. Bagved ligger yderligere to nyere længer, den ene med to sidelænger, der rummer køkken og sal. Her ligger en skolegård med bænke og borde under to parallelle træ-rækker. Længerne har flere farver og er opført i varierende formsprog, der afspejler det tidsspænd, de er opført over.

En allé går op til Isterødvejen, men er klart nedprioriteret som adgangsvej.

Nebbegårds hovedbygning danner fixpunkt for kigget mellem de nyere længer.

Nebbegård, mål 1:4.000.

Sjælsølund

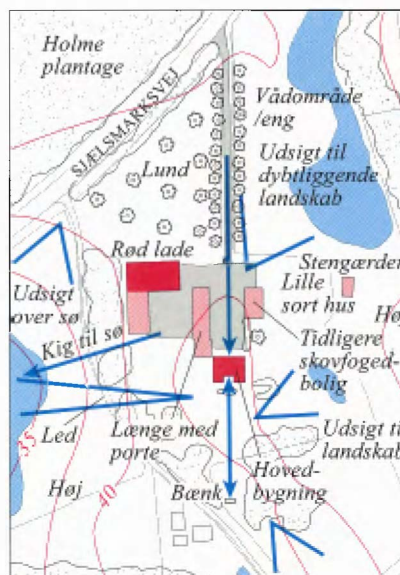
Sjælsølund blev opført i 1915 som lystgård for tobaksfabrikant E. Nobel, tegnet af arkitekt Gerhard Rønne. Stedet blev i den forbindelse sammen lagt med den nærliggende Stumpedysegård. Tidligere var det skovfogedsted, og dette hus er endnu bevaret som det lille gårdanlægs østre længe. Den vestlige længe er ligeledes en ældre længe.

Gårnanlægget ligger for enden af en lang allé i en let træbevokset "lysning" i skoven; egentlig er det blot en mindre plantage på den nordvestlige side af vejen og Sjælsø Lund overfor, der tilsammen skaber denne oplevelse. Terrænet er kendetegnet ved flere småsøer og engagtige arealer. Alléen, i symmetri med hovedbygningen, flankeres ud mod vejen af en smuk lade med stort afvalmet stråtag, rødmalet træbeklædning og hjørnestillede, hvidmalede vinduer med krydssprosser. Et sorttjæret, bræddebeklædt hus med rødmaledede, symmetrisk placerede vinduer omkring en port i facaden danner en – dog langt mindre – pendant øst for akse. Det øvrige bygningsanlæg er i rød, blank mur og med bløde bakker og stengærder omkring.

Bygningsanlægget er anlagt som et trefløjet anlæg omkring gårdspladsen, afgrænset af en mur. Hovedbygningen er ganske overskuelig i størrelsen, og gårnanlægget danner en miniature af mere storladne herregårdsanlæg. Hovedhuset står i symmetrisk nyklassicisme med teglhængt, afvalmet tag og hvidmalede, småsprossede vinduer. Dørene har krydssprosser – et motiv, der korresponderer med ladens hjørnestillede vinduer. Mod haven har huset to risalitter. Huset er i princippet en solitär bygning, men på vestsiden knytter en lav, rundet mellembygning huset sammen med vestfløjen, som optager hele facadelængden op til muren, der lukker gårdspladsen af. Mod vest ligger en vinkelformet lade/stald omkring endnu en lidt lavereliggende gårdsplads.

Østfløjen, det tidligere skovfogedhus, ligger frit med en hæk i forlængelse til at afgrænse gårdrummet. Bygningen er som vestfløjen strå-tækt. Fra haven gives et flot vue ned over søen mod vest.

Bygningsanlægget og den helhed, det danner med landskabet, er af høj kvalitet og må tilsammen anses for yderst bevaringsværdigt.

Sjælsølund, mål 1:4.000.

Sjælsølund ligger for enden af en lang allé.

Sjælsølunds velproportionerede hovedbygning.

Sjælsmark

Efterleddet -mark i Sjælsmark (o. 1370-80 Syælsmarkæ) hentyder til at landsbyen blev anlagt efter rydning af skov til bymarker. Baggrunden for dette var den store skov Selsore, der tidligere dækkede udstrakte områder ved Sjælsø, men nu blot er tre små skove, Sjælsølund, Stumpedysse Hegn og Stasevang. Byens bygningsmæssige grundstamme, 5 gårde, forblev ved udskiftningen samlet i landsbyen. Tingstedgård kan føres tilbage til ca. 1760 med den nuværende placering, og rytterskolen var i brug til 1852, hvor skolen i Grønnegade oprettedes. Landsbyens marker blevet eksproprieret til militære formål i 1951, så den senere kraftige udvikling i landbruget har ikke sat sig væsentlige bygningsmæssige spor i landsbyens bygningsmasse.

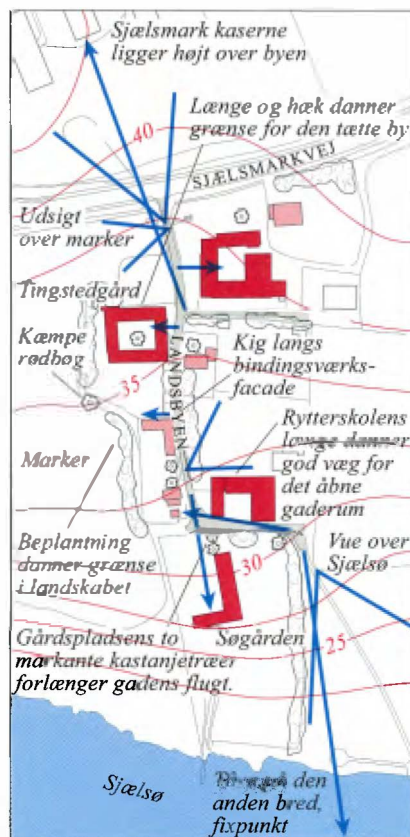
Sjælsmark ligger som en kort, let slynget landsbygade ned ad terrænet mod Sjælsø. Byen har klart definerede grænser: Mod øst og vest åbne marker. Mod nord kasernens højtbeliggende rødstensgavle. Mod syd søen, som dog ikke er synlig fra landsbygaden.

Først i landsbygaden ligger en stor gård lidt adskilt fra den øvrige bebyggelse. Gården er omgivet af en åben plæne, hvilket danner kontrast til den følgende snævre strækning gennem byen. Tingstedgårds lange længe og en hæk på landsbygadens modsatte side danner en "bymur" omkring denne mere fortættede del. Landsbygaden har veldefinerede sider ved enten bygningernes beliggenhed ud til gaden eller høje hække, der sammen med det slyngede forløb fortætter oplevelsen og lukker for lange kig. De fleste bygninger er hvide med stråtag og i nogenlunde samme proportioner; disse faktorer styrker helhedspræget.

Efter den snævre strækning åbnes gaderummet på østsiden, og motivet fra den store gård først i gaden gentages: den gamle rytterskoles længer står præcist ned i den åbne plæne. Gaden sluttes af Søgården med den pikstensbelagte gårdsplads bag murpillen. Et par yngre villaer ligger tilbagetrukket for enden af lange indkørsler østligt i byen: en tilføjeelse af ny bebyggelse uden indgreb i det bevaringsværdige gadebillede.

Sjælsmark ligger som en lille, samlet landsbybebyggelse i det store vide landskab ned mod Sjælsø.

Sjælsmark, mål 1:4.000.

Kettinge

Af endelsen -inge i bynavnet kan man slutte, at landsbyen er opstået senest i vikingetiden. Den gamle forbindelsesvej nordøstpå, fra Bloustrød via Sandholmgård, snor sig gennem landsbyen, hvis grundstamme var 3 gårde. Bøgebjerggård ligger her stadig, mens Kettingegård er nedrevet, og den tredje gård nu blot er nogle småhuse. I sidste del af 1800-tallet byggedes Kildegård ved vejen ud af byen sydpå. Mellem Bøgebjerggård og Kettingegård sydfor lå et mindre forte, et fælles græsningsareal, og det er stadig opfattet som en samling træer midt i byen.

Kettinge ligger midt i det tørre, kuperede landskab, som er militært område nord for Sjælsø. Byen ligger omgivet af plantager, der med deres snorlige trærækker tegner et grafisk mønster i det bølgede landskab. Byen ligger dog på et nogenlunde jævnt plateau. Der opleves et jævnt fald ned mod byen gennem alléen nordfra. Et lille, rødpuddset landhus ligger for enden af alléen, hvor vejen går skarpt mod øst. Det lille hus var forvalterbolig under Kettingegård.

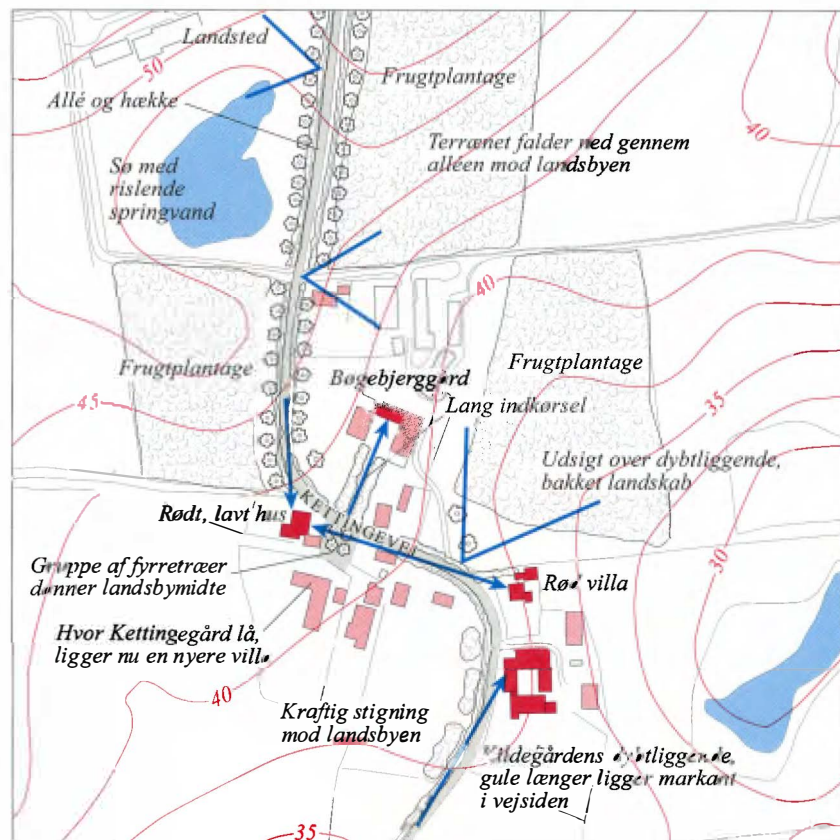
Herfra overskues landsbyen: nogle småhuse beliggende i det indeliggende hjørne af det knækkede vejforløb og to gårde på "ydern", mod nord Bøgebjerggård, bag et højt levende hegn, og mod sydøst Kildegården. En mindre, rødpuddset villa ligger gavlvendt, markant for enden af den korte gade, og fører vejen mod syd, forbi Kildegårdens smukke, gule længer. De to rødpuddsete huse, den tidligere forvalterbolig og den lille villa, danner ramme om det overskuelige byrum.

Vejens bratte fald efter Kildegården definerer landsbyens afslutning. Straks herefter følger militærområdet med vid udsigt over landskabet.

Kettinges korte landsbygade. Trægruppen markerer landsbymidten.

Kildegårdens smukt formede længer markerer landsbyens afgrænsning mod syd.

Kettinge, mål 1:4.000.

Grønnegade

Grønnegade nævnes første gang i Jordebogen 1660-61, hvor der er registreret to beboere i et lille hus, mens der i 1875 registreredes 12 huse, altså en betydelig tilvækst. Landsbyen fik skole i 1852 og mejeri i 1870'erne. Der er bevaret en gammel smedie i byen. Grønnegade er den gamle Frederiksborgvej til Hillerød, afløst af Isterødvejen i midten af 1960'erne. En ældre vejføring er bevaret i krydset med Agiltevej: vejen til gården Stimestrup og videre til Sjælsmark. Omkring bebyggelsen er placeret tre store gårde: Lerbækgård, Askehavegård (1582, Aschehufe hus) og Agiltegård (1582, Agilt). De er alle markante bygninger i landskabet. Isterødvej og skoven danner grænse for området mod sydvest.

Grønnegade slynger sig gennem det livlige terræn mod øst, så gaderummet lukkes og derfor opleves bid for bid. Tyngdepunktet i landsbyen opleves i krydset med Agiltevej, hvor virksomheden Centralvask ligger i det gamle mejeri. Mod vest følger en kort facaderække af hvidpudsede landhuse, der danner landsbyens ansigt udadtil, når man kører forbi ad Isterødvejen. I kontrast hertil er den første strækning mod øst, hvor husene på nordsiden er placeret dybt, tilbage på grunden og skjult bag høje hække. Sydsidens huse ligger højere og er mere synlige. En gammel, gulpudset smedie danner med sin ligeledes gule nabo et holdpunkt i byens østlige del, der afsluttes af nogle villaer, heriblandt Bakkehuset i nationalromantisk byggestil. Herudover rummer landsbyen nogle yngre parcelhuse, hvis byggestil og placering på grunden afviger fra den øvrige bebyggelse.

De hvide huse ud til vejen markerer Grønnegade udadtil.

Overdam

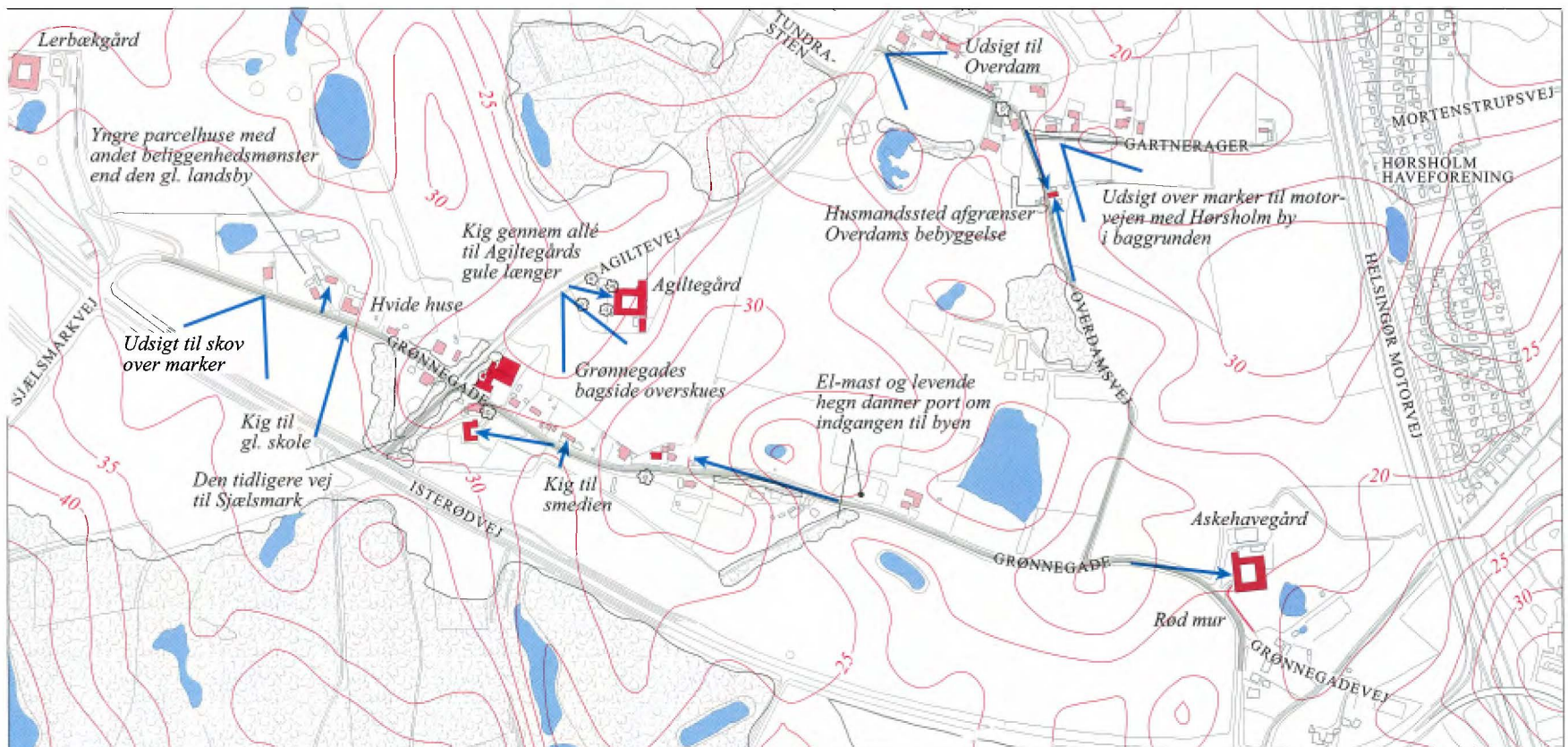
Overdam omtales i 1682 som Ofuerdams Huse. I 1875 er registreret 5 huse i bebyggelsen.

Overdam består af en lille samling ældre landhuse med yngre huse placeret på det højere terræn udenom. Landsbygaden går langs høje hække over for et åbent markstykke og fortættes i en lille husklynge omkring krydset med sidevejen Gartnerager, der tidligere gav forbindelse til Mortenstruggård. Et stort fyrretræ, som en forhaves stakit viger uden om, opleves som landsbymidten. Ud til Gartnerager ligger en kort husrække med et åbent markstykke overfor, hvorfra der er udsyn til motorvejen med Hørsholms "skyline" i baggrunden: Hørsholm Møllens vinger anes, og Slotsmarkens hvide bygninger står markant.

Bebyggelsen afgrænses af en hvidpudset gård, med længen beliggende vinkelret på vejen.

Den lille landsby Overdam afgrænses mod syd af en tværgående længe.

Området omkring Overdam og Grønnegade, mål 1:8.000.

Byggeskik

Hørsholm Egnsmuseum, Sdr. Jagtvej 2. Opført ca. 1723. Tegnet af Christian VI og J.C. Krieger.

Kavalerstalden, Folehavevej 19-23. Opført ca. 1722. Arkitekt: J.C. Krieger.

Tidlig byggeskik

Egnens tidlige byggeskik bygger dels på den traditionelle byggeskik, som de mere almindelige huse og bøndergårdene var bygget i, dels på mere internationale strømninger, som var de arkitektoniske inspirationskilder til nogle af byggerierne i byerne og til nogle af landstedernes udformning, f.eks. Sophienberg.

De fleste huse på egnen var langt op i 1800-tallet opført i bindingsværk. Bondegården havde udviklet sig fra jernalderens enlængede gård til den firlængede med lukket gårdsplads; egnens gårde med sammenbyggede hjørner havde frie gavle, som det f.eks. ses på Tingstedgård i Sjælsmark. Bindingsværket var spinkelt og tavlene lerklinede, d.v.s. tætning med ler på et fletværk af tynde grene; senere udmurede man tavlene med soltørrede lersten i lermørtel og siden brændte sten. Tagene tækkedes med halm eller tagrør, og udhænget blev afskåret skråt, mønningshalmen holdtes på plads af kragetræer (krydslagte træstykker). Husene hvidkalkedes over tavl og tømmer. Frie gavle brædedebeklædtes.

Et egnssærpræg ved gårdene er de såkaldte "kælderstalde"; gårde i kuperet terræn kunne opbygges, så gårdspladsen lå i niveau med tilkørselsvejen, mens længernes ydersider var i niveau med de lavereliggende markarealer. 1700-tallets rytterskoler adskilte sig fra den gængse byggeskik på landet; de var bygget efter tegninger udført i København og var grundmurede. Den eneste bevarede rytterskole på egnen, i Sjælsmark, er dog stærkt ombygget. Rytterskoletavlen sidder dog stadig på sin plads.

Slottet og byens status som købstad medførte, at flere store arkitekter har bidraget til bygningsværker i kommunen: Hirschholm Slot med Lauritz de Thurah som arkitekt, og med have anlagt i 1722-44 af J.C.Krieger og Nikolaj Eigtved. Slottet er nedrevet, men Hirschholm Slots ridebane, en del af slottets avlsgård, embedsboliger, fiskemesterbolig/senere skole og slotshaven står tilbage – de er endda bygget samtidig med forgængeren til Thurahs ovenfor nævnte slot, det vil sige i begyndelsen af 1700-tallet. De er hermed de ældste bygninger i kommunen.

Sophienberg, som dronning Sophie Magdalene lod opføre 1744-46, står endnu (delvis), og blev bygget som "maison de plaisance", i rokokko, med Eigtved som arkitekt.

Luftigt bindingsværk, Tingstedgård, Sjælsmark. Opført i slutningen af 1700-tallet.

Kælderstald på Langeltegård.

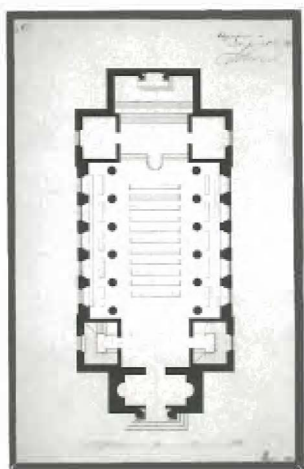
Sophienberg. Slottet efter udvidelsen i 1746 med livlig færdsel på "Strandvejen". Efter kobberstik af J.J.Bruun.

Folehavegårds hovedbygning. Opført ca. 1770.

Usserød Kongevej 120. Lægeboligen. Opført ca. 1794.

Hørsholm Kirke. Plan og nordgavl. Opført 1820-23. Arkitekt: C.F. Hansen. Efter: H. Lund og A.L. Thygesen: "C.F. Hansen".

1750-1860

Fra 1750 var den fremherskende stil empire og klassicisme som i Folehavegård fra omkring 1770 og Strandhuset fra 1771, der nu kaldes Lindely. Fuglsanghus, Slotsgartnerens hus fra 1764, er bygget i et lidt utraditionelt bindingsværk med krydsende skråbånd og dobbeltstolper, hvilket kunne tyde på tysk indflydelse. De fleste af de øvrige huse i Gl. Hovedgade er ligeledes klassicistiske købstadshuse fra begyndelsen af 1800-tallet. Også Nebbegård og Lægeboligen ved Usserød Kongevej er eksempler fra denne epoke. Klassicismens ypperste repræsentant er Hørsholm kirke opført i den tidligere slotsgård, i 1820-22, med C.F. Hansen som arkitekt.

Gårdbyggeriet på landet begyndte omkring midten af 1800-tallet at præges af grundmurede bygninger; i slutningen af århundredet var det almindeligt. De dyre byggematerialer blev først anvendt til gårdenes stuehuse, som – på herregårdsmanér – adskiltes fra avlsbygningerne og markerede deres særpræg over for disse; sidenhen anvendtes tegl også til udlænger og til landsbyens småhuse. Også andre nye materialer som tagpap og cement holdt deres indtog. De ældste grundmurede stuehuse prægedes af klassicismens formsprog med jævn fagrytme, gesimser, pudsede mure, tegltag og eventuelt en gavlkvist over det midterste fag.

Gl. Hovedgade med Fuglsanghus i forgrunden til højre. Huset blev opført ca. 1764 og lå bogstavelig talt i vejen for gennemførelsen af Rungstedvej til Frederiksborgvej, og blev nedtaget. Huset blev genopført som Gl. Hovedgade 2 i 1978-80. Til venstre ses Gl. Hovedgade 3, 5, 7 og 9, opført i begyndelsen af 1800-tallet.

Hirschholm Slots fiskemesters hus, senere skole, nu privatbolig. Folehavevej 25. Opført ca. 1725.

Nebbegårds hovedbygning. Opført ca. 1805.

Det gamle rådhus, nu posthus, musikskole, m.v. Opført 1917.
Arkitekt: B. Ingemann.

Bel Colles Farm, Parkvej 2-6. Opført 1918. Arkitekt: Ove Huus.

1860-1920

Omløring århundredskiftet var byggeri af landsteder og sommervillaer kendetegnende for kommunen. Desuden opførte lokale bygmestre mindre huse med henblik på salg eller sommerudlejning.

Stilen var historicisme, med inspirationer fra tidligere tiders stilarter, middelalderromantik og med mange detaljer. Stilen blev benyttet til Rungsted kirke i romansk stil.

Udlandet var en anden, stor inspirationskilde: stilelementer fra italienske landhuse, engelske cottager og gotiske stilelementer, samt Tudorstil som i Smidstrupøre med dekorativt sort/hvidt bindingsværk. Kokkedal Slots ombygning fra 1870 og Rådhuset fra 1917 er eksempler på hollandsk renæssance med svungne gavle.

Som modvægt til denne internationalisme ønskede man at skabe en mere folkelig stil, kaldet nationalromantik eller skønvirkestil. Mens denne dekorationssiver udfoldede sig i de højere lag, byggedes stadig ganske traditionelt og prunkløst byggeri til f.eks. fabrikker og arbejderboliger. Måske en detalje eller to blev lånt fra eklekticismen, men byggeriet var enkelt.

På landet satte historicismen ligeledes sit præg på byggeskikken med blank mur, og undertiden indgik også andre af historicismens virkemidler, som det ses på Tornagergård.

Rungsted Strandvej 77. Opført 1912-13. Arkitekt: B. Ingemann.

Mikkeldgård, Rungsted Strandvej 302.
Opført 1915-16. Arkitekt: Povl Baumann.

Bukkeballevvej 6. Opført 1908. Arkitekt:
Thorvald Jørgensen.

Rungstedvej 2. Opført 1903. Arkitekt:
Thorvald Jørgensen.

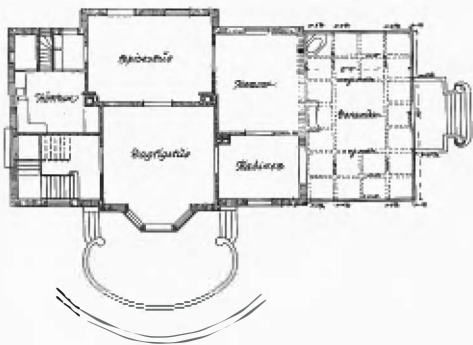
Tornagergård, Kettingevej 2.

Bakke Allé 2. Opført omkring 1921.

Teknisk Skole, Rungstedvej 13. Opført 1906. Arkitekt: Carl Thonning.

Plan af Tusculum, Rungstedvej 36. Opført omkring 1906.

Havepavillon til Rungsted Strandvej 77. Opført omkring 1913. Arkitekt: B. Ingemann.

"Købmandshvile", tidligere højskole. Opført omkring 1905.

Tidligere "Mørcks bageri", Hørsholm Hovedgade 29. Opført 1902. Arkitekt: Kristoffer Varming.

Villa i nationalromantisk fortolkning af bindingsværk. Østre Pennehave 3.

"Telefonhuset", Rungstedvej 82. Opført 1925. Arkitekt: Jørgen V. Jensen.

Villa fra 1915, Grønnegade 13.

Villa Kong Georgsvej 5. Dansk Sygeplejeråds Rekreativshjem. Opført omkring 1900. Arkitekt: Thorvald Jørgensen.

Tidligere funktionærboliger under DSB. Østre Stationsvej 9-23. Opført 1910. Arkitekter: Christian Brandstrup og Holger Rasmussen.

Illumgård. Opført 1942. Arkitekt: Palle Suenson.

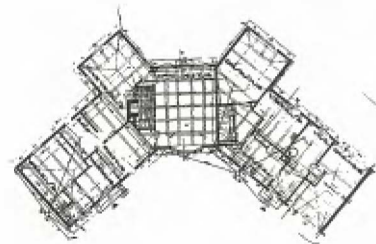

Foto og plan: Sanskevej 15C. Opført 1927. Arkitekt: Louis Hygom.

Bakkehave, Rungstedvej 41. Opført 1879. Arkitekt: Martin Nyrop.

Stolbergsvej 26. Opført omkring 1922. Arkitekt: H.J. Tvede.

Villa Vallerød Banevej 7A. Opført 1926. Arkitekt: Ove Huus.

Louis Petersens Vej 1. Opført 1923. Arkitekt: Alf Cock-Clausen.
Havearkitekt: G.N. Brandt.

Stampevej 13. Opført 1952. Arkitekt: Poul Henningsen.

Foto og plan: Bolbrovej 46. Opført 1948. Arkitekt: Kristian Vincents.
Et såkaldt statslånshus.

Mellemvang 6. Opført 1935.
Arkitekt: Victor Christensen.

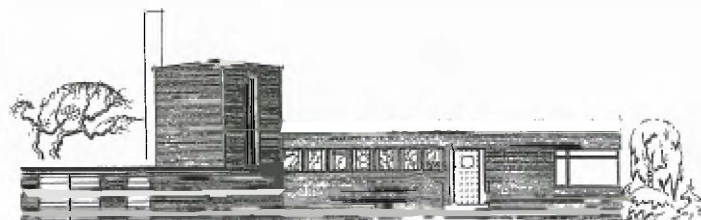
Rungsted Skole, Østre Stationsvej. Opført 1953-63.
Arkitekt: Steen Eiler Rasmussen.

1920-1950

Historicismen kaldte på en modreaktion, en renselse, som blev nyklassicismen: den enkle form, med symmetri og klassiske elementer som refendfugede, kvaderlignende hjørnemarkeringer, pudsede bånd og gesimser. Louis Petersens Vej 1 er repræsentant herfor. Landsforeningen for Bedre Byggeskik, der blev stiftet i 1915, ydede tegnehjælp til håndværkere og bygherrer. Først var løsningerne præget af skønvirke og nationalromantiske strømninger, men snart blev nyklassicismens rene formsprog den arkitektoniske udtryksform, som det ses i Hørsholms første byggeforening på Stolbergsvej.

Op gennem 1930'erne introduceres funktionalismen med et parallelt sigte: den arkitektoniske renselse, saglighed, glatte flader og ønsket om lys og luft – elementer der også optog nyklassicismens arkitekter. Men mens disse stod på traditionen, sprængte funktionalismen båndene og benyttede nye materialer, f.eks. jernbeton, og introducerede nye arkitektoniske komponenter som store vinduesarealer, asymmetri og flade tage. Et eksempel er Rungstedvej 26. Denne parallellitet mellem nyklassicisme og funktionalisme – som dog ikke altid var åbenlys for de involverede – blev sammensplejset i en nordisk funktionalisme med hyppig brug af mur- og teglsten. Flere villaer i Gøgevangskvarteret og kvarteret omkring Bukkeballevvej repræsenterer denne stil, mens Steen Eiler Rasmussens villaer, Dreyersvej 9 og Vallerød Banevej 27 repræsenterer en rensset, lidt knap, klassicistisk husform – men med yderst funktionelle planløsninger.

Perioden er præget af de to krige, der gav økonomiske og materiale-mæssige begrænsninger, og gentagne perioder med boligmangel. Derfor ønskede staten at fremme boligbyggeriet, og begrebet statslånshuse opstod. Bolbrovej 46 er repræsentant herfor. Fra denne knappe periode stammer flere af de små sommerhuse, som kommunen har en del af: uden for stor risiko og med enkle materialer, oftest træ, kunne man etablere sig.

Rungstedvej 26. Opført 1936. Arkitekt: E. Hartvig Rasmussen.

Linstowsvej 1. Opført 1974. Arkitekt: Nils Fagerholt.

Frennegård Park, Mortenstrupvej. Opført 1947-59. Arkitekter: Juul Møller og Holger Næsted.

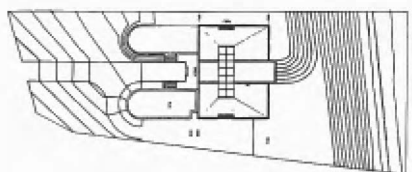
Bolbrohaven, Højagervej. Opført 1957. Arkitekt: Axel Wanscher.

Foto og plan: Fredheimsvej 21. Opført 1984-85. Arkitekter: Torsten Thorup og Claus Bonderup. Symmetri er det planmæssige princip. Huset står som en præcis form i de landskabelige omgivelser.

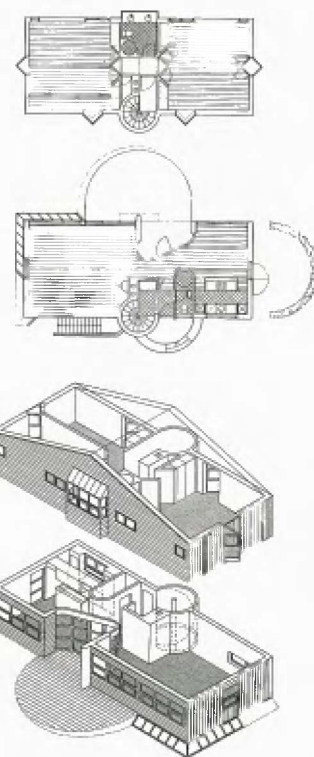
Foto og plan: Pinjehøj 20. Opført 1962. Arkitekter: Hanne og Poul Kjærholm.

Kirstineparken. Opført 1968. Arkitekter: Jørgen Bo og Vilhelm Wohlert.

Pinjehøj Vest. Opført 1961-62. Arkitekt: Jørgen Bo og Vilhelm Wohlert. Muren er strukturerende element sammen med store vinduesbånd.

Bolbrovej 12. Opført 1985-86. Arkitekter: Holm og Grut A/S. Runde former, 45 graders afskæringer indgår i planens geometri. Villaen ligger i baghaven til Steen Eiler Rasmussens hus på Drejersvej.

Hulsø Ege, 1-7. Opført 1986. Arkitekt: Tage Lyneborg.

Dianas Have. Opført 1992. Arkitekter: Tegnestuen Vandkunsten.

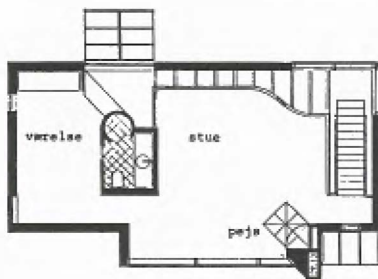
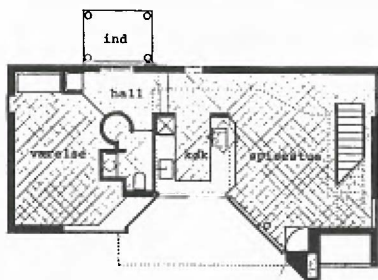

Rungsted Sundpark. Opført 1995. Arkitekter: C.F. Møllers Tegnestue.

Kig til Trommen.

Plan af Trommen. Bibliotek samt koncert- og teatersal. Opført 1987-88. Arkitekt: Knud Munk.

Planer af Rungsted Strandvej 91. Opført 1984. Arkitekt: Tage Lyneborg.

1950-1999

30'erne og 40'ernes materialeknaphed skærpede interessen for det rationelle boligbyggeri, og et fælles træk for den følgende periode er netop de samlede løsninger; selv det individuelle byggeri, villaerne, blev udført efter gentagne mønstre, bl. a. i form af typehuse.

De første rækkehusbebyggelser kom til sent i kommunen; således Frennegård Park, fra 1947-59 og Bolbrohaven bygget i 1957, som begge er fornuftige bebyggelser i en god, menneskelig skala.

Hørsholmmotorvejen blev indviet i 1955 og satte gang i boligbyggeriet, og i de følgende årtier blev flere gode bebyggelser opført. I kommunen ligger således nogle af de ypperste fra tiden: Ewalds Have, Kirstineparken og Ved Stampedammen er blot eksempler. Et fælles træk er de velanlagte friarealer og det bevidste forhold mellem ude og inde – ofte er boligtypen gårdhavehuset eller rækkehuset, hvor det lille, private udeareal nærmest bliver del af boligen. Indretningen er tillige grundigt bearbejdet. Byggestilen er typisk med skarpskåret geometri og rytmisk forskudte bygningsforløb. Stilistisk inspirerer udlandet igen: Sydeuropas hvide mure og husklynger, flade tage eller ensidige taghældninger. Også de næsten urbane bebyggelsesplaner, med stræder og torve, har deres udspring i Sydeuropa.

Samtidig hermed gås i andre retninger: efterkrigstidens rationalisme kulminerer i storskala-bebyggelser som Opnæsgård fra 1966 og Ådalsparken fra 1969-71, samt centerbebyggelser som Hørsholm Midtpunkt og Kongevejscentret.

Men i en kommune som Hørsholm er der stadig plads til individualitet: flere enkeltvillaer blev bygget i denne periode med samme inspirationskilder som for de samlede boligbebyggelser: modernismens flade tage og stramme geometri, den fritstående mur og de åbne planer. Også et industrianlæg som Nordforbrændingen hører med i denne sammenhæng.

De sidste årtier har bidraget med flere eksempler på villaer med en fælles, behersket leg med symmetri og asymmetri: Fredheimvej 21 af Thorup og Bonderup, Bolbrovej 12 af Holm og Grut samt Tage Lyneborgs villa på Rungsted Strandvej 91. I de samlede bebyggelser er det dels tæt/lav-boligbebyggelser der dominerer som for eksempel Dianashave, dels virksomhedsbyggeri som Slotsmarkens og Digital's modulbyggeri.

Kulturhuset Trommen står i sin egen ekspressive stil, med et sprudlende form- og farvesprog.

Bygningernes bevaringsværdier

Afsnittet viser resultatet af den registrering, der blev udført i Hørsholm Kommune i sommeren 1999, hvor bevaringsværdien for bygninger, som i følge BBR-registret er opført før 1960, blev vurderet. Registreringen omfattede 2679 bygninger.

Bygninger, der er ombygget, så de fremstår som bygget efter 1960, er ikke medtaget i registreringen, ligesom skure og andre mindre betydende bygninger heller ikke er registreret.

En bygnings bevaringsværdi baserer sig på en række forhold, der vurderes hver for sig:

- a) Den arkitektoniske værdi er et udtryk for bygningens individuelle arkitektoniske kvalitet.
- b) Den kulturhistoriske værdi er et udtryk for bygningens "fortid", hvor gammel den er, hvad den har været brugt til gennem årene og eventuelt andre forhold af historisk interesse.
- c) Den miljømæssige værdi er et udtryk for bygningens betydning i forhold til omgivelser, der støder op til bygningen.
- d) Originaliteten baserer sig på en vurdering af bygningens udseende i forhold til det udtryk, den havde ved opførelsen.
- e) Tilstanden vil sige bygningens mere eller mindre gode tilstand i teknisk/konstruktiv henseende.
- f) Bevaringsværdi er et udtryk for disse kriteriers indbyrdes afvejning og betydning.

På denne måde fastlægges for hver enkelt bygning en bevaringsværdi.

Hvert aspekt, a, b, c, d, e og f, vurderes efter en karakterskala fra 1 til 9, hvor 1 er den højeste (bedste) værdi og 9 den laveste (dårligste).

Bevaringsværdierne er, for at give overskuelighed, inddelt i følgende kategorier:

Høj bevaringsværdi – karaktererne 1-3 – højrød farve.

Middel bevaringsværdi – karaktererne 4-6 – lyserød farve.

Lav bevaringsværdi – karaktererne 7-9 – blågrå farve.

Hvor der i det åbne land er flere bygninger på samme ejendom, angiver farven den bygning, der er vurderet til den højeste bevaringsværdi. Kommunens fredede bygninger er markeret med bordeauxrød farve.

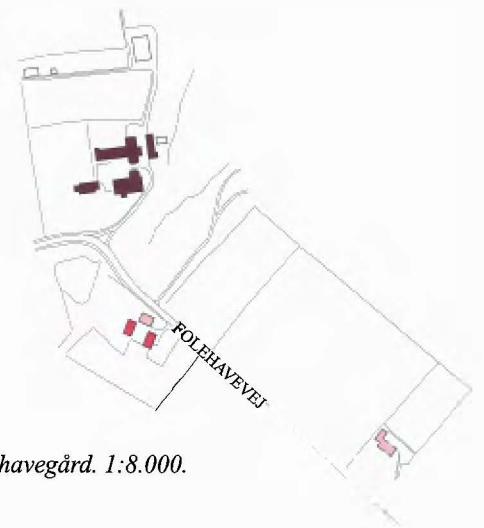
Hørsholm by

Hørsholm by. 1:8.000.

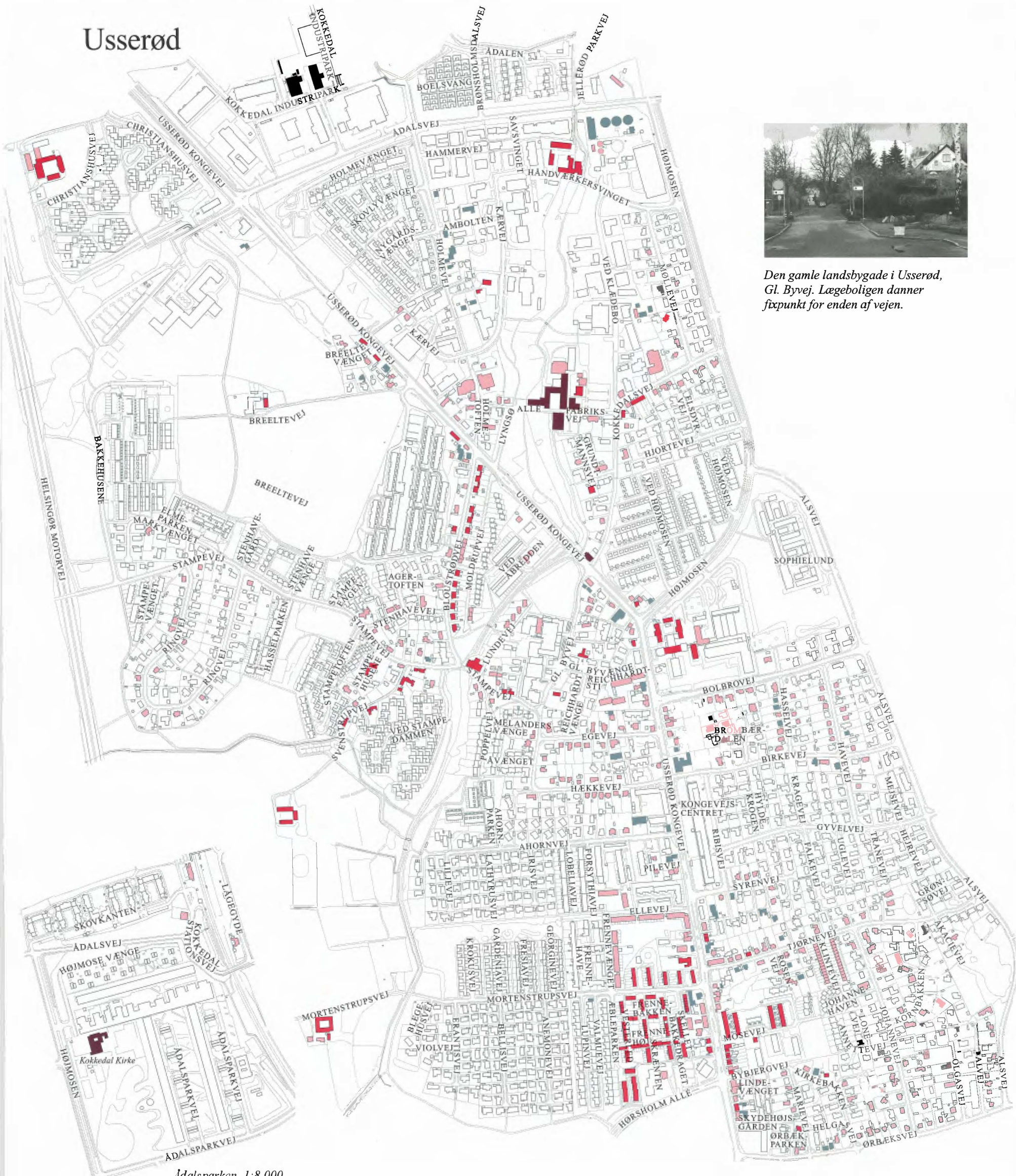

Hørsholms bykerne har en mindre forpost ved Rungstedvejs begyndelse, hvor et par hvide ejendomme danner et kort forretningsstrøg.

Folehavegård. 1:8.000.

Usserød

Den gamle landsbygade i Usserød, Gl. Byvej. Lægeboligen danner fixpunkt for enden af vejen.

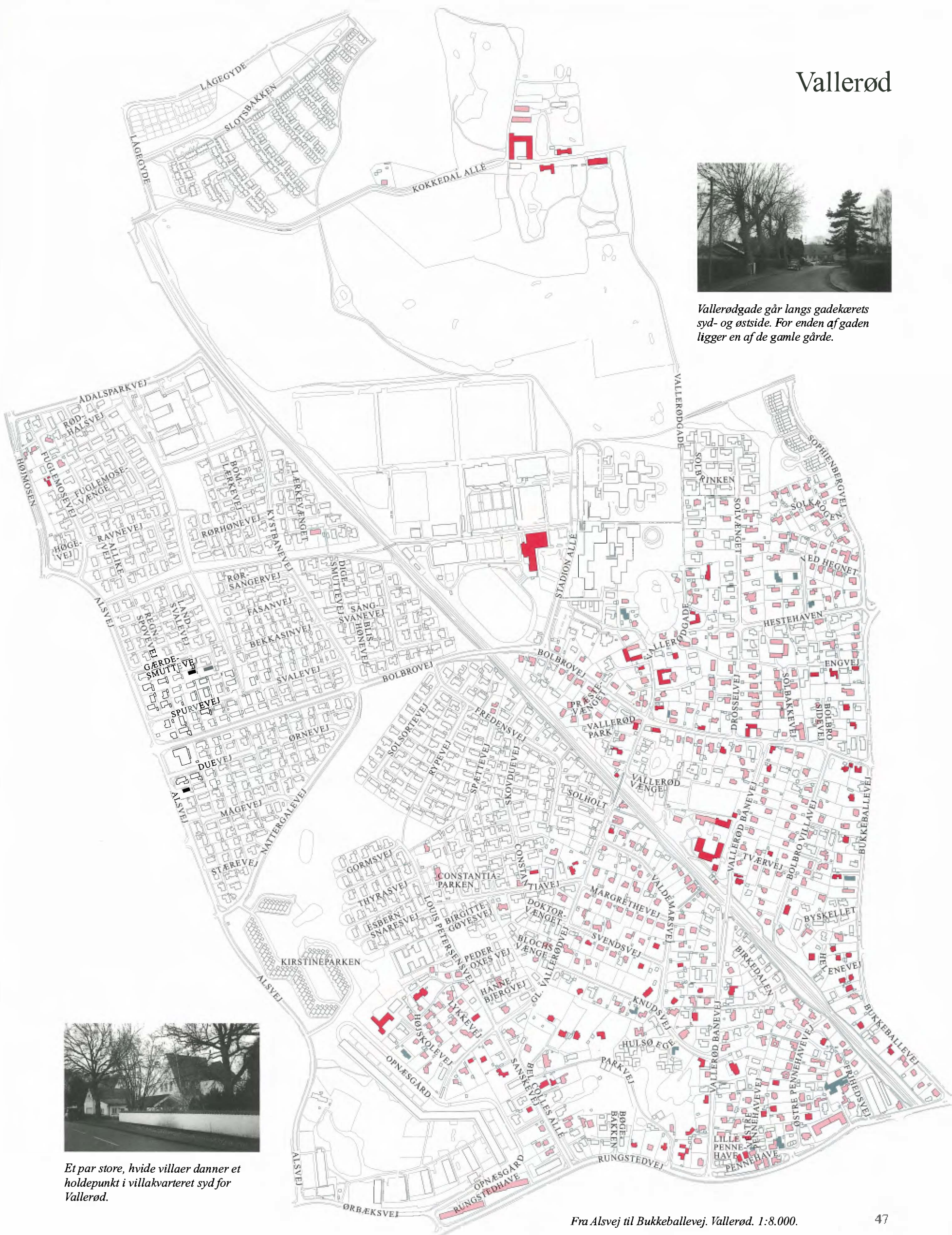
Adalsparken. 1:8.000.

Usserød og kvarterer omkring Kongevejscentret. 1:8.000.

Vallerød

Vallerødgade går langs gadekærrets syd- og østside. For enden af gaden ligger en af de gamle gårde.

Et par store, hvide villaer danner et holdepunkt i villakvarteret syd for Vallerød.

Smidstrup

Ved Smidstrup går Strandvejen inde i landet med frodig beplantning på begge sider. Ved sidevejen Hannelundsvej danner nogle modernistiske villaer et karakterfuldt stykke ved deres frie beliggenhed på grunden og de skulpturelt udformede bygningskroppe.

Fager-kvartererne nord og syd for Sandbjergvej. 1:8.000.

Ved Rungsted Kyst station. 1:8.000.

Fra Rungsted Strandvej syd for Rungstedgårdene til jernbanen. 1:8.000.

Rungsted Kyst

Mikkelborg 1:8.000.

Ved Mikkelborg går Strandvejen inde i landet som ved Smidstrup, men med hyppigere kig til vandet som ved Mikkelgård. Strandvejen ligger på det lave kyst-forland, mens terrænet brat stiger på landsiden. Her titter en kædehusbebyggelse frem.

Fra Rungsted Strandvej nord for Rungsted Havn til Bukkeballevvej. 1:8.000.

Nord for Rungsted Havn ligger villaerne med udsigt over Sundet. Villaerne ligger tæt over og ved siden af hinanden.

Landområdet

Askehavgård.

Lerbækgård.

St. Møllegård.

Landområdet 1:25.000. Kortudsnittene er vist på modstående side.

Landsbyerne

En gård i Grønnegade.

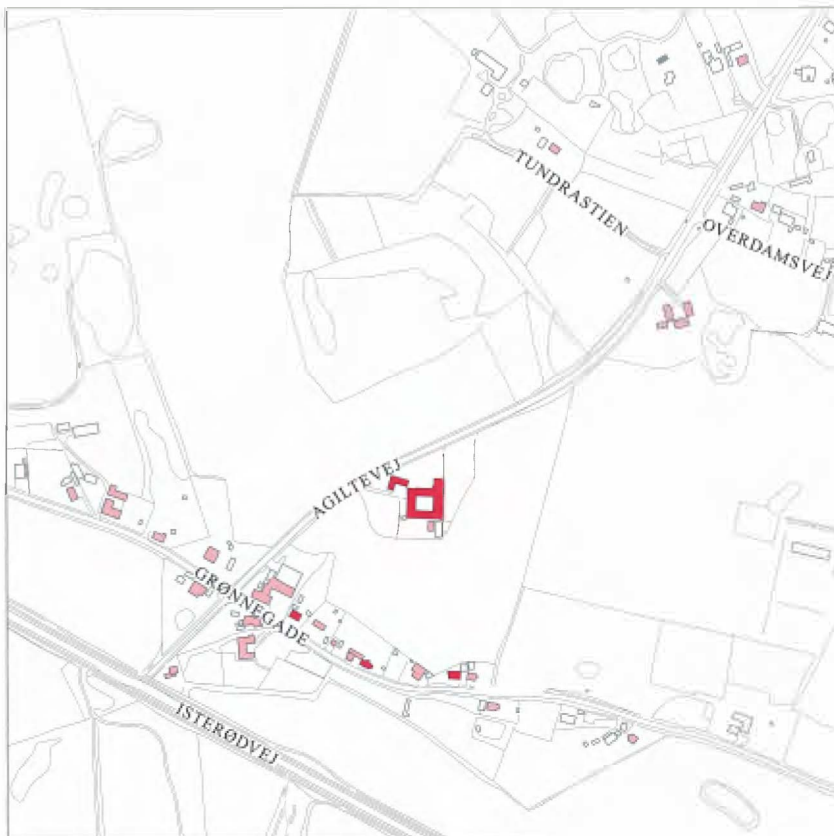
Overdam.

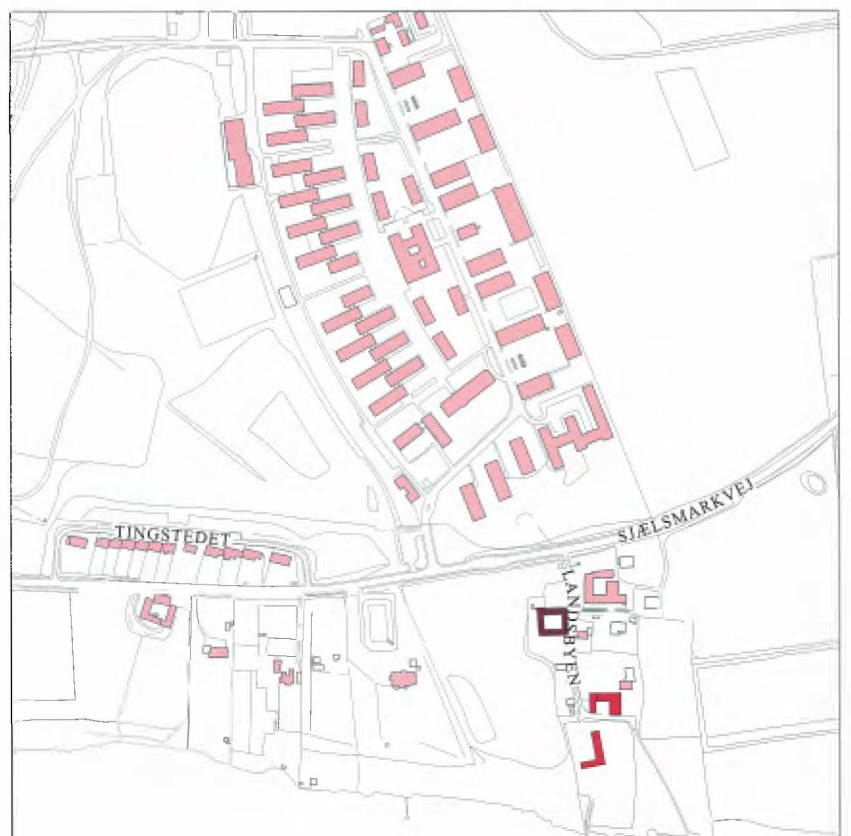
Omkring Kettinge ligger flere plantager. I forgrunden Kildegård.

Landsbygaden i Sjælsmark.

Grønnegade og Overdam. 1:8.000.

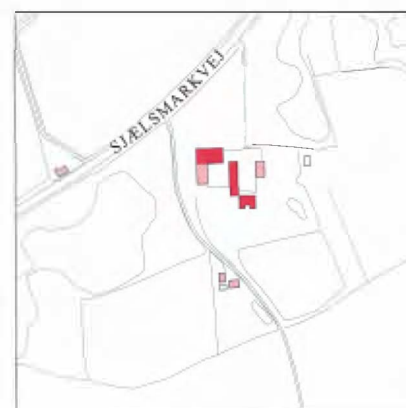
Sjælsmark kaserne. 1:8.000.

Kettinge. 1:8.000.

Nebbegård. 1:8.000.

Sjælsmark landsby. 1:8.000.

Bevaring og udvikling fremover

Hensigten med udgivelsen af dette kommuneatlas for Hørsholm Kommune er at beskrive de overordnede bymæssige og bevaringsværdige sammenhænge samt de enkelte bygningers bevaringsværdier. Der er herved skabt et fundament for bevaringsarbejdet i de kommende år. Det må forventes, at Hørsholm Kommuneatlas vil få stor betydning såvel ved planlægning af nyt byggeri som ved udarbejdelsen af bevarende lokalplaner for områder med særlig bevaringsværdige bygninger og sammenhænge. Også i forbindelse med kommunens byggesagsbehandling og ved udformningen af en bevaringspolitik i kommuneplanen vil atlasen kunne få betydning.

På baggrund af registreringen af bevaringsværdierne er der udpeget en række større indsatsområder for Hørsholm:

Landskabet

I beskrivelsen af Hørsholm Kommune optræder landskabselementerne som en integreret del af de bymæssige sammenhænge, og dette samspil mellem landskab og by er et af de vigtigste bevaringsværdige træk i Hørsholm Kommune. Særlig fremhæves kystlinien langs Øresund, de tilbageværende skovarealer, søer, damme og gadekær samt den grønne kile fra Kokkedal Slot over Hørsholms idrætsanlæg og grønningen ved Nattergalevej til Rungsted Hegn og Folehaven. Et vigtigt element i denne forbindelse er de historiske og arkitektoniske træk omkring Slotssøen. Disse træk skal fastholdes.

Slotte og landsteder

Kommunen har siden opførelsen af Hirschholm Slot i begyndelsen af 1700-årene tiltrukket velhavende folk, der i det smukke landskab har opført herregårdslignende landsteder. Sophienberg, Kokkedal, Nebbegård, Rungstedgård, Rungstedlund og Folehavegård er eksempler på denne udvikling. De fleste ligger endnu i deres oprindelige frie omgivelser som visuelle højdepunkter rundt om i kommunen. Dette træk bør fastholdes.

Bymidten m.m.

Hørsholm bymidte er resultatet af et langt forløb, som særlig i det 20. århundrede har taget fart. Den gamle bystruktur er dog endnu kendelig i områderne omkring slotssøen og Gl. Hovedgade, hvor også enkeltbygningerne i vidt omfang er bevaret i deres oprindelige skikkelse, Hørsholm Hovedgade og Usserød Kongevej er også dele af den gamle bystruktur, men nu stærkt ændret. Her skal der tilstræbes gennemført arkitektoniske og bymæssige forbedringer med udgangspunkt i denne struktur.

Mindre bebyggelsesmiljøer

Der er i kommunens byområder flere landsbymiljøer, der trods senere udbygning har bevaret meget af den oprindelige karakter. Ligeledes er der fine villakvarterer, grupper af arbejderboliger og sammenhængende boligbebyggelser. Disse områder indeholder store arkitektoniske kvaliteter, der skal fastholdes.

Industribygninger

Langs Usserød Å ligger en række tidlige industrianlæg, først og fremmest den tidligere militære klædefabrik, der rummer betydelige arkitektoniske kvaliteter ikke mindst ved samspillet med det omgivende landskab. Disse kvaliteter skal så vidt muligt bevares, også selv om bygningerne er overgået til andre formål.

Andre tiltag

Hørsholm Kommuneatlas handler om bevaringsværdierne, og det er naturligvis kun én side af udviklingen i en kommune. Nybygninger, om- og tilbygninger kan ændre byens profil, og måske kan der endda ske nedrivning af bygninger, der er klassificerede med høj bevaringsværdi i atlasen. Det kan være konsekvensen når overordnede hensyn til udviklingen vurderes på længere sigt at veje tungere end bevaringsværdier.

Byfornyelsesloven giver mulighed for nedsættelsen af et bygningsforbedringsudvalg, der af byfornyelsesmidler vil kunne yde rente- og afdragsfrie lån til bygningsarbejder på bygninger, der er af kommunen er udpeget som bevaringsværdige. Det er Hørsholm Kommunes hensigt at nedsætte et sådant udvalg, og den registrering, der er foretaget i forbindelse med kommuneatlasen, vil være et solidt udgangspunkt for udpegningen.

Litteraturliste

Borring, Knud: Jærnbuesystemets anvendelse til landbrugsbygninger, 1892.

Bramsen, Bo: Sophienberg. Bygning og beboere gennem 250 år, 1994.

Bramsen, Bo: Strandvejen før og nu, 1995.

Byplan, tidsskr. nr.69: Hørsholm, fra slotsstad til villaby.

Christensen, C. Hørsholms Historie fra 1305 til 1875. Kbh 1878 (1976).

Danstrup, E.B.: På opdagelse i Hørsholms lokalhistorie, 1984.

Etting, Vivian (red.): På opdagelse i Kulturlandskabet, 1998.

Fritzbøger, Bo: Kulturskoven. Dansk skovbrug fra oldtid til nutid. Kbh 1994.

Fritzbøger, Bo: Det åbne lands kulturhistorie ca. 1680-1980. Kbh 1998.

Gjerlev og Rosted: Den militære Klædefabrik, 1948.

Hansen, Steffen Stummann og Hansen, Keld Møller: Nivåfjorden – et stenalderlandskab i Nordøstsjælland. Hørsholm Egnsmuseum. Årbog 1992. Hørsholm 1993.

Hartmann, Sys: 50 palæer og landsteder, 1976.

Hein, L.E., Ottesen E.M.S., Smidt C.M.: Hørsholm i 250 år, 1989.

Hørsholm Egnsmuseum, Årbog 1992, 1994 og 1995.

Hørsholm Kommunes Bevaringsudvalg: Værd at værne 1, 1978; 2, 1983.

Høy, Thorkild og Dahl, Jørgen: Danmarks søer. Søerne i Frederiksborg Amt. Strandberg. 1996.

Hørsholm Egnsmuseum, Årbog 1992, 1994 og 1995.

Hørsholm Kom. Bevaringsudvalg: Værd at værne 1,1978; 2,1983.

Ingemann, Søfren: Skovene i Hørsholm Amt indtil 1851, 1927.

Jensen, Hans Jørgen Winther: Hørsholm-bondens arbejde i 1700- og 1800-tallet og vores i 1997. Hørsholm Egnsmuseum. Årbog 1996. Hørsholm 1997.

Jensen, Ole Lass: En stenalderboplads i Nivåfjorden. Hørsholm Egnsmuseum. Årbog 1997. Hørsholm 1998.

Jessen, Curt von m.fl.: Landhuset, 1975.

Jessen, Curt von m.fl.: Byhuset, 1980.

Jørgensen, Bent: Stednavneordbog, København 1994.

Kay, Henrik: Mølledamme langs Usserød Å og Donse Å. Hørsholm Egnsmuseum. Årbog 1996. Hørsholm 1997.

Lund, Hakon og Thygesen, Anne Lise: "C.F. Hansen", 1995.

Mønberg og Thorsen og AP Pension: Om Vejlehus, 1995.

Münster, K. og Røgind, B.: Hundrede huse i Hørsholm, 1989.

Møller, Jan: Strandvejens fiskerlejer, 1994.

Møller, P. Grau: Kulturhistorisk inddeling af landskabet, 1997.

Nielsen, Inger: Skolerne i Hørsholm, 1988.

Nielsen, P. Chr.: Slotsgartnerens hus i Hørsholm, 1980.

Nielsen, P. Chr.: Hørsholm Slotshave, 1977.

Olsen, Otto: Rådhusparken og dens omgivelser, 1998.

Pedersen, K., Elsåe, J.: Strandvejen set på gl. postkort.

Rosted, H.C.: Hørsholm, 1967.

Rosted, H.C.: Usserød skole 1864-1964, 1964.

Roussell Aage (red.): Danske slotte og herregårde, 1963.

Topsøe-Jensen, Torben: Fredensborgvejen, 1975.

Topsøe-Jensen, Torben: Kongevejen, 1965.

Topsøe-Jensen, Torben: Rungsted fiskerleje, 1976.

Topsøe-Jensen, Torben (red.): Sjælsmark, 1981.

Trap, J.P.: Danmark I.udg. 1858, 2.udg. 1879, 3.udg. 1898, 4.udg. 1920 og 5 udg. 1953.

Ørum-Nielsen, Jørn: Længeboligen, 1988.

Endvidere artikler fra fagtidsskrifter og lokalaviser.

Titel

Hørsholm Kommuneatlas, byer og bygninger 2000.

Udgivet af

Skov- og Naturstyrelsen, Miljø- og Energiministeriet 2000.

Registrering og manuskript

Varmings Tegnestue ApS og museumsinspektør Hans Jørgen Winther Jensen.

Foto

Varmings Tegnestue ApS
Hørsholm Egnsmuseum (historiske fotos).

Opstalter, plantegninger mv. på side 19, 22 samt 38-43 er gengivet fra Kris Münster og Bent Røgind: Hundrede huse i Hørsholm, 1989.

Redaktion

Antikvar, cand. mag. Allan Tønnesen, Skov- og Naturstyrelsen.

Layout og korttegnning

Bysted A/S
Truels Kort

Kort

Udsnit af kort, hvortil Kort- og Matrikelstyrelsen har ophavsret, er gengivet med Skov- og Naturstyrelsens tilladelse (G18/1997).

Repro og tryk

Repro & Tryk A/S

Papir

Multiart Silk/Arctic Volumen

Oplag

1. oplag, 1000 eksemplarer.

ISBN 87-7279-225-6

Henvendelse angående publikationen

Skov- og Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
Telefon: 39 27 20 00

Distribution

Byggecentrum Boghandel
Dr. Neergaards Vej 15
2970 Hørsholm
Tlf. 45 76 73 73

Publikationen kan citeres med kildeangivelse.

Januar 2000

Tidligere udgivne kommuneatlas

Sjælland med omliggende øer og Bornholm
Fladså 1991
Frederiksberg 1994
Gladsaxe 1998
Helsingør 2000
Holbæk 1993
København Byatlas 1996
København Amager 1992
København Bispebjerg 1991
København Brønshøj-Husum 1991
København Indre By/Christianshavn 1996
København Kongens Enghave 1993
København Nørrebro 1996
København Valby 1994
København Vanløse 1995
København Vesterbro 1991
København Østerbro 1992
Nakskov 1990
Nykøbing F. 1993
Nysted 1993
Næstved 1991
Præstø 1991
Roskilde 1990
Rødovre 1991
Rønne 1990
Skælskør 1994
Suså 1990
Søllerød 1993
Vordingborg 1995

Fyn med omliggende øer

Bogense 1990
Faaborg 1992
Middelfart 1993
Nyborg 1994
Odense I 1996
Odense II 1997

Jylland med omliggende øer

Brande 1992
Christiansfeld 1992
Ebeltoft 1999
Esbjerg 1992
Fredericia 1995
Frederikshavn 1999
Grenaa 1995
Gråsten 1992
Haderslev 1991
Herning 1992
Horsens 1991
Kolding 1991
Lemvig 1996
Løgumkloster 1999
Mariager 1994
Nordborg 1991
Ribe 1990
Ringkøbing 1993
Samsø 1990
Sindal 1991
Skanderborg 1997
Skive 1995
Struer 1997
Sønderborg 1990
Tønder 1993
Varde 1992
Viborg 1990
Aabenraa 1991
Aalborg Nord 1994
Aalborg Syd 1994
Århus I 1997
Århus II 1997

Alle atlas kan bestilles i boghandel eller hos:

Byggecentrum Boghandel
Dr. Neergaards Vej 15
2970 Hørsholm
Telefon 45 76 73 73

Signaturforklaring

Arkitektoniske kvaliteter

Side 12-35

	Dominerende bygningsværk
	Bebyggelsesmønster
	Højdekurver
	Sigtelinie
	Udsigt
	Enkeltræ/Trærække
	Skov/Plantage/Krat
	Vej/Gade/Plads
	Græs/Grønning
	Jernbane
	Vand

Bygningernes bevaringsværdier

Side 44-51

	Fredet bygning/Kirke
	Høj bevaringsværdi
	Middel bevaringsværdi
	Lav bevaringsværdi

Der er i dette atlas foretaget to slags vurderinger, som er uafhængige af hinanden. De to vurderinger giver derfor ikke altid det samme resultat, når man ser på den enkelte bygning.

Den ene vurdering vedrører de bevaringsværdige sammenhænge. Den omfatter det samlede bymiljø eller forhold i en bebyggelse. Den anden vurdering vedrører de enkelte bygninger. I begge vurderinger benyttes to røde farver, en lys og en mørk.

Bygninger, der er dominerende eller markante set i en bevaringsværdig sammenhæng, er ikke nødvendigvis bevaringsværdige i sig selv. Man vil derfor kunne finde bygninger, der fremhæves med rødt i en bevaringsværdig sammenhæng, men som ikke er det i enkeltbygningens regi-streringen. Det omvendte forhold vil også kunne forekomme.

Information om bygningsbevaring

Som led i Skov- og Naturstyrelsens information om bygningsbevaring og vedligeholdelse af fredede og bevaringsværdige ejendomme er der udarbejdet en række informationsblade.

Skov- og Naturstyrelsens informationsblade om bygningsbevaring kan fås på to måder. Enten enkeltvis gratis hos kommunens tekniske forvaltning eller i abonnement.

Endvidere kan de ses på Internet på www.sns.dk

Distribution og abonnement:

Byggecentrum Boghandel
Dr. Neergaards Vej 15
2970 Hørsholm
Tlf. 45 76 73 73

Hørsholm Kommuneatlas

Skov- og Naturstyrelsen og Hørsholm Kommune har kortlagt kommunens bevaringsværdige bymiljøer og bygninger. Resultaterne præsenteres i dette atlas. Samtidig skitseres de bevaringsværdige miljøers topografiske, historiske og arkitektoniske kvaliteter.

Hørsholm Kommune

Skov- og Naturstyrelsen
Miljø- og Energiministeriet